

7. Torstaina 15 p. marraskuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

	Siv.
1) Valitsijamiesten vaali	118
2) Ilmoituksia	„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Koponen ja Nissinen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty 5 ehdokaslistaa. Ne on vaalilipuiksi yhdistetty ja tämä on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen on pyydetty professori Ernst Lindelöf. Sen ohessa saan pyytää niitä edustajia, jotka ovat asiamiehinä toimineet eri ehdokaslistojen sisäänjättämisessä, siinä avustamaan. Sittenkun vaaliliput ovat uurnasta otetut, avatut ja lasketut, keskeytetään täysi-istunto, mutta jatketaan sitä k:lo 2 päivällä, jolloin vaalin tulos julistetaan.

Samalla pyydän huomauttaa, että valitsijamiesten on sitten kokoonnuttava vielä tänä iltana valitakseen puheenjohtajan, jotta huomispäivänä voitaisiin toimittaa valiokuntavaalit.

Nyt ryhdytään vaaleihin.

Istunto keskeytetään k:lo 1 p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 2 päivällä.

Ehdotus korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

Puhemies: Eduskunta on tämän kuun 9 päivänä päättänyt, että keisarin ja suuriruhti-

naan valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetettavalle valtionhoitajakunnalle ja että valtionhoitajakuntaan kuuluu kolme jäsentä, jotka eduskunta valitsee sillä tavoin kuin on säädetty puhemiesten vaalista, ellei eduskunta voi yhtyä sen jäsenistä.

Kun kuitenkin valtionhoitajakunnan vaalia eduskunnan tämän kuun 10 päivänä tekemän päätöksen johdosta ei vielä voida toimittaa, mutta on välttämätöntä, että kysymys korkeimman vallan käyttämisestä saadaan hetimiten väliaikaisesti järjestetyksi, varsinkin jotta saataisiin ratkaistuksi kysymys senaatin talousosaston uudesta kokoonpanosta, saa puhemiehistö äänestyksen jälkeen kunnioittaen eduskunnalle ehdottaa,

että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin talousosastolle.

Puheenvuoron saatuaan lausuu vielä

Senaattori Setälä: Kunnioitettu herra puhemies! Arvoisa eduskunta! Kun eduskunta nyt valtiopäivien avaamispäivän jälkeen pitää ensimmäistä täysi-istuntoaan, pyydän saada senaatin puolesta tehdä seuraavan ilmoituksen, jonka jo heti valtiopäivien kokoonnuttua olemme tehneet ryhmienväliselle valtuuskunnalle.

Tämä senaatti, joka useitten hallituksen jäsenten erottua on pitänyt velvollisuutenaan valtiopäivien avaamiseen asti hoitaa maan asioita, katsoo nyt sille käyvän mahdolltomaksi pitemmälti jatkaa tehtäväänsä.

Hallitustehtävien edelleen hoitaminen on senaatille suorastaan mahdotonta jo yksistään sen vähäisen lukumäärän vuoksi, erittäinkin sen jälkeen, kun yksi sen jäsenistä, senaattori Serlachius, tämän kuun 5 päivästä alkaen sairauden vuoksi on ollut virasta vapaana ja elintarvepäälikkö samaan aikaan sai eron virastaan. Maan hallituksen ylläpitäminen käy senaatille mahdot-

tomaksi myös maan rahavarojen tilan vuoksi. Senaatti on valtiopäivien kokoontumiseen asti maan rahavarojen hoidossa voinut tulla toimeen tilapäisellä luotolla, mutta nyt on valtion kassareservi muutaman päivän kuluttua tyhjä, ja valtiopäivien avaamisen jälkeen on eduskunnan asiana huolehtia valtiovarojen riittävydestä. Paitsi valtiovarojen järjestelyä vaativat edelleen elintarveasiat yhä jatkuvaa hoitoa ja mitä kiireellisintä uudesta järjestelyä.

Senaatin jäsenet pyytävät tämän vuoksi minun kauttani mitä vakavimmin eduskuntaa ryhtymään mitä pikaisimpiin toimiin uuden hallituksen aikaansaamiseksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Sen kiusallisen aseman johdosta, johon on jouduttu sen johdosta, että toistaiseksi ei ole voitu määrätä, kuka tässä maassa käyttäisi korkeinta hallitusvaltaa, on maalaisliiton eduskuntaryhmä täällä, kuten tunnettu, koettanut saada sovitteluja aikaan oikeiston ja vasemmiston välillä. Kun asema oli eilen kärjistynyt huippuunsa, päätti maalaisliiton eduskuntaryhmä kääntyä kirjelmällä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puoleen, pyytäen heiltä vastausta eräisiin asiaa selvittäviin kysymyksiinsä. Tähän katsottiin oltaavan pakotetut sen vuoksi, että maan tila nykyään on sellainen, että meidän ymmärtääksemme asema ei ole järjestettävissä ilman, ellei vasemmistoa myöskin saada mukaan sitä järjestämään. Ne kysymykset, jotka sisältyivät kirjjeeseemme sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, olivat seuraavat:

„1) Koska maalaisliiton eduskuntaryhmä on ehdottomasti sillä kannalla, että valtalain julkaiseminen nyt merkitsee sitä, että se astuu voimaan ja vaikutukseen vasta julkaisupäivästä, kysytään, suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä yhtymään tähän selitykseen, jos valtalaki tulee voimaansaattetuksi?

2) Maalaisliiton eduskuntaryhmä on edelleen kokonaisuudessaan sitä mieltä, että valtalaki olisi voimaansaattettava. Mutta koska oikeiston taholta on ilmoitettu, ettei sieltä haluta sen jälkeen olla mukana hallituksen muodostamisessa, kysytään: suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä heti olemaan mukana maalaisliittolaisten ja mahdollisesti radikaalisten itsenäisyysmiesten kanssa muodostamassa hallitusta valtalain periaatteiden mukaan?

Jos sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastaus on kielteinen tahi jos sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastaus tähän kirjelmään

ei saavu tänään — nimittäin eilen — kello 4:ään mennessä päivällä, katsomme, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on täten asiallisesti luopunut valtalain voimaansaattamisesta.”

Tänä aamuna saimme sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä seuraavan vastauksen:

„1) Jos maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolesta tehdään eduskunnassa ehdotuksia, jotka tarkoittavat hallitsijalle ennen kuuluneen vallan siirtämistä eduskunnalle, tulemme äänestämään sellaisten ehdotusten puolesta.

2) Hallituksen muodostamiskysymyksestä emme katso voivamme vielä tällä kertaa päättää.”

Tämän kirjevaihdon olemme saattaneet heti sen jälkeen, kun se oli päättynyt, myöskin porvarillisten eduskuntaryhmien tiedoksi, kehoittaen heitä yhtymään siihen, kun täällä nyt uudistetaan tai tehdään maalaisliiton puolesta sellainen ehdotus, joka oli sosialidemokraateille myöskin tunnettu, ehdotus, jonka kautta hallitusvalta siirrettäisiin eduskunnalle. Tämä ehdotus on samalla tehty tunnetuksi sekä sosialidemokraateille että myöskin porvarillisille eduskuntaryhmille.

Kun asema nyt on kärjistynyt sellaiseksi kuin se on, käsitämme edelleen, että koko eduskunnan yhtyminen jollakin tavalla järjestämään tätä vaikeaa tilannetta on mahdollinen juuri tämän ehdotuksen pohjalla. Rohkenen siis tehdä tämän ehdotuksen sillä edellytyksellä, että se tulee saamaan eduskunnassa näin valmisteltuna yksimielisen hyväksymisen. Ehdotus on tällainen:

Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleitten säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle.

Ed. Ingman: Siitä asti, kun herra Tokoi ja muut sosialidemokraattiset senaattorit syksyn alussa jättivät senaatin, on ollut selvää, että eduskunnan ensimmäisiä tehtäviä tulisi olemaan koettaa saada aikaan uusi kotimainen hallitus. Porvarilliset senaattorit tosin eivät seuranneet sosialidemokraattisten senaattorien esimerkkiä. He käsitivät velvollisuutensa maata ja kansaa kohtaan toisella tavalla. Kunnia heille siitä. Mutta he eivät yksin voi ajanpitkään hoitaa maan asioita, ja oli kohtuutonta vaatiakaan, että he sen tekisivät. Jo ennenkuin eduskunta virallisesti kokoontui, ryhdyttiin valmistaviin toimiin tämän asian järjestämiseksi. Mutta silloin oli asema sellainen, että ensiksi täytyi saada järjestetyksi kysymys korkeimman vallan käyttämisestä maassa. Olot

olivat kehittyneet sellaisiksi, että ensi kerran kansamme historiassa näytty olevan tilaisuus saada korkein valta erittäin laajassa määrässä suomalaisten itsensä käytettäväksi. Olisi luullut, että kaikki olisivat yhtyneet tätä tarkoittaviin pyrkimyksiin, unhottaen kaikki puolueriidat ja puoluepyyteet. Valitettavasti täytyy meidän nyt, enemmän kuin kahden viikon kuluttua, todeta, ettei ole niin käynyt, vaan että olemme jotenkin yhtä pitkällä kuin alussakin olimme.

Minä olen käsittänyt, että ryhmät oikealle maalaisliitosta — minä tietysti en puhu niiden puolesta, vaan puhun ainoastaan itseni puolesta, kuten minä olen asiat käsittänyt — olen käsittänyt sen siten, että nämä ryhmät ovat tämän asian järjestelyssä koettaneet noudattaa seuraavia periaatteita. Ensinnäkin on pyritty siihen, että korkein valta niin paljon kuin suinkin mahdollista saataisiin suomalaisten käsiin. Siinä suhteessa oli jo heti valtiopäiväin alussa suuria mahdollisuuksia. Venäläiseltä taholta tehtiin rajoituksia ainoastaan kolmeen asiaryhmään nähden: ulkoasioihin, sotilasasioihin ja venäläisten oikeuksia ja laitoksia koskevaan lainsäädäntöön nähden. Se manifestiehdotus, joka on ollut julkisuudessaakin mainittuna, oli rakennettu sille pohjalle, että korkein valta muissa asioissa, paitsi näissä, olisi tuleva suomalaisille. Ja näistäkin asioista jäisivät ainoastaan ulkoasiat entiseen tilaan, kun sitävastoin kysymykset, jotka koskevat sotilaslainsäädäntöä ja venäläisten kansalaisten ja laitosten oikeuksia, järjestettäisiin siten, että ne ratkaistaisiin Suomessa, mutta ratkaisu vaatisi Venäjän hallituksen suostumuksen tullakseen päteväksi. Sittemmin kasvoivat vielä mahdollisuudet. Näiden laajentuneiden mahdollisuuksien pohjalle laadittiin ehdotus valtionhoitajakunnasta. Sen mukaan olisi koko se valta, minkä keisari ja suuriruhtinas on käyttänyt Suomen lainsäädännön ja hallinnon järjestyksessä, tullut kotimaisten miesten käsiin. — Toinen periaate, jota olen käsittänyt mainitsemieni ryhmien koettaneen noudattaa, on ollut se, että järjestely on tapahtuva nykyisen valtiomuotomme pohjalla. Toisin sanoin: että kysymystä korkeimman vallan käyttämisestä ei ole kytkettävä kiinni kysymykseen kansamme sisäisten valtakysymysten ratkaisusta. Tämä ei ole tapahtunut siksi, ettemme olisi valmiit uudistuksiin — minulla on ollut jo ennen tilaisuus tästä paikasta lausua se vakaumukseni, että me kaipaamme suuria sisäisiä uudistuksia, ja varsinkin kaipaa myöskin valtiosääntömme, hallitusmuotomme sellaisia. Sehän on tunnettua, että on valmistettu laajalle menevä ehdotus uudeksi kansanvaltaiseksi hallitusmuodoksi. (Vasemmalta: Harvainvallaksi!)

Mutta olemme käsittäneet asian siten, että tämä seikka vaatii aikaa ja nyt, tässä kiireessä, sitä ei saa loppuunsaoritetuksi. Sentähden olisi koetettava järjestää kysymys korkeimmasta vallasta riippumatta muutoksista hallitusmuotoon. Myöskin on mainitsemallani taholla pidetty tärkeänä, että muodollisestikin ne päätökset ja ratkaisut, jotka nyt tehdään, tapahtuvat täysin voimassaolevan valtiosääntömme puitteissa, sen periaatteiden mukaan.

Mikäli olen käsittänyt, ovat vasemmiston periaatteet tässä asiassa olleet aivan toisenlaisia. Vasemmisto on ollut sidottu niiden sopimusten kautta, jotka vasemmisto viime kesänä teki venäläisten työ- ja sotamiesneuvostojen kongressin kanssa, ja sentähden on nytkin, vaikka on auennut paljon suurempia mahdollisuuksia vapauden saavuttamiseksi kansallemme, kuin silloin oli, sosialistien vastaus kansamme suureen kysymykseen kuulunut: valtalaki. Valtalaki oli minun ja monen muun käsityksen mukaan jo viime kesänä epätyydyttävä, myöskin mikäli se koski Suomen ja Venäjän välien järjestelyä, varsinkin siinä, että se jätti sotilasasiat kokonaan entiselleen. Mutta siitä huolimatta se on uusissakin oloissa yhä kelvannut vasemmistolle. Ja vasemmisto on sentähden asettanut poikkiteloin sekä manifestipyrkimyksiin että myös pyrkimykseen järjestää tämä asia valtionhoitajakuntaperusteella. Toiseksi on vasemmisto tahtonut kytkeä kansamme suuren kysymyksen ratkaisun yhteen omiin luokkaharrastuksiinsa. Mikäli olen voinut arvostella niitä ehdotuksia, joita vasemmistolta päin asian selvittämiseksi on tehty, ovat ne olleet rakennetut kahteen pääperusteeseen. Toinen on ollut se, että n. s. valtalaisissa oleva hallitusmuoto — en voi sanoa muuta kuin tekele, sillä niin epätäydellinen se on — on hyväksyttävä. Toinen peruste on se, että niinsanottu herra Mannerin eduskunta on herätettävä henkiin valtalain perusteella hallitsemaan maata. Vasemmisto on ollut sillä kannalla, että ellei näitä pääperusteita hyväksytä, se ei ole suostunut mihinkään järjestelyyn, joka tarkoittaisi maamme vapauden ja oikeuden turvaamista. Minun täytyy valittaa, että vasemmisto on asettunut tällaiselle kannalle, sillä vasemmistonkin taholta kuuli kuitenkin keväällä lausuttavan sen käsityksen, että ensin turvaamme kansamme ja maamme oikeudet ja vapaudet ja sitten me riittelemme keskenämme sisäisistä asioistamme. Jos tätä periaatetta olisi noudatettu, niin me olisimme totisesti nyt jo kansamme oikeuksien ja vapauksien turvaamisessa sangen pitkällä.

Entä maalaisliitto? Minun täytyy suoraan tunnustaa, että minä turhaan olen hakenut varmaa,

määrättyä ohjelmaa, jota maalaisliitto olisi johdonmukaisesti noudattanut. Niiden neuvottelujen alussa, jotka ovat tapahtuneet, maalaisliitto näytti pyrkivän valtalakiin, mutta sitten tuli maalaisliitto vakuutetuksi siitä, että valtalaki silloisissa oloissa — niissä oloissa, jotka vallitsivat toista viikkoa sitten — ei mennyt. Silloin maalaisliitto suostui manifestiehdotukseen, mutta huomattava on, että silloin kun maalaisliitto suostui manifestiehdotukseen, oli manifestitie jo mennyt tukkoon. Kun herra Nekrasow tuli manifestin kanssa Pietariin, ei enää ollut allekirjoittajaa. Niitä viivytelyjä, jotka aiheutuivat maalaisliiton epävarmuudesta, saamme kiittää siitä, että tämä pyrkimys kansamme vapauden turvaamiseksi ja laajentamiseksi meni kokonaan myttyyn. (Vasemmalta: Kunnia maalaisliitolle.)

Alettiin sitten muuttuneissa oloissa toisesta päästä. Tehtiin valtionhoitajakunta-ehdotus. Maalaisliitto yhtyi tähän. Herra Alkio itse oli yhtenä puhemiehenä mukana eduskunnalle esittämässä valtionhoitajakunta-ehdotuksen. Mutta jo samana päivänä hän siitä luopui ja peräytyi taasen valtalain kannalla. Herra Alkion siitä tekemä ehdotus, joka sisälsi, että eduskunta „päätäisi julistaa lain heinäkuun 18 päivästä 1917 korkeimman valtiovalan käyttämisestä Suomessa tänään voimaantuvaksi ja noudatettavaksi”, tuli eduskunnassa hylätyksi. Täällä on mainittu useita kertoja, että se olisi tullut hylätyksi epärehellisen äänestyksen kautta. (Vasemmalta: Niin se tulikin.) Minä pyydän jyrkästi torjua tämän väitteen. (Hälinää.) Eduskunnassa lainoppineelta taholta selvästi todistettiin, että herra Alkion ehdotus oli perustuslain vastainen. Sitä ei voinut äänestää se, joka oli tällä kannalla. Sillä kannalla olin muun muassa minä. Ja jos sama äänestys tulisi tehtäväksi uudestaan tänään, en katsoisi voivani äänestää tätä ehdotusta. Sitten kun ehdotus oli hylätty, yhtyi maalaisliitto jälleen kannattamaan valtionhoitajakunnan asettamista. Mutta kun vaalin piti tapahtua, niin maalaisliitto jälleen keikahti valtalakiin. Silloin ed. Lohi ehdotti, että eduskunta ei nyt valitsisi kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa, vaan määräisi heti heinäkuun 18-päivän lain voimaantuvaksi. Koko asia hautautui silloin perustuslakivaliokuntaan. Ja niin oli toinen yritys — maalaisliiton aluksi kannattama yritys — saada tämä asia järjestetyksi saman maalaisliiton epävarmuuden ja haparoimisen kautta jälleen mennyt myttyyn.

Nyt näyttää siltä, kuin „työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto”, joka ilmaantui näyttämölle tiistai-iltana, — aivan välittämättä siitä, että herra Tokoi oli minulle julistanut, että

puheeni siitä oli paljasta lorua — hankkiutuisi ottamaan vallan käsiinsä. Maalaisliitto tekee yhä kaappoja ja esittää yhä sovitteluehdotuksia. Se ehdotus, joka tänään on esitetty, vie arvatenkin taas valtalakiin. Ainakaan ei valtalaki ole sen kautta millään tavoin syrjäytetty. Mahdollisesti se vie myös herra Mannerin eduskuntaan, sillä herra Mannerin eduskunta ei tämän ehdotuksen kautta ole vähimmässäkään määrässä syrjäytetty. Ja ainakin se vie siihen, että jos Venäjällä taas nousee luja hallitusvalta — oli se sitten herra Kerenskin tai Kaledinin tai Leninin hallitus — niin täällä ei ole mitään erityistä orgaania olemassa, jolla olisi Suomen korkein hallitusvalta käytettävänä. Eduskunta on sen vain ikäänkuin pitänyt tallessa toistaiseksi. Minä en voi, niin mielelläni kuin tietysti näkisin, että täällä syntyi yksimielisyys, yhtyä ehdotukseen, joka nähdäkseni ei vie meitä yhtä pikkuistakaan askelta eteenpäin siitä paikasta, missä nyt olemme seisoneet jo kolmatta viikkoa, joka ei ratkaise yhtä ainoata niistä kysymyksistä, joiden ratkaisussa olemme täällä kamppailleet koko tämän ajan.

Meiltä on monasti kysytty, miksi emme mene valtalakiin: Silloinhan olisi kaikki valmista. Minä pyydän lyhyesti vastata, että me emme mene siihen syytä — minä en ainakaan mene — siitä syytä, että se minun mielestäni on huono, vahingollinen ja turmiollinen laki. (Vasemmalta hälinää.) Se on huono Venäjälle päin. Se ei järjestä suhdettamme Venäjään päin nykyisten olojen ja mahdollisuuksien pohjalle. Se jättää meidät tänne venäläisen sotaväen hallittaviksi, ja se saattaa myös meidän oman sotilaskysymyksemme venäläisten ratkaistavaksi. Se ehdotus, minkä perustuslakikomitea on tässä suhteessa tehnyt, tarjoaa meille paljon enemmän, verrattomasti enemmän kuin koskaan valtalaki. Valtalaki on mielestäni heikko myöskin sisänpäin. Se hävittää eron lainsäädäntö- ja hallitusvallan välillä sellaisella tavalla, joka ei takaa minkäänlaista pysyvyyttä valtioelämässä. Tänään hallitsee tällainen eduskunta maata, huomenna hallitsee toisin kokoonpantu, aivan toisten periaatteiden mukaan kokoonpantu eduskunta maata. Kuinka silloin voi syntyä valtiossa sitä vakaisuutta, joka on välttämätön valtiotoiminnan menestymiselle. Se tekee lisäksi vakaumukseni mukaan puoluetaitelun ja puoluekaupittelun — jota herrat vasemmalla tavallisesti kutsuvat lehmäkaupoiksi — pysyväiseksi ilmiöksi meidän valtiollisessa toiminnassamme. Se tekee valtiollisen elämän suorastaan sietämättömäksi. Sanalla sanoen se turmelee koko meidän julkisen elämämme. Se tekee meille myös mahdottomaksi säännöllistä tietä

päästä tästä pois. Se tekee meille mahdottomaksi saada siedettävää hallitusmuotoa toimeen. Tähän me emme mene. Me menemme, niinkuin olen sanonut, asiallisiin uudistuksiin. Me pidämme niitä välttämättöminä. Me pidämme, että niistä uudistuksista, jotka esitetään ohjelmassa „Me vaadimme”, on lukuisia sellaisia, jotka ovat kansallemme aivan välttämättömiä, vaikka olemmekin eri mieltä siitä, mitenkä asiat on yksityiskohdissa järjestettävä. Me olemme myös sitä mieltä, että on tarmokkaasti toimittava leivän hankkimiseksi kansallemme. Mutta sellaisiin toimenpiteisiin, joitten me arvelemme tuottavan kansallemme pysyväistä turmiota, me emme mene. Me pyydämme olla sellaisesta toiminnasta tykkänään vapaita, tykkänään erillämme. Muut olkoot kansan ja jälkimaailman edessä vastuunalaisia niistä, jos luulevat jaksavansa sen edesvastuun kantaa.

Minä olen siis yhä sitä mieltä, että kansamme vapaus on toteutettava ja turvattava mahdollisimman laajassa mitassa. Minä olen myös sitä mieltä, että valtiosääntöämme ei pidä turmella eikä hallitusmuotomme muutoksia kytkeä yhteen pyrkimykseen turvata kansamme oikeutta ja vapautta. Paras, väliaikainen ratkaisu olisi mielestäni yhä valtiohoitajakunnan vaali. Sitä ei nyt voida toteuttaa ja sentähden on puhemiehistö, äänestuksen jälkeen, tehnyt sen ehdotuksen, että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin Talousosastolle. Hyväksymällä tällainen järjestely päästään luullakseni siltä paikalta, jolla nyt ollaan. Tällä pohjalla voidaan luullakseni saada aikaan hallitus, joka nauttii verrattain laajaa kannatusta ja joka kykenee maata hallitsemaan; tällä pohjalla voidaan myöskin heti päästä valmistamaan uutta hallitusmuotoa, ja saamme kansamme oikeuden ja vapauden turvatuksi. Ne, jotka eivät tähän tahdo mennä, kantakoot menettelystään edesvastuun. Minä aavistan, että se tulee kansan ja jälkimaailman edessä olemaan raskas. (Keskustasta: Ei! Oikeistosta: Hyvä!)

Ed. Juutilainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Siinä lausunnossa, jonka ed. Ingman täällä esitti, hän erityisesti koetti myös leimata sen sovittelupolitiikan, jota maalaisliitto on yrittänyt noudattaa koettaaksensa löytää yhtymäkohtaa oikeiston ja vasemmiston välillä. Lausunnon johdosta pyytäisin tässä esittää muutaman sanan sen oikaisuksi ja selvitykseksi.

Ed. Ingman sanoi, että hän tahtoi asian järjestettäväksi siten, että korkeimman valtiovallan sijoittaminen käy voimassaolevien lakien mukaan. Mitä ensinnäkin tähän kohtaan lausunnossa tulee, täytyy minun sanoa, että valtiovallan käyttämisen järjestäminen, jos se tapahtuu silläkin tavalla, kuin puhemiehistön enemmistön ehdotus tänään sisältää, ei ole voimassaolevien lakien kirjaimen mukainen. Tiedämme jokainen, että aseman järjestelyyn on pyritty sovelluttamalla ja henkiinherättämällä jo kuolleeksi ennen selitetty Hallitusmuodon 38 §. Tämä § ei kumminkaan säädi mitään siitä, että eduskunta tällä tavalla voisi siirtää suuriruhtinaan vallan senaatille. Minä myönnän, että tähän on oikeus ja siihen mahdollisesti tullaan, mutta väitän, että tämä ei voi olla sen enemmän lainmukainen menettely kuin sekään menettely, jota maalaisliiton puolesta siinä ponnassa, jonka täällä esitin, on ehdotettu.

Oikeiston herrojen puolelta on näiden keskustelujen aikana usein huomautettu siitä, että Suomen Hallitusmuoto edellyttää kaksi valtiovaltaa, hallitsevan ja lakiasäättävän. On selitetty, että jos eduskunta ottaa itsellensä hallitusvallan, se merkitsee vallankaappausta. Mutta samalla on näiden herrojen puolelta sekä jo ennen tämän eduskunnan koossaoloa, että usein tämän eduskunnan neuvottelujen aikana, huomautettu, että jos eduskunta, ottamalla tämän vallan käsiinsä, käyttää itse sitä valtaa, se sillä kertaa on tehnyt sellaisen vallankaappauksen, jota heidän lainopillinen omatuntonsa ei voi sallia. Nämä samat herrat ovat kuitenkin olleet valmiit tunnustamaan sen vallankaappauksen, minkä Venäjän väliaikainen hallitus viime maaliskuulla teki, sillä lain mukaan ei myöskään Hallitusmuodon 38 §:n mukaan ollut minkäänlaista laillista oikeutta jättää Suomen hallitusvaltaa käytettäväksi sille väliaikaiselle hallitukselle, minkä Venäjän vallankumous oli luonut.

Ed. Ingman lausui täällä, että hän on turhaan etsinyt mitään määrättyä ohjelmaa siitä menettelytavasta, jota maalaisliittolaiset ovat tässä asiassa noudattaneet. Sen jälkeen mainitsi hän muutamia kohtia siitä, miten me olisimme menettelleet suostumalla tällöin yhteen, silloin toiseen ehdotukseen. Tässä esityksessään hän kuitenkin huomattavalla tavalla esitti asiat toisin kuin miten ne ovat kehittyneet. Mitä ensinnäkin tulee siihen manifesti-ehdotukseen, joka porvarillisten ryhmien puolelta oli täällä tekeillä, maalaisliittolaiset eivät kertaakaan olleet siihen yhtyneet, koska sen perusteella olisi edelleen, sellaisena kuin se alkuperäisenä oli, Suomi jätetty riippuvaksi yhteyteen Venäjän kanssa. Kun keskustelut sittem-

min kehittyivät sille asteelle, että oli ratkaistava „joko — tahi”, esitti ed. Talas neuvottelevan toimikunnan kokouksessa uuden ehdotuksen, joka pääasiallisesti sisälsi samaa manifestin sisältöön nähden kuin mitä nyt täällä maalaisliiton puolelta esitetty pönsilauselma. Kun tämä ehdotus oli sitten käsiteltävänä erityisten porvarillisten ryhmien neuvotteluissa, ei yksikään porvarillisista ryhmistä suostunut tunnustamaan tätä. Maalaisliittolaiset, olleen ohjelmallensa uskollisia, lupasivat tunnustaa sen sillä edellytyksellä, että myöskin porvarilliset ryhmät sen tekisivät ja jos se oli ainoa ratkaisukeino, jolla tilanteesta silloin päättiin. Kun oltiin kenraalikuvernöörin kanssa neuvottelemassa, tuotiin maalaisliiton puolelta esille se ajatus, että me edelleenkin olemme valtalain kannalla, mutta emme tahdo vastustaa, jos tällainen manifesti tulee, minkälaiseksi se edustaja Talaan suunnittelemana nyt oli tullut. Kenraalikuvernööri asetti silloin kysymyksen kaikkien toisten porvarillisten ryhmien edustajille: mille kannalle heidän ryhmänsä asettuvat jos valtaaki tulisi hyväksytyksi? Silloin ruotsalaisen ryhmän puolelta vapaaherra Wrede ilmoitti, että ryhmä vastustaa valtalakia, tulee lojaalisesti alistumaan, vaikka hän, muistaakseni, omasta puolestaan pani vastalauseen valtalakia vastaan. Nuorsuomalaisen puolueen taholta ilmoitti ed. Talas, että äänestysten kautta oli tultu siihen, että 13 11 vastaan vastusti valtalakia sellaisenaan, mutta että ryhmä kokonaisuudessaan lupaa asettua lojaaliseksi, jos valtalaki tulee vahvistetuksi. Suomalaisen puolueen taholta ed. Ingman ilmoitti, että ryhmä pitää valtalakia vahingollisena ja vaarallisena maalle, mutta jos se tulee voimaantumaan, ryhmä kuitenkin asettuu lojaalisesti noudattamaan sitä. Tällainen oli siis tulos. Näiden paperien kanssa sai herra Nekrasow lähteä Pietariin. Sitä ennen hän kuitenkin kääntyi sosialidemokraattisen ryhmän puoleen, pyytään heidän lausuntoaan siitä, mille kannalle he asiassa asettuvat. Sosialidemokraattinen ryhmä lienee jonkunlaisen vastauksen antanutkin; en tarkemmin tiedä minkälaisen. Maalaisliiton eduskuntaryhmä, sen jälkeen, kun vallankumousvyöryt alkoivat uudestaan sekoittaa näitä asioita, on koettanut löytää uutta sovittelutapaa, jolla voitaisiin löytää sellainen ratkaisu, jonka alle eduskunnan enemmistö voisi yhtyä. Tässä pyrkimyksessä ei meitä ole johtanut horjuvaisuus siinä merkityksessä, josta ed. Ingman puhui ja josta muuten sillä taholla on hyvinkin suurta puhetta pidetty, vaan meidän pyrkimyksiämme on johtanut tässä asiassa vilpittön halu saada järjestetyksi Suomen kansan hallitus-asema sillä tavalla, että se vastaisi nykyhetken

suurta tarvetta. Me olemme pyrkineet siis siihen silläkin uhalla, että meidän on täytynyt tehdä useita eri ehdotuksia. Mutta me jyrkästi väitämme, että meidän menettelytapamme, mitä päämäärään tulee, on ollut asemaan nähden ehdottomasti lojaalinen ja selvä.

Mitä vihdoin siihen äänestykseen tulee, johon ed. Ingman myöskin viittasi, siihen, jolloin ed. Ingman ynnä useat muut äänestivät sosialidemokraattien vastaehdotusta maalaisliittolaisten ehdotusta vastaan, siitäkin pari sanaa. Menettelyyn syyksi hän ilmoittaa, että hän ja hänen puolueoverinsa eivät voineet äänestää maalaisliittolaisten ehdotusta sentähden, että hän piti sitä perustuslain vastaisena, mutta sosialistien ehdotusta perustuslain mukaisena. Sosialidemokraattien ehdotus sisältää ensinnäkin kansalliskokouksen kokonkutsumisvaatimuksen, ja se on vallankumousvaatimus, ed. Ingman! Jokainen, joka on äänestänyt täällä sellaisen ehdotuksen puolesta, on siveellisesti sitonut itsensä tähän lupaukseen, silloin, kun tässä eduskunnassa kenties tulee esiin kysymys: kansalliskokous, vaiko eduskunnan työn jatkaminen. Tämä sama julistus vaatii, että tässä maassa on torpparivapautus julistettava heti siitä päivästä, jolloin tämä julistus hyväksytään, ilman mitään ehtoja. Kun me maalaisliittolaiset emme voi hyväksyä tällaista, emme voi äänestää myöskään sellaisen ehdotuksen puolesta. Me ajamme torpparivapautuksen asiaa, mutta eri ehdoilla, kuin mitä tässä sosialidemokraattien esityksessä oli vaadittu. Ja jos täällä tulee sellainen vaatimus esiin, käsitän minä, että kaikki ne, jotka ovat äänestäneet sosialidemokraattien ehdotuksen puolesta, ovat siveellisesti sitoutuneet siihen, että kaikki vuokramaat Suomessa on siitä päivästä alkaen, kun tämä julistus on tullut tunnustetuksi, julistettava vapaiksi ilman korvausta. (Eduskunnasta: Hyvä!) Onko tämä sitten perustuslain mukaista tekoa, minä en tällä kertaa tahdo sitä ratkaista. Mutta minä epäilen, että puheenaoleva äänestys tapahtui siinä tarkoituksessa, että vain saataisiin maalaisliittolaisten välitysehdotus kaa-detuksi. Mitä sitten seuraa sen jälkeen, ei liene tarkoitettu toteuttaa. Ei tarkoitettu siis toteuttaa eikä vakavasti ottaa sitä ehdotusta, jota oli äänestetty sosialidemokraattien ehdotuksena. Tällaista menettelyä minä en tunnusta perustuslailiseksi. Minä väitan, että se on epärehellistä menettelyä. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. Ingman edelleen viittasi siihen, että maalaisliittolaisten nyt esittämä ehdotus on jonkinlaisessa kaukaisessa yhteydessä — ei hänkään väittänyt, että se on aivan läheisessä — sen vallankumouspyrkimyksen kanssa, jota sosialidemo-

kraatit nykyään ajavat. Minä kumminkin pyydän sanoa, että se on aivan nimenomaan tähdätty tätä vallankumouspyrkimystä vastaan. Maalaisliittolaisten ehdotuksella on tarkoitettu pysäyttää vallankumous, saada laillisella tavalla järjestetyksi se, mikä tulee nähtävästi laittomasti järjestetyksi, jos ed. Ingmanin periaatteet voitavat. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Ingman on lausunut, että se mahdollisesti myöskin veisi takaisin Mannerin eduskuntaan. Siinä lausunnossa, jonka yhteydessä äsken ehdotukseni tein, oli myöskin kohta, jossa nimenomaan jo sosialidemokraattiselle ryhmälle mainittiin esitettyä, että maalaisliittolaiset eivät missään tapauksessa tule tunnustamaan enää Mannerin eduskuntaa, eikä siis siitä puolelta olla oikeutettuja millään asteella asian kehitystä seurattaessa maalaisliittolaisia vaatimaan siihen. Jos siis maalaisliittolaisilla tässä suhteessa, kun eduskunnassa ryhdytään äänestämään, on oikeiston lojaalinen kannatus, tulemme siihen, että Mannerin eduskuntaa ei ainakaan enemmistöllä tässä eduskunnassa päätetä. Toinen asia on sitten, jos oikeisto tälläkin kerralla asettuu kannattamaan sosialidemokraattien ehdotusta. (Naurua!)

Ed. Ingman vielä kerran huomautti siitä, että tämä valtalaki on huono. Melkein joka kerta, kun olen tältä paikalta puhunut valtalaista, olen minä sanonut samaa. Mutta tässä ehdotuksessa, joka nyt on kysymyksessä, ei ole valtalaista kysymys. Ryhtymättä tällä kertaa erityisesti väittelemään valtalin puolesta, pyydän vain saada todeta sen, että valtalin huonouden on sanottu johtuvan siitä, että siinä sotilasasiat ja ulkopoliittikka jäävät vielä venäläisten huostaan. Venäläiset kuitenkin täällä, ainakin kenraalikuvernööri venäläisen väliaikaisen hallituksen edustajana, useita kertoja on huomauttanut, että valtalin mukaan hänen mielestään heti, kun se voimaan tulee, voidaan nämä asiat täällä muuttaa. Ja minä olen katsonut, että niin voidaankin tehdä varsinkin, jos kehitys tapahtuu sitä suuntaa, kuin nykyään on tapahtumassa. Mutta tällä kertaa tämän äänestyksen kautta, joka nyt on kysymyksessä, ei ole äänestys valtalaista vaan yksinkertaisesti siitä, että sen hallitusvallan, mikä tällä kertaa on tuuliajolla, Suomen eduskunta korjaisi omiin käsiinsä. Me maalaisliittolaiset olemme sitä mieltä, että kun me sen korjaisimme eduskunnan huostaan, se olisi kokolailla hyvissä käsissä. (Vasemmalta ja keskustasta: Oikein!)

Edelleen ed. Ingman kosketti sitä, millä tavalla asema nyt järjestettäisiin, jos puhemiehistön enemmistön ehdotus tulisi voimaan. Olemmekohan me todella niin kykenemättömiä, ettei asiasta sit-

ten voi päästä mihinkään, jos tämä äsken tekemäni ehdotus tulee hyväksytyksi, jos eduskunta päättää ottaa hallitusvallan omiin käsiinsä? Eiköhän eduskunta verrattain yksinkertaista tietä — tietysti riitelemisen perästä — voi päästä siihen, että se järjestää tälle maalle hallituksen, joka hoitaa tämän maan asioita eduskunnan antamien ohjeiden mukaan? Minä uskoisin, että siihen on mahdollisuutta, ja pidän edelleen, että tämä järjestely on se, joka lopulta pakottaa tämän vasemmistonkin alistumaan laillisen järjestyksen alle eikä pyrkimään vallankumoukseen. Se voi olla, että erehdyn, ja minä otaksunkin, että meidän ehdotuksemme tulee täällä kumotuksi. Mutta minulla on se varma usko, että jos se tulee voimaan, meillä on silloin parempi asema kuin silloin, jolloin hallitusvaltamme oli Venäjän väliaikaisen hallituksen, taikka Venäjän keisarin, taikka Ruotsin kuninkaan kädessä. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Ingman edelleen sälytti taasen edesvastuun niiden selkään, jotka tässä asiassa eivät ole alistuneet niihin ehdotuksiin, joita oikeiston puolelta on tehty. Minä en sälytä täällä edesvastuuta siitä, mikä on seuraus, jos se ehdotus voittaa, joka oikeiston puolelta on tehty, en kenenkään selkään. Sillä minulla on sellainen lojaalisuus tämän eduskunnan päätöksiä kohtaan, että mikä täällä tulee päätökseksi, siihen on alistuttava. Tämä alistumisen velvollisuus on Suomen kansalla nykyhetkellä niin suuri, ettei ainakaan eduskunnan johtavain miesten pitäisi tulla tälle paikalle julistamaan, että jos se tai tämä ehdotus tulee päätökseksi, he eivät alistu. Nykyään on kansa liikkeellä, joka ei myöskään ilmoita lojaalisesti alistuvansa eduskunnan päätöksiin. Jos me emme täällä alistu päätöksiimme, kansa ulkopuolella ei alistu meidän päätöksiimme, eikö tämä ole anarkiaa? (Vasemmalta: Sitä herrat tahtovat.) Me maalaisliittolaiset olemme koettaneet saada täällä luokkapuolueita sovitetuiksi, me olemme olleet jonkunlaisena kompromissioikeutena niiden välillä. Emme ole onnistuneet tätä sovittelua saamaan aikaan. Mutta minä pyydän selittää, hyvät herrat ja naiset, että me olemme johdonmukaisesti pyrkineet yhteen ainoaan tarkoitukseen, ja se on tämä: Saamaan eduskunnassa sellainen järjestely nykyisen tilanteen selvittämiseksi, että ainakin eduskunnan huomattava enemmistö voisi olla sen takana.

Ed. Ståhlberg: Hallituskysymys olisi välttämättä ja viipymättä saatava ainakin väliaikaisesti järjestetyksi. Sitä vaativat pakottavasti elintarveasiat, valtion raha-asiat, valtiopäi-

väasiat ja yleiset hallitusasiat. Sitä vaatii kansamme tarve ja tahto. Mainittu tarkoitus olisi jo pari viikkoa sitten ollut saavutettavissa, jos eduskunta tai sen koko enemmistö olisi ajoissa yhtynyt siihen, että hallitusvalta julistuskirjalla ja eduskunnan suostumuksella toistaiseksi uskottaisiin senaatin talousosastolle. Se olisi viime viikolla ollut saavutettavissa, jos olisi toimitettu päätetyn valtionhoitajakunnan vaali eikä sitä äänestetty perustuslakivaliokunnan lausunnosta riippuvaksi. Sama tarkoitus, suomalaisen elimen asettama täysilukuinen, riittävällä toimivallalla varustettu senaatti on vihdoin nytkin saavutettavissa, jos hyväksytään puhemiehistön ehdotus, että keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunut valta toistaiseksi uskotaan senaatin talousosastolle.

Sellaisella asiain järjestelyllä on tukea Suomen perustuslain säännöksissä ja se on sopusoinnussa Suomen valtiosäännön yleisen kannan kanssa. Siinä asiaintilassa, joka nykyhetkellä on olemassa, voi eduskunta Hallitusmuodon 38 §:n periaatteitten nojalla väliaikaisesti järjestää hallitusvallan käyttämisen ja, kun Suomen valtiosäännön yleinen kanta on se, että hallitusvalta on lainsäätävävallasta erillään, niin on sen mukaista, että eduskunta määrää väliaikaisen hallitusvallan käyttäjän, vaan ei itse ryhdy hallitusvaltaa käyttämään, joka yleisemmin sovellettuna tuskin olisi käytännöllisesti mahdollistakaan.

Ilman hallitusvaltaa ei nykyaikainen valtio voi tulla toimeen, ei lyhyempääkään aikaa. Perustuslaillista tietä voidaan, niinkuin sanottu, hallituskysymys nyt saada väliaikaisesti järjestetyksi sitovalla tavalla, antautumatta niihin ristiriitoihin ja epätietoisuuksiin, joita perustuslakia sivuuttavasta vallankumouksellisesta menettelystä välttämättä aiheutuisi. Jos puhemiehistön ehdotus hyväksytään, voidaan viipymättä saada muodostetuksi uusi senaatti, jolle pitäisi saada kannattajaksi enemmistö tässä eduskunnassa ja josta voisi tulla työkykyinen ja hallituskykyinen, ja tälle hallitukselle voitaisiin saada viipymättä valtakirjat annetuiksi. Silloin saataisiin myöskin säännöllinen valtiopäivätyö ja lainsäädäntötyö sekä uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi että sisäisten uudistusten alalla käyntiin. Asetetun uuden hallituksen olisi myöskin harkittava, voidaanko viime valtiopäivillä päätettyjä lakeja, joita ei silloin nimenomaan vahvistettaviksi lähetetty, nyt vahvistaa sellaisinaan vaiko vasta uuden eduskuntakäsittelyn jälkeen. (Vasemmalta: Vasta uuden tietysti!) Mutta hallituksen järjestämistä ei alkuaan ed. Lohen tekemä, nyt uudistettu ehdotus auttaisi eteenpäin, vaan jatkaisi vain nykyistä sietämätöntä, järjestämätöntä asiaintilaa

ja uhkaisi hallitusolojen saattamista entistään pahempaan sekasortoon.

Kannatan sentähden puhemiehistön ehdotusta.

Ed. Kello salmi: Ed. Alkio, ensimmäisessä tänään täällä käyttämässään puheenvuorossa, selosti sitä kirjevaihtoa, joka maalaisliiton aloitteesta kulki eilen ja tänä päivänä sosialidemokraattisen ryhmän välillä. Tämä kirjevaihto lyhykäisesti totesi sen, että maalaisliitto ei ollut vielä kukaan lopullisesti määritellyt kantaansa tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Ehdotus sen kysymyksen ratkaisemiseksi eilen oli heillä kokonaan toinen kuin tänään, sidottuna kylläkin yhteen aivan erillään nyt esillä olevasta kysymyksestä. Näin ollen, kun heidän ehdotuksensa meni tuollaiseksi, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsonut voivansa mitenkään kannattaa sitä, mitä tämänpäiväinen maalaisliittolaisten tekemä ehdotus sisältää. Näin ollen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta esitän seuraavaa:

että sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan.

Ed. W r e d e: Efter de yttranden här afgifvits af herrar Ingman och Ståhlberg har jag icke mycket att tillägga. (Vasemmalta: Det är bra!) Det borde ju för enhver i denna församling vara klart att frågan om regeringsmaktens ordnande är så trängande, att den icke vidare kan uppskjutas, och det är därför som ett förslag till dess lösning framställts af landtdagens presidium, ett förslag, hvilket, såvidt jag förstår, är snart sagdt det enda, som nu skulle leda till en lösning. Jag ber därför att få i allo understöda presidiets förslag.

Det förslag, som nyss framställdes af hr Kello salmi och hvilket går ut på att landtdagen skulle själf utöfva den kejsaren och storfursten förut tillkommande högsta makten i enlighet med 18-juli-lagen, detta förslag, hvilket således förutsätter, att denna lag redan vore i kraft, bygger på en förutsättning, som icke har stöd i lag, och är således lagstridigt. Det kan därför enligt min tanke icke här komma under omröstning.

Hvad beträffar det af hr Alkio framställda förslaget, så vill jag, innan jag ingår därpå, först uttala att jag är öfvertygad om att hr Alkio och hans meningsfränder i kammaren vid framställningen af sitt förslag utgått från en uppriktig önskan att åstadkomma en sådan bas för frågans

reglering, på hvilken alla de olika grupperna i landtdagen kunde ställa sig, både de, som stå till höger om agrargruppen, och de, som äro till vänster om densamma. Men jämte det jag oförbehållsamt erkänner detta, måste jag tillika fastslå, att den utväg, som hr Alkio och hans meningsfränder valt, äfven denna gång icke är egnad att föra till målet.

Såsom jag förstår vår gällande Regeringsforms stadganden i dess 38 §, kan meningen med dessa stadganden ingalunda vara den, att landtdagen eller, såsom det då var, riksdagen genom dem skulle erhållit rätt att ensidigt ändra statsförfattningen. De åtgärder, till hvilka riksdagen, numera landtdagen, kan skrida, måste för den skull vara begränsade till sådana, hvilka inom statsförfattningens ram kunna vidtagas. Grundtanken i dessa stadganden är att under sådana utomordentliga förhållanden, då någon bärare af högsta makten icke finnes, det står folkrepresentationen fritt och till och med är dess plikt att skaffa ett organ för statsmakten. Men om representationen besluter göra detta på det sätt, att den tager utöfningen af denna makt i sina egna händer, skulle ju detta innebära en grundväsentlig ändring af konstitutionen och kan därför icke öfverensstämma med dessa stadganden eller inrymmas inom deras ram. Det ankommer ju på landtdagens herr talman att afgöra, huruvida detta förslag är af den beskaffenhet, att det kan komma under omröstning. Jag ber dock, med all respekt för det beslut herr talmannen kommer att fatta, att få såsom min menig uttala, att förslaget såsom stridande mot grundlag icke borde komma under omröstning.

Hvad sedan beträffar innehållet af detta förslag, så behöfver jag efter de yttranden, som här afgifvits, icke närmare ingå därpå. Jag kan förena mig om hvad här sagts därom att detta förslag, om det blir landtdagens beslut, icke alls för oss närmare målet. Det är nämligen icke tänkbart, att landtdagen faktiskt skulle kunna själf utöfva regeringsmakten. Det måste finnas ett så beskaffadt organ, som kan göra detta, och då förslaget icke går ut på att öfverlämna den högsta makten åt ett sådant organ, så skulle vi efter förslagets antagande stå på samma punkt som hittills. Vi vinna därigenom icke någonting i sak. Det enda, som vi åstadkomma, är förvirring och oreda, ty ett sådant system, enligt hvilket landtdagen skulle utöfva regeringsmakten, kan icke leda till annat. Det måste enligt min tanke rent af leda till anarki. Hr Alkios förhoppning att därigenom ordningen i samhället skulle återställas, kan således icke genom dess antagande realiserast.

Då hr Alkio här antört delar af ett samtal, som de borgerliga gruppernas delegerade haft med generalguvernören, vill jag göra därtill ett litet tillägg. Det har sin riktighet, att jag på generalguvernörens fråga, huru den svenska gruppen skulle förhålla sig, om 18-juli-lagen bragtes i gällande kraft, afgaf det svaret, att jag är öfvertygad därom att denna grupp med afseende å såväl denna lag som alla lagar, hvilka i laglig ordning tillkomma, kommer att förhålla sig lojalt och underkasta sig dem, men jag tillade ytterligare, att detta sagts under förutsättning, att lagen verkligen tillkommer i laglig ordning, och uttalade för egen del, att jag för närvarande icke är i stånd att inse, på hvad sätt den i laglig ordning kan bringas till stånd. Den beskyllning, att de, hvilka vid en omröstning om kontraposition röstade på socialisternas förslag och icke på agrarerernas och till hvilka äfven jag hörde, skulle hafva handlat illojalt, har redan hr Ingman bemött. Hvad mig personligen beträffar, hade jag från denna plats förklarat, att det från agrarhåll framställda förslaget enligt min tanke föll utom konstitutionen och att jag icke under något förhållande kunde rösta därpå.

Jag ber att få understöda presidiets förslag och ytterligare betona, att, såvidt jag inser, antagandet af detta förslag för närvarande är det enda medlet att komma ur den svåra situation, i hvilken vi råkat, och att få till stånd en regeringsmakt, som kan rekonstruera senaten och kan handla så att landets intressen tillvaratagas.

Ed. T a l a s: Sen johdosta, että täällä on lausuttu se käsitys, että ed. Alkion ehdotus sotisi perustuslakeja vastaan, ja että siis puhemies ei voisi esittää tätä ehdotusta äänestettäväksi, katson asiakseni ensinnä tarkastaa ed. Alkion ehdotusta tältä kannalta, siirtyäkseni sitten asiallisesti käsittelemään puhemiehistön ja ed. Alkion ehdotuksia. Minun mielestäni ei voi valtiossa, joka ei ole anarkian vallassa, syntyä sellainen tilanne, ettei olisi mitään elintä, joka käyttäisi korkeinta hallitusvaltaa. Kun Suomessa ei nyt ole hallitusta, niin johtuu mielestäni sekä yleisistä periaatteellisista että myöskin nimenomaan Hallitusmuodon 38 §:n määräyksistä, että korkein hallitusvalta kuuluu Suomen eduskunnalle. Suomen valtiosääntö on kyllä rakennettu sille periaatteelle, että hallitusvalta ja lainsäädäntövalta kuuluvat eri valtioelimille ja tästä johtuu, että kun se valtioelin, jolle korkein hallitusvalta on kuulunut, on kukistunut, on eduskunta velvollinen huolehtimaan siitä, että saadaan valtioelin hallitusvaltaa varten. Tätä valtiosääntömme periaatetta onkin eduskunta yrittänyt toteuttaa päätöksellään valtioonhoitaja-

kunnan asettamisesta ja samaa tarkoittaa myös puhemiehistön nyt tekemä ehdotus, että korkein hallitusvalta luovutettaisiin senaatin talousosastolle. Kumpikin ehdotus on kumminkin tarkoittanut vain väliaikaista järjestelyä. Lopullisen ratkaisun saapi kysymys vasta silloin, kun maallemme voidaan vahvistaa uusi hallitusmuoto. Jos nyt eduskunta kumminkin katsoo, että korkeimman hallitusvallan väliaikainen säilyttäminen eduskunnalla paremmin edistää maan onnea ja menestystä kuin sanotun vallan luovuttaminen senaatin talousosastolle, niin sitä tarkoittava päätös ei sodi perustuslakejamme vastaan. Tällainen päätös sotii sitäkin vähemmän perustuslakejamme vastaan, koska Hallitusmuodon 38 §:ssä jätetään eduskunnan velvollisuudeksi „varjella ja puolustaa valtakunnan vapautta”, milloin valtakunnassa ei ole eri valtiolintä hallitusvaltaa varten. Eduskunnan itsensä ratkaistavaksi täytyy jäädä, varjeleeko ja puolustaako se valtakunnan vapautta paraiten siten, että se väliaikaisesti itse käyttää hallitusvaltaa, vaiko siten, että se väliaikaisesti luovuttaa tämän hallitusvallan erityiselle valtiolimelle. Näistä syistä minä puolestani en saata tulla muuhun tulokseen, kuin että ed. Alkion ehdotus ei sodi perustuslakejamme vastaan ja uskaltaisinkin minä puolestani siis lausua sen toivomuksen, että eduskunnan herra puhemies katsoisi mahdolliseksi esittää tämän ehdotuksen äänestettäväksi.

Mutta kun minun sitten tulee asiallisesti tarkastaa päitä kahta ehdotusta, niin minä puolestani asetan niistä etusijalle sen ehdotuksen, joka tarkoittaa korkeimman hallitusvallan siirtämistä senaatin talousosastolle. Käytännöllisistä syistä täytynee eduskunnan kumminkin, vaikkakin ed. Alkion ehdotus tulisi hyväksytyksi, aivan ensi tilassa, muodossa tai toisessa luovuttaa ainakin osa niistä oikeuksista, jotka kuuluvat korkeimmalle hallitusvallalle, senaatin talousosastolle. Minä puolestani en ainakaan saata käsittää, miten eduskunta käytännössä voisi itse käyttää muita oikeuksia kuin ehkä oikeutta vahvistaa lakeja, päättää eduskunnan kokoonkutsumisesta ja hajoittamisesta sekä senaatin asettamisesta. Mutta näittenkään oikeuksien väliaikainen luovuttaminen senaatin talousosastolle ei pitäisi kansanvaltaismallekaan katsantokannalle näyttää vaaralliselta. Mitä nimittäin ensinnä tulee lakien vahvistamiseen, niin se tosiasiallinen valta, mikä eduskunnalla nykyään on, tekee mahdottomaksi millekään senaatille estää eduskunnan päätösten voimaansaattamista. Ei meidän myöskään tarvitse pelätä, että mikään senaatti sillä väliajalla, joka kuluu, kunnes maalle saadaan uusi halli-

tusmuoto, voisi ryhtyä eduskuntaa hajoittamaan. Tämäkin oikeus voi siis huoletta jäädä senaatin talousosastolle. Se ei kumminkaan voi sitä käyttää vastoin eduskunnan tahtoa. (Vasemmalta: Miks'ei?) Samasta syystä voi senaatille myös jäädä oikeus eduskunnan kokoonkutsumiseen. Ja mitä vihdoin tulee oikeuteen senaatin asettamiseen, niin ei tarvitse pelätä, että mikään senaatti erotessaan kykenisi tai edes haluaisikaan aikaansaada senaattia, joka ei nojautuisi eduskunnan enemmistöön. Minusta näyttää kysymys sellaiselta, että asiallisesti saavutetaan aivan sama valta eduskunnalle, jos eduskunta luovuttaa korkeimman hallitusvallan senaatin talousosastolle, kuin jos se pidättää eräitä oikeuksia itselleen. Mutta käytännössä sitävastoin on hyvinkin suuri ero. Jos ed. Alkion ehdotus tulee hyväksytyksi, niin on eduskunta varmaankin aivan erinomaisen suurten vaikeuksien edessä, vaikeuksien, joitten selvittäminen viepi aikaa, jota nyt olisi paremmin käytettävä.

Minä tahdon huomauttaa myös siitä, että valtiollisen itsenäisyytemme kannalta katsoen ei ole mitään periaatteellista eroa kummankaan ehdotuksen välillä. Kumpikin ehdotus siirtää korkeimman hallitusvallan Suomeen. Kumpikin ehdotus on siis itsenäisyyskannalta katsottuna yhtä hyvä. On mielihyvällä todettava, että jos eduskunta hyväksyy minkä ehdotuksen tahansa näistä kahdesta, niin ei enää voida itsenäisyysskysymyskäsämme palata sille puolitielle, jota valtalaki aikoinaan tarkoitti. Valtalaki on, tuli mikä ehdotus tahansa eduskunnan päätökseksi, lopullisesti rauennut. Valtalailla on ollut suuri merkitys meidän pyrkimyksessämme täyttää itsenäisyyttä kohti. Se vaikutti epäilemättä herättävästi kansaamme ja aikaansai sen, että itsenäisyyksvaatimuksemme viime vaaleissa tuli niin selvästi esille. Mutta aika on mennyt valtalain ohi. Se on, vaikkakaan se ei koskaan voimaastunut, ollut maallemme siunausta tuottava. Mutta nyt sen aika on mennyt. Valtiollinen tilanne tekee meille mahdolliseksi, jopa velvoittaa me dät asettumaan valtiollisessa suhteessa toiselle kannalle. Minä sentähden en myöskään saata kannattaa ed. Kelloalmen tekemää ehdotusta, joka vielä, sikäli kuin saatan ehdotusta käsittää, koettaisi palata valtalain kannalle.

Eräs kohta ed. Alkion lausunnossa pakottaa minut vielä käyttämään puheenvuoroa. Ed. Alkio lausui, että se manifestiluonnos, joka minun tekemäni ehdotuksen pohjalla esitettiin porvarillisten ryhmien puolelta silloiselle kenraalikuvernöörille, että tämä ehdotus asiallisesti olisi sama kuin se, jonka ed. Alkio nyt täällä teki.

Minun täytyy sanoa, että minä en saata yhtyä tähän käsitykseen. Täydellisesti ei se ehdotus, joka tuossa manifestissa tehtiin, vastaa kumpakaan nyt esillä olevista ehdotuksista, mutta jos tarkastaa, mikä ehdotus on lähempänä sitä ehdotusta, joka oli manifestissa, niin se epäilemättä on puhemiehistön ehdotus. Manifestisahan ehdotettiin, että Venäjän hallitus luopuisi hallitusvallastaan Suomessa pidättämällä Venäjän hallitusvallalle eräitä oikeuksia. Mutta tähän manifestiehdotukseen liittyi oleellisesti myöskin se osa puhemiehen puheesta, joka samalla kertaa jätettiin kenraalikuvernöörille ja joka ajottiin aikaansaada nimenomaisen eduskuntapäätöksen kautta. Ja tässä puhemiehen puheessa puhemies olisi ilmoittanut eduskunnan päätöksen mukaan, että korkein hallitusvalta siirretään senaatin talousosastolle; siis aivan samaa kuin puhemiehistö nyt ehdottaa. Minun täytyy siis sanoa, että tämä manifestiehdotus lepäsi samalla pohjalla, kuin puhemiehistön nyt tekemä ehdotus, ja juuri sentähden, että minun ehdotukseni oli manifestiehdotuksen pohjana, minun on sitä helpompi nyt yhtyä kannattamaan puhemiehistön tekemää ehdotusta.

Ed. Arokallio: Niinkuin viimeisessä täysistunnossa jo mainitsin, olen samalla kannalla kuin nyt tehty ed. Alkion ehdotus on. On valittavaa, että näin tärkeänä ajankohtana, kuin nykyinen on, viikkomääriä on tuhlatu sellaisiin neuvotteluihin joista jo alumpitään on voinut tietää, etteivät ne eduskunnan nykyisessä kokoonpanossa voi viedä mihinkään positiivisiin tuloksiin oikeiston toivomassa mielessä. Nyt ei ole aika mihinkään teoretikoimiseen, vaan asioita on tosilojen kannalta arvostettava. Tällöin on heti muistettava, että viime eduskunta 5/6 äänen enemmistöllä julisti niin sanotussa valtalaisessa esitetyn asian ratkaisemisen kiireelliseksi. Ei kukaan voine väittää, etteikö asian ratkaiseminen olisi nykyään monin kerroin kiireellisempi. Viime eduskunta hyväksyi perustuslain määräämässä järjestyksessä 2/3 äänten enemmistöllä valtalain. Päätöksen johdosta hajotti Venäjän väliaikainen hallitus eduskunnan. Suomen kansan suuri enemmistö, joka ei tunnustanut eikä tunnusta Venäjän väliaikaiselle hallitukselle laillista oikeutta olla Suomen hallituksena, käsitti hajoituksen laittomaksi, mutta ulkonaisten syiden takia noudattivat kaikki puolueet määräystä uusien vaalien suorittamisesta. Tämän kautta Suomen kansa laillistutti vaalit, joten tämä eduskunta on Suomen kansan ainoa laillinen eduskunta. Tämän Suomen eduskunnan

tulee Suomen kansan puolesta ja nimessä antaa vastaus siihen, hyväksyykö se viime eduskunnan päättämän valtalain periaatteen. Kieltämättä on nykyisessäkin eduskunnassa suuri enemmistö valtalain periaatteiden takana. Varmasti 2/3 eduskuntaa hyväksyy valtalain periaatteet. Ettei tämä eduskunta jo ole antanut vahvistusta valtalaisissa ilmituodulle periaatteelle, johon tuu ilmeisesti siitä epälojaalisesta äänestyksestä, johonka osa eduskunnasta teki itsensä syyppäksi. Tämä menettely ei tuota kunniaa eikä se anna voittoa niille, jotka sitä harjoittivat, ja tuollainen menettely osoittaa huonoa kykyä arvostella tosiasioita. Ilmeistä on myös, että eduskunta aikaisemmin tai myöhemmin tulee tunnustamaan valtalain periaatteet. Huolimatta siitä, että maamme etevimmät lakimiehet kaiken suuren auktoriteettinsa nojalla ovat koettaneet maan tasalle painaa tätä lakia, ja huolimatta siitä, että tämän lain huonoja puolia alituisesti on oikeistolaislehdissä esitetty, pysyy kuitenkin yleisenä mielipiteenä tässä maassa, ainakin tämän maan suomenkielisessä väestössä, se, että valtalaisissa on julkilausuttu oikea periaate, se periaate, että kaikki valta on peräisin kansalta. Tämä kansanvaltaisuuden periaatehan meidän aikanamme tulee tunnustetuksi yhä useammassa maassa.

Ruotsalais-suomalaisen valtiojärjestyksen syvimpänä pohjana on tämä ajatus ja lopulta tämä ajatus aina on päässyt tunnustetuksi, joskin sitä usein on koetettu milloin milläkin keinolla syrjäyttää. Niinpä Ruotsissa 1809 tätä periaatetta noudattaen eduskunta yksin sääsi ja vahvisti uuden hallitusmuodon. Aivan samalla tapaa on valtalakikin ja se tapa, jolla se tahdotaan säätää, ilmaus samasta periaatteesta.

Valtalain periaatteen tunnustaminen ja vahvistaminen on mielestäni ainoa keino, millä eduskunta voi nyt päästä työhön ja millä maamme olot saadaan järjestetyiksi. Tämä pitäisi ainakin jo nyt niittenkin edustajien huomata, jotka tähän saakka ovat turhaan voimiansa ponnistaneet päästäksensä ilman valtalakia liikkeelle. Tällä hetkellä seisovat he yhä samalla kuollessa pisteellä, jolla olivat tänne tullessaan, eivätkä he löydä mitään keinoa päästäkseen umpikujasta, johon nyt ovat joutuneet. Muuta keinoa menestykselliseen eduskuntatyöhön ei nyt ole olemassa kuin valtalain periaatteen käyttäntöön ottaminen. Ja vastoin useain oikeistolaisen mieltä olen minä puolestani vakuutettu siitä, että jos eduskunta lojaalisesti asettuu valtalain periaatteen kannalle, sosialidemokraatit tulevat osaltaan jouduttamaan asiain käsittelyä eduskunnassa Suomen uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi. (Vasemmalta: Oikein!)

Valtalain periaatteen hyväksymisen kautta avataan tie Suomen kansan itsenäisyysvaatimusten toteuttamiselle. En sano, että se on saavutettu, vaan sanon, että sen kautta avataan tie siihen. Itsenäisyys on meille välttämätön. Se on kansan ainoa pelastus siitä sekasorrosta, johon maailmansota venäläisen anarkian muodossa on meidät syöksemäisillään. Ei tarvitse esittää mitään todistuksia siitä, miten vallattomuus, yhä enemmän veljestellen venäläisen kurittoman sotaväen kanssa ja yhä enemmän itsetietoisesti nojautuen sen huonompiin aineksiin, alkaa maassa rehennellä. Ei tarvitse muuta kuin viitata Mommilan ryöstöretkeen ja muistaa, miten ilki-työntekijät eivät edes vetäytyneet ryöstämästä ruumiita. Jos maamme pääsee villityksen jalkoihin, jos isänmaallista mieltä voidaan niin sokaista, että voidaan samassa hengenvedossa puhua maamme itsenäisyysvaatimuksesta ja venäläisen sotaväen käyttämisestä alkeellisen järjestyksen järjestelmälliseksi rikkomiseksi, niin olemme hukassa.

Mahdollisuus saavuttaa itsenäisyytemme ei ainoastaan astu meitä suurin askelin lähemmäksi, vaan kaikki viittaa siihen, että lopullisen teon suorittaminen käy meille välttämättömäksi ehkä piankin. Niin paljon kuin suinkin mahdollista on, täytyy sentähden eripuraisuuden aiheet keskuudestamme saada syrjäytetyiksi, jotta oikean hetken tultua emme olisi täysin kykenemättömiä sitä hyväksemme käyttämään. Minun mielestäni käy yhä selvemmäksi, että Suomen julistautuminen itsenäiseksi ja nykyisessä sodassa puolueettomaksi tarjoo meille ainoan keimon välttää nälänhätä, työttömyys ja rahataloudellinen pula. Saamalla rajamme avatuiksi vapaalle kaupankäynnille niin itään kuin länteen ja etelään voimme nuo vaarat torjua.

Kansanvallan, järjestyksen, kotiemme pelastuksen ja Suomen kansan sisimmän toiveen: Suomen täydellisen itsenäisyyden nimessä rohkenen kehoittaa eduskuntaa mahdollisimman kokonaisuena hyväksymään ed. Alkion ehdotuksen. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. E s t l a n d e r: Jag ber att få understöda det af presidiet framlagda förslaget. I afseende därå ansluter jag mig i allt väsentligt till det, som här har uttalats af friherre Wrede och jämväl andra talare.

Beträffande de nu föreliggande öfriga förslagen måste jag tillstå, att jag icke kan se någon större skillnad mellan det från socialdemokratiskt håll frambörda förslaget och det af agrarerne framlagda. Det finnes nämligen i

hvardera en gemensam punkt, om man nämligen får på det af agrarerne framlagda förslaget anlägga en sträng måttstock. I hvardera inneligger nämligen, såvidt jag kan finna, ett erkännande af att den s. k. 18-juli-lagen allaredan har kraft af lag. Det heter nämligen i agrarerne förslag, att landtdagen „skulle besluta att tillsvidare själf utföra den makt, som enligt tidigare i kraft varande stadganden ankommit å kejsaren och storfursten”. Om detta skall vara annat än en felformulering, så innebär detta, att de stadganden i vår grundlag, som bestämma kejsaren och storfurstens makt och myndighet, vore upphäfda, och detta skulle väl då hafva skett genom den s. k. 18-juli-lagen. Skulle nu detta verkligen vara förslagsställarnas mening, så måste jag återkomma till det, att då är verkligen i denna väsentliga punkt agrarerne förslag på samma bas som det socialdemokratiska. Denna omständighet, om jag har tolkat förslaget rätt, synes också utgöra ett af de många skäl, som enligt min mening torde förhindra landtdagens högt ärade talman att till omröstning föredraga detta förslag. Att det socialdemokratiska förslaget icke torde kunna föredragas, därom behöfves väl icke yttermera ordas.

Då jag kommit att beröra denna s. k. 18-juli-lag, vill jag i anledning af den senaste ärade talarens, hr Arokallios, yttrande endast erinra om, att skall denna lag anses härröra ur den demokratiska statsuppfattningens idé, så utgör den i alla fall ett oäkta barn af denna idé. Landtdagen innehåller ju nu den högsta makten, beroende på att det för närvarande icke finnes någon utförare af densamma, men enligt denna statsförfattning är det en skyldighet för landtdagen att öfverlåta densamma å ett eget statsorgan. Det är sålunda som, enligt 38 § R. F. „Riksens Ständer”, d. v. s. folkrepresentationen, ha att skydda och försvara landets frihet, det är genom att utse ett nytt organ för uppbärande af högsta statsmakten. Härvid synes det mig icke vara öfverensstämmande med vår regeringsforms anda, att landtdagen skulle förbehålla sig fortfarande utföring af vissa befogenheter, medan den högsta makten i öfrigt skulle öfverlåtas å ett särskildt organ. För en sådan anordning, som icke är öfverensstämmande med vår statsförfattning, fordras nödvändigtvis grundlagsändring. En sådan har icke lagligen kommit till stånd, hvarken i dessa eller andra här ifrågakommande afseenden.

Att landtdagen skulle behålla och utföra högsta makten, det är det, som agrarerne förslag åsyftar. Under nuvarande omständigheter tror jag, att det icke är för mycket sagdt, att detta

skulle blott ytterligare gifva näring åt stridigheterna inom samhället och inom landtdagen, dessa stridigheter, hvilka frammanat de dåraktiga och brottsliga förehafvanden, som, länge förberedda, under dessa dagar framträdtt och som, då de en gång fått i full låga uppflamma, icke längre skola kunna ens af deras tillskyndare och upphofsmän åter släckas.

Ed. I n g m a n: Minä olen velvollinen vastamaan muutamia sanoja herra Alkiolle. Minä en ole hetkeäkään epäillyt, ettei maalaisliitto olisi täysin rehellisesti koettanut löytää jotakin sovitteleeuhotusta, jonka ympärille puolueet sen vasemmalla ja oikealla puolella voisivat yhtyä. Mutta minun on ollut pakko todeta, kuinka häilyväinen maalaisliiton kanta tässä on ollut, kuinka se on siirtynyt ehdotuksesta toiseen ja kuinka sen välittäjätehtävä sentähden on tullut epäonnistuneesti suoritetuksi. Ed. Alkio teki kiivaan hyökkäyksen niitä vastaan, jotka ovat tunnustaneet väliaikaisen hallituksen. Sellaisia on, niinkuin tunnettua, ollut sekä vasemmistossa että oikeistossa. Minulla on tähän hetkeen asti ollut se käsitys, että niitä on ollut myöskin maalaisliitossa ja että varsinkin sillä kannalla on ollut ed. Alkio. Minä en perusta tätä käsitystäni yksinomaan siihen, että herra Alkio oli viime kevänä hankkimassa kansallemme väliaikaiselta hallitukselta maaliskuun-manifestin, joka mielestäni oli hyvä teko. Mutta minulla on edessäni eräs paperi, jossa sanotaan näin: „Näin ollen ja sen yhdistyksen johdosta, missä Suomi vuodesta 1809 lähtien on ollut Venäjän kanssa, on myöskin se hallitusvalta Suomen asioissa, joka tämän maan lakien mukaan kuuluu hallitsijalle, tunnustettava tätä nykyä olevan mainitun väliaikaisen hallituksen käytettävänä, vaikka hallitusmuodon muutos Venäjällä tekeekin tarpeelliseksi Suomen ja Venäjän välien uudestaan järjestämisen Suomen eduskunnan myötävaikutuksella”. Tämän paperin alla on nimi Santeri Alkio ja myöskin Kalle Nurmela; siinä on myöskin esimerkiksi allekirjoittaneen nimi. Tästä minä teen sen johtopäätöksen, että me tässä asiassa herra Alkion kanssa olemme olleet samalla kannalla, ja minun mielestäni ei pitäisi niin jyrkästi hylätä entistä kantaansa, vaikka onkin tullut toiselle kannalle.

Sitten minun täytyy myöskin vielä, niin ikävää kuin se onkin, hiukan puhua äänestysistä, kun äänestetään vastaesityksistä. Herra Alkio näkyy olevan sillä kannalla, että kun äänestetään vastaesityksistä, niin sitoo itsensä kannattamaan kaikkia niitä esityksiä, joita äänestää

jotakin toista vastaan. On kuitenkin enimmäkseen, kun vastaesityksistä äänestetään, siten, että on valittava kahden huonon välillä, jotka kummatkin hylkää. Ja näin oli asianlaita myöskin silloin, kun äänestettiin herra Mäen ja herra Alkion ehdotuksen välillä. Kummankin me hylkäsimme. Emme ole sitoutuneet, herra Alkio, ollenkaan, ei siveellisesti eikä muutenkaan, kannattamaan herra Mäen ehdotusta. Mutta minä olin ja olen yhä edelleen sitä mieltä, että herra Mäen ehdotus oli valtiosäännön puitteitten sisäpuolella. Se oli sitä siitä syystä, että siinä ainoastaan anottiin toimikunnan tai — niinkuin minä täsmällisemmin tahtoisin sanoa — valiokunnan asettamista erään julistuksen laatimista varten. Minä en ollenkaan hyväksynyt sen julistuksen sisältöä, mutta valiokunnan asettaminen sellaisen julistuksen laatimista varten ei ollut mikään toimenpide, joka olisi mennyt valtiosääntömme ulkopuolelle. Minä pyydän herra Alkiolle ilmoittaa, mitä minä katsoisin epärehelliseksi äänestykseksi. Minä katsoisin siksi, jos silloin, kun asetetaan herra Kellosalmen ja herra Alkion ehdotukset tänään vastatusten — jos ne joutuvat vastatusten — ne, jotka ovat presidion kannalla, silloin äänestäisivät ed. Kellosalmen ehdotusta. Se olisi minun mielestäni epärehellistä äänestystä. Minä toivon, että oikeistossa silloin ei ole tuleva ainoatakaan ääntä ed. Kellosalmen ehdotukselle. Jos herra Alkio siitä huolimatta yhä pysyy väitteessään meidän epärehellisyydestämme ja herra Arokallio siinä häntä säestää, niin se riippuu seikoista, joille minä en mitään mahda.

Ed. R i k k o n e n: Yhdyn asiallisesti ed. Kellosalmen lausuntoon siinä, että maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta täällä äsken herra Alkion tekemä ehdotus ei sisältänyt aivan samaa, kuin se kirjelmä, joka sosialidemokraattiselle ryhmälle maalaisliiton puolesta eilen oli jätetty. Sen vuoksi yhdyn kannattamaan ed. Kellosalmen täällä äsken tekemää päätöslauselmaehdotusta.

Samalla pyytäisin ehdottaa vielä, että ennenkin tästä asiasta lopullisesti päätetään ja ruvetaan äänestämään, otettaisiin päivällisloma ja sen jälkeen kokoonnuttaisiin uudestaan.

P u h e m i e s: Ed. Kellosalmi ed. Rikkosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa: Sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mu-

kaan. Kun, kuten sanoin, ed. Kellosalmen ehdotusta on kannatettu, pyydän ilmoittaa käsityksenäni, että koska laki 18 päivästä heinäkuuta 1917 Suomen korkeimman valtiovalan käyttämisestä ei ole säädettyssä järjestyksessä vahvistettu, sen vuoksi ja kun eduskunta sen perusteella siis ei voi käyttää korkeinta hallitusvaltaa Suomessa, on ed. Kellosalmen ehdotus lainvastainen, enkä siitä senvuoksi voi sallia äänestettävän.

Ed. Haataja: Minä puolestani olen yleensä suhtautunut eduskuntatyöhön siten, että olen eduskunnan täysi-istunnon aikana ryhtynyt käyttämään puheenvuoroa ainoastaan sellaisissa kysymyksissä, jotka ryhmäni nimenomaan on minun hoitaakseni antanut. Nyt esillä oleva kysymys on kuitenkin minusta sellainen, joka velvoittaa täällä olevan lakimiehen lausuntonsa siitä antamaan, sillä onhan tämän kysymyksen pohjana ja ytimenä varsinaisesti kysymys erilaisesta laintulkinnasta. Nimittäin sikäli kuin käsitan tilannetta, on perussyynä siihen pulmaan, jossa nyt ollaan, varsinaisesti eri ryhmien ja eri henkilöiden erilainen suhtautuminen valtalakiin, joka erilainen suhtautuminen taas riippuu oikeudellisesta erimielisyydestä. Puolestani ensiksikin katsoisin, että on juridisesti kiistämätöntä, että valtalaki, tullaksensa laiksi, tarvitsee vielä sekä vahvistuksen että julkaisemisen. Tämän kannan on myös selvästi eduskunnan enemmistö lausunut julki, ja tämän kannan on nähdäkseni myös selvästi valitsijain enemmistö ympäri maata omaksunut vaalien tuloksen kautta. (Vasemmalta: Ei ole!) Ne, jotka taistelevat tätä kantaa vastaan, ovat nähdäkseni ensinnäkin juridisesti väärässä, mutta lisäksi ne taistelevat vastoin sitä käsitystä, jonka kansan enemmistö on selvästi omaksunut. Toiseksi lähtisin siitä, että valtalain voi vahvistaa ainoastaan se, jolla keisarille ja suuriruhtinaalle aikaisemmin kuulunut valta on hallussaan. Täällä on varsinkin viime eduskunnan aikana lausuttu usein se ajatus, että tämä valta on ilman muuta Venäjän vallankumouksen kautta siirtynyt Suomen eduskunnalle. Jos näin olisi laita, niin eihän silloin olisi tarvittu valtalakia tuota valtaa enää siirtämään. Minun nähdäkseni ne, jotka ovat tuota väittäneet ja kuitenkin samalla puuhanneet tämän vallan siirtämistä eduskunnalle valtalain kautta, ovat toimineet täysin ristiriitaisesti. Mielestäni vastalaki, jos se voitaisiin saattaa voimaan, voi siirtää eduskunnalle tämän korkeimman vallan. Tämä johtuu jo siitä, mitä täällä jo usein on esille tuotu, nimittäin, että meidän perustuslakimme, valtiopäiväjärjestyksemme ja hallitusmuotomme nimenomaan edellyttävät, että on erityinen lainsäädäntö-

valta ja erityinen korkein hallitusvalta, ja tämän perusteen muuttaminen voi tapahtua ainoastaan lainsäädäntötiellä, perustuslain säätämässä järjestyksessä. Mutta lisäksi v. 1772 Hallitusmuodon 38 § on ainoa pykälä, joka minun nähdäkseni sisältää määräyksiä analoogisesta tapauksesta sen tapauksen kanssa, joka meillä nyt on edessä, ja myös tämä pykälä antaa minun nähdäkseni eduskunnalle vain oikeuden valita uusi kuningassuku, uusi korkeimman vallan käyttäjä entisen sijaan. Mutta sitävastoin se ei anna eduskunnalle oikeutta itse ottaa tuota korkeinta hallitusvaltaa haltuunsa.

Täällä on ed. Talas vedonnut muutamiin sanoihin tässä pykälässä, mutta minun nähdäkseni hänen vetoomisensa niihin ei voi pitää paikkaansa, sillä näistä sanoista minun nähdäkseni ei voi johtaa eduskunnalle oikeutta itse ottaa tuota korkeinta valtaa haltuunsa. Eduskunta voi niiden sanojen perusteella ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin lainsäädännön rajoissa, mutta korkeimman vallan haltuunsa ottaminen ei ole niiden sanojen perusteella mahdollinen. Niin ollen ei eduskunta myöskään voi vahvistaa valtalakia sillä tavalla kuin ed. Arokallio täällä puheessaan lausui, vaan tietäisi eduskunnan toimenpide, jos se tällaiseen toimenpiteeseen ryhtyisi, selvästi lainvastaista tekoa eduskunnan taholta. Sen sijaan eduskunta voi määrätä täysin pätevällä tavalla, kenen on korkeinta valtaa käytettävä sen sijasta, joka sitä on aikaisemmin käyttänyt (Vasemmalta: Haataja keisariksi), sen mukaan kuin 1772 Hallitusmuodon 38 §:ssä säädetään. Tämä tällainen määrääminen ei suinkaan ole mikään lainsäädäntötoimenpide, kuten on väitetty, vaan se on ainoastaan voimassaolevan lain perusteella tapahtuva valitsemistoimenpide, johon riittää eduskunnan yksinkertainen äänten enemmistö. Sen mukaan eduskunta myös voi yksinkertaisella äänten enemmistöllä määrätä, että korkeinta valtaa on senaatin talousosaston käytettävä. Se seikka, että eduskunta on aikaisemmin päättänyt, että korkein valta on siirrettävä valtionhoitajakunnalle, mutta tämän asettaminen on toistaiseksi lykkääntynyt, ei estä eduskuntaa täysin laillisella tavalla päättämästä, että joku tai jotkut eduskunnan ulkopuolelta tuota valtaa saavat hoitaa siihen saakka, kunnes tällainen valtionhoitajakunta on asetettu. Näin ollen minun nähdäkseni se ehdotus, joka täällä on tehty korkeimman vallan antamisesta senaatin talousosastolle, on ainoa mahdollinen, johon tässä voidaan lain puitteissa tulla. Ja minun on huomautettava, että on pidettävä tarkoin huolta, että ratkaisu tälle kysymykselle todellakin saadaan lain puitteissa aikaan, ja tavalla, joka yleensä lakimiespiireissä voidaan lailliseksi

tunnustaa. Sillä jos asia järjestetään muulla tavalla, on odotettavissa ja epäiltävissä, että ainakin suuri osa kansaa ja todennäköisesti suurin osa virkamiehistöä, ehkä kaikkikin, eivät tule tuollaista menettelytapaa lailliseksi tunnustamaan eivätkä tule siihen alistumaan ja maassa tulee täydellinen oikeudellinen anarkia aikaan.

Täällä on lisäksi ollut kysymys siitä, voidaanko asettaa äänestyksen alaiseksi ed. Alkion ehdotus. Minun nähdäkseni ed. Alkion ehdotus, joka tietää sitä, että eduskunta itse ottaisi korkeimman vallan käsiinsä, on perustuslain vastainen eikä siis sellaisena voi tulla asetetuksi äänestyksen alaiseksi valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Täällä on maalaisliiton taholta aikaisemmin mainittu ja väitetty, että täällä juristien taholta harjoitetaan juridista saivartelua. Minä puolestani tahdon väittää ja lausua sen, että olen kaiken aikaa juristina toimiessani yleensä taistellut juridista saivartelua vastaan kaikissa niissä erikoisissa kysymyksissä, joiden kanssa olen välittömästi tekemisissä ollut, ja että minulla yleensä ei ole mitään halua juridiseen saivarteluun. Mutta tämä kysymys, joka tässä on esillä, on niin selvä, että lakimiesten keskuudessa ei siitä nähdäkseni voi olla eri mieliä eikä edustamaani kantaa voi sanoa juridiseksi saivarteluksi. Sen minä kyllä hyvin ymmärrän, että maallikko voi katsoa yhtä lakipykälää koko lailla toisin katsein kuin lakimies, mutta mihinkään muuhun tulokseen ei minun mielestäni lakimiespiireissä ainakaan yleisemmin voitane tässä kysymyksessä tulla.

Ed. Vuorimaa: Se taistelu, jota täällä niin suurella kiivaudella on käyty kaksi viikkoa Suomen itsenäisyysasiassa, on sentähden niin häikäilemätöntä, että taistelua käydään kahden suuren periaatteen ja eri maailmankatsomuksen välillä, nimittäin nykyisyyden ja menneisyyden, kansanvaltaisuuden ja byrokraatis-monarkististen periaatteiden välillä. Oikeisto on mitä sitkeimmillä keinoilla koettanut puolustaa vanhaa byrokraattista asemaansa ja se on tarttunut sitä varten lopuksi oljenkorteen, Hallitusmuodon 38 §:ään, joka sisältää hallitushuoneen vallan perimyjärjestyksen. Ensin on meidän siinä suhteessa muistettava, että Porvoon valtiopäivät päätöksellään kumosivat tämän vallanperimyslain, silloin kun ne Aleksanteri ensimmäisen kanssa sopivat siitä, että Venäjän keisari on samassa Suomen suuriruhtinas, ja luopuivat kokonaan määräämästä vallanperimyksestä ja siis hylkäsivät tämän perustuslain pykälän. Saivartelemisella on oikeisto vetänyt esille tämän vanhan kumotun pykälän. Mutta vaikka tämä vielä tunnustettaisiinkin olevan

voimassa, niin voimme samallaaisella saivartelulla päästä saman pykälän mukaan siihen tulokseen, että meidän pitäisi pitää jotakuta Venäjän entisen hallitsijahuoneen jäsentä nykyään meidän suuriruhtinaanamme, sillä siinä määrätään: mutta jos valtaistuini jäisi avoimeksi miespuolisen kuningasheimon miespuolisen sukupuuton kautta, niin ainoastaan siinä tapauksessa eduskunnalla on oikeus, josta oikeisto on tehnyt itsellensä lain ja tahtoo käyttää sitä estääksensä eduskunnan päätöksiä Suomen itsenäisyyden asiassa. Jos me olettaisimme, että entinen suuriruhtinas Nikolai II olisikin kuollut, niin löytyy hänen huonekuntansa jäseniä useita jälellä. Niiden siis oikeiston mielipiteen mukaan täytyisi olla Suomen suuriruhtinaita. Mutta sitä ei voi Suomen kansa tunnustaa eikä Suomen valtiopäiväjärjestys siihen pienintäkään oikeutta anna. Kun siis ei ole minkäänlaista korkeinta hallitusvaltaa nykyään, niin on luonnollista, että se hallitusvalta, joka ennen on kuulunut Venäjän hallitsijalle, nyt on siirtynyt Suomen eduskunnalle. Oikeisto on myös puolustanut sitä menettelytapaa, että valittaisiin valtionhoitajakunta tai että siksi asetettaisiin Suomen senaatin talousosasto. Ei tämäkään ole perustuslain mukaista, sillä ei missään perustuslaissa puhuta valtionhoitajakunnasta. Ei sellaista löydetä Hallitusmuodostakaan. Se on keksitty Ruotsin eduskunnan toimenpiteestä, silloin kun sen kuningas Kustaa IV syöstiin valtaistuimelta ja Ruotsin eduskunta teki silloin selvästi valtiokaappauksen. Se antoi vallan semmoiselle hallituskunnalle, josta eivät perustuslait puhuneet mitään. Ed. Wrede ynnä muut juristit ovat esittäneet, kuinka meidän täytyy seisoa perustuslain kannalla ja ottavat esimerkin Ruotsin valtiokaappauksesta, jossa ei sen eduskunta ole seisonut perustuslakinsa kannalla. Tämä on ristiriita heidän menettelyssään.

Mitä sitten tulee valtalakiin, jonka kannalle maalaisliitto on asettunut alkuperäisesti, niin se sisältää sen tilanteen, mikä nykyään vallitsee maassamme. Ei löydy minkäänlaista muuta korkeinta hallitusvaltaa kuin Suomen eduskunta. Siitä ei päästä mihinkään. Valtalakia on monella tavalla moitittu, mutta ne moitteet, mitkä sitä vastaan ovat tehdyt, ovat ainoastaan osaksi oikeutettuja. Toista osaa kohtaan ne eivät ole oikeutettuja. Ed. Wrede sanoi, ja myös ed. Talas epäroiden häntä kannatti, että jos Suomen eduskunta ottaisi korkeimman hallitusvallan käsiinsä, niin syntyisi siitä anarkia tai suuria vaikeuksia. Onpa lausuttu, että eduskunnan täytyisi silloin määrätä ja nimittää nimismiehetkin maassa. Mutta valtalain viimeisessä pykälässä nimenomaan

määrätään, että tällaiset juoksevat, hallinnolliset asiat, jäävät toistaiseksi Suomen senaatin talousosastolle. Tätä ei oikeisto tahdo ottaa kuuleviin korviin. Mutta nyt ei olekaan valtalaista semmoisenaan kysymys, vaan nyt on kysymys siitä ehdotuksesta, joka seisoo täydellisesti valtalain pohjalla ja jonka ed. Alkio on tehnyt, että kaikki valta on siirtyvä Suomen eduskunnalle. Jos se siirtyy Suomen eduskunnalle, niin siitä ei suinkaan synny anarkiaa. Jos tämä ehdotus hyväksytään, niin on samalla tämä eduskunta eikä mikään muu tästälähin omistanut korkeimman hallitusvallan ja oikeutettu muun muassa vahvistamaan kunnallislait, mitkä viime eduskunta hyväksyi, ja samaten 8 tunnin työpäivälain tehdas- ja kaupunkilais-y. m. töissä. Samoin se on oikeutettu asettamaan toimivan hallinnollisen hallituksen, senaatin, joka, niinkuin täällä jo ed. Alkio huomautti, tulee toimimaan eduskunnan valtuudella ja eduskunnan nimessä siksi, kunnes on saatu toimeen uusi valtiomuoto, joka lopullisesti muodostaa nämät asiat. Se puolustus, jolla ed. Ingman koetti viimeksi puolustaa jyrkimmän oikeiston menettelyä siinä äänestyksessä, jolla ensi kerran hylättiin maalaisliiton ehdotus, on peräti kaksimielinen. Se ehkä juuri kuvaa sitä käytöstapaa ja moraalista henkeä, joka vallitsee siinä puolueessa, johon ed. Ingman kuuluu. Minä sentähden puolestani kannatan sitä ehdotusta, minkä ed. Alkio teki, ja toivon, että lopuksi saadaan loppu tälle surkealle taistelulle Suomen eduskunnassa Suomen itsenäisyysasiassa ja päästään järjestämään asioita niin, että Suomen kansa tulee täydelliseen itsenäisyyteen ja voi astua toisten vapaiden kansojen kanssa täyttämään sitä historiallista tehtävää, mikä sille kuuluu.

Puhemies: Lienee syytä nyt keskeyttää tämän asian käsittely ja ottaa päivällislomaa k:lo 1½ 7:ään. Voitane kumminkin julistaa nyt valitsijamiesten vaalin tulos.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Valitsijamiesten vaalissa 15 p:nä marraskuuta 1917, jota varten oli sisään jätetty viisi eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	26	äänestäjää
„ „ 2	90	„
„ „ 3	22	„
„ „ 4	37	„
„ „ 5	21	„
yhteensä 196 äänestäjää.		

Listan n:o 2 hyväksi annetuista vaalilipuista ovat kuitenkin puhemiehet julistaneet yhden mittättömäksi.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o 1	6	varsinaista jäsentä
„ „ 2	21	„ „
„ „ 3	5	„ „
„ „ 4	8	„ „
„ „ 5	5	„ „
yhteensä 45 varsinaista jäsentä.		

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o 1	2	varajäsentä
„ „ 2	6	„
„ „ 3	2	„
„ „ 4	3	„
„ „ 5	2	„
yhteensä 15 varajäsentä.		

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1

jäseniksi: Ed. Lohi, Haapanen, Juutilainen, Joukahainen, Arffman ja Kokko;
varajäseniksi: Leinonen ja Rentola.

Listasta n:o 2

jäseniksi: Alavirta, Aromaa, Eloranta, Hakkinen, Hoikka, Anton Huotari, Hurmevaara, Alma Jokinen, Kiiskinen, Hanna Kohonen, Komu, Laakkonen, Leppänen, Mäki, Mänty, Orasmaa, Saarinen, Savolainen, Tuomi, Usenius ja Virkki;

varajäseniksi: Härmä, Koponen, Leho-
kas, Murto, Paasonen ja Raitanen.

Listasta n:o 3

jäseniksi: Pennanen, Hälvä, K. E. Linna, Snellman ja Laine;
varajäseniksi: H. I. Linna ja Kaitila.

Listasta n:o 4

jäseniksi: Ala-Kulju, Louhivuori, Peura-
koski, Puumala, Retulainen, E. Saari, Sjöstedt-
Jussila ja Tavastähti;

varajäseniksi: P. Virkkunen, Heimonen
ja Rantasalo.

Listasta n:o 5

jäseniksi: R. Furuholm, G. Gädde, J. Inborr, J. Sundblom ja E. Hornborg;
varajäseniksi: R. Colliander ja S. V. Roos.

Vakuudeksi:

Ernst Lindelöf.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hoikka: Pyydän, että valitsijamiehet jäävät tänne valitsemaan puheenjohtajan nyt heti.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4,45 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 6,30 i. p.

Puhemies: Jatketaan keskustelua puhemiestön ehdotuksen johdosta, joka koskee

Korkeimman hallitusvalan käyttöä Suomessa.

Ed. Alkio: Ed. Ingman äskeysessä lausunnossaan koetti osoittaa epäjohtonmukaisuutta minun suhtautumisessani väliaikaiseen hallitukseen. Sen johdosta pyydän selittää seuraavaa. Väliaikaisen hallituksen ilmestyttyä näyttämölle, Suomen eduskunnan kokoonnuttua, nykyisen Suomen hallituksen asetuttua väliaikaisen hallituksen nimittämänä tehtäviensä hoitamaan, oltiin maassa yleensä sen tunteen valtaamina, että oli olemassa vallankumouksellinen tilanne, jolloin ei niin tarkoin lasketa, onko tämä tilanne syntynyt perustuslakien mukaan. Kun sen jälkeen eduskunnassa tuli kysymykseen, millä tavalla eduskunta suhtautuu väliaikaiseen hallitukseen, lausui minä puolestani useamman kerran sen käsityksen, että Venäjän väliaikainen hallitus ei ole laillinen hallitus, vaan että se on vallankumouksen luoma ja siis vallankumoushallitus. Sellaisena olen minä puolestani aina suhtautunut väliaikaiseen hallitukseen. Toisin on ollut niitten laita, joitten puolesta ed. Ingman äsken puhui. Ne ovat, varsinkin myöhemmin, selittäneet, että väliaikainen hallitus on täällä laillinen hallitus. Mielipiteitten välillä on siis jyrkkä ero olemassa. Kun se vastalause, josta ed. Ingman äsken täällä luki kappaleen, ilmestyi perustuslakivaliokunnan mietintöön, kirjoitin minä sen

vastalauseen alle nimenomaan siinä tarkoituksessa, että tässä vastalauseessa ei ollut nimitetty Venäjän väliaikaista hallitusta „lailliseksi” hallitukseksi. Mutta tilanne on sen jälkeen muuttunut. Venäjän väliaikainen hallitus on tämän jälkeen kaatunut, mikäli tänne tulleet tiedot kertovat. Se vallankumouksen tilanne, joka oli saatanut tämän väliaikaisen hallituksen sellaiseen valtaan, jolla se piti silloista Suomea vallassaan, on siis kaatunut. Me olemme nyt uudessa vallankumoustilanteessa. Tämän vallankumouksen tilanteen yhteydessä on näyttänyt tarjoutuvan tilaisuus siihen, että Suomenkin puolelta voidaan tehdä sellainen vallankumousjärjestely, että Suomi ottaa sen vallan nyt käsiinsä, joka tuuliajolle joutuneena on tällä hetkellä meidän otettavissamme.

Kun siis olen nyt asettunut sille kannalle, että tässä ei tapahdu mitään vallankumousta laillista hallitusta vastaan, olen sitä mieltä, että se menettelytapa, jota olen joutunut noudattamaan, on oikea. Jos ed. Ingmanin menettelytapaa noudatettaisiin, tultaisiin siihen, että meille huomenna mahdollisesti ilmoitetaan, että Pietarissa on syntynyt uusi vallankumouksellinen väliaikainen hallitus, ja silloin joudutaan uudestaan ratkaisemaan, tunnustammeko me tämän Pietarissa syntyneen uuden väliaikaisen hallituksen lailliseksi hallitukseksi Suomessa mieluummin kuin tunnustamme Suomen eduskunnan laillisesti oikeutetuksi käyttämään Suomen hallitsijavaltaa. Tästä on kysymys ja siitä on tänä päivänä ratkaistava.

Muihin ed. Ingmanin väitteisiin en tahdo enää vastata. Ne olivat sitä laatua, että ne eivät vastatodisteluja kaipaa, jos joku niitä tahtoo tarkastaa edellisen lausuntoni valossa.

Ed. Kellosalmi äskeysessä lausunnossaan selitti, että se ehdotus, jonka äsken esitin, oli toinen, kuin mitä maalaisliiton puolelta oli ennen ilmoitettu. Tämä ei ole tosi. Se on sanasta sanan sama ehdotus, jonka toispäiväisessä istunnossa täällä ed. Lohi esitti.

Ed. Haataja kiinnitti huomiota siihen, että jos asema järjestyy sillä tavalla, kuin minun ehdotukseni edellyttää, syntyy maassa sellainen anarkian tila, jolloin virkamiehet ja suuri osa kansaa eivät alistu noudattamaan sitä hallitusauktoriteettia, jota eduskunta näin tulisi pitämään kädessään. Onkohan tämä ed. Haatajan lausunto kansallisesti viisas ja ennakoita oikein harkittu? Minä kysyn vain. (Vasemmalta: Kiinaan Haataja!) Sillä jolleivät Suomen virkamiehet alistu noudattamaan laillisesti valitun eduskuntansa määräyksiä silloin, kun tämä eduskunta, halli-

tusvallan ensi kerran jouduttua suomalaisiin käsiin, päättää käyttää tätä hallitusvaltaa läillisen järjestyksen aikaansaamiseksi maassa, jollei Suomen virkamiehistö silloin alistu tätä valtaa noudattamaan, minä jätän arvoisien edustajien itse harkittavaksi, minkälaisessa valossa tämä virkamiehistö silloin esiintyy kansansa ja tulevan historian edessä. (Vasemmalta: Suomettarelaisena, bobrikoffilaisena.)

Mitä vihdoin tulee kansaan, on minulla Suomen kansasta se käsitys, että se kyllä tulee alitumaan, jos vain eduskunta pääsee sellaisiin päätöksiin, joilla on edellytyksiä saavuttaa kansan kunnioitus. Kun minulla on se vakuutus, että se ehdotus, jonka olen täällä tehnyt, on sellainen, jota viime vaaleissa Suomen kansa sydämellä ja järjellä tarkoitti täällä toteutettavaksi, on minun syvä uskoni, että Suomen kansa kyllä lojaalisesti tulee asettumaan tämän päätöksen alle ja noudattaa sitä. (Eduskunnasta: Se iloitsee.)

Vielä on minun kiinnitettävä huomiota eräseen tämän asian yhteydessä olevaan seikkaan. Se hallitusvalta, jonka käyttämisestä tänään tulemme määräämään, tulee suorittamaan sangen edesvastuullisen tehtävän. Se on uutta luova tehtävä Suomen valtion historiassa. Se on vallankumouksen luontoinen. Voimmeko uskoa silloin näin tärkeän tehtävän eduskunnan käsistä hallituksille, jotka kenties tulevat vaihtumaan joka viikko? Täällä on esitetty, että hallitus tullaan muodostamaan aivan kohta ja että se hallitus tulisi käyttelemään keisarin-suuriruhtinaan valtuuksia. Kun nämä vallat tälle hallitukselle annettaisiin, tulisi se usein oikeutetuksi niitä käyttämään ilman, kuulematta eduskunnan mielipidettä. Voi olla, että me saamme nyt aluksi hyvän hallituksen, jos näinkin päätetään, miehistä, joihin esimerkiksi itsenäisyysasiassa voimme luottaa. Se voi olla mahdollista. Mutta voi myös olla mahdollista, että tämä ensimmäinen hallitus on vain muutaman päivän ikäinen. Mikä tulee silloin olemaan eduskunnan tehtävänä? kysyn minä. Muodostaako taasen uuden hallitsijan itsellensä, hallitsijan, jolle ennakolta täytyy antaa ratkaisovalta sangen tärkeissä, Suomen itsenäisyyttäkin koskevilla kysymyksissä? Sellaisissa tapauksissa tulee kysymykseen miehiltä, jotka asetetaan sellaiseen tehtävään, selvät periaatteet ja luja selkäranka. Mutta me tunnemme, että sellaisessa taistelussa, johon Suomi joutuu itsenäisyytensä vuoksi vielä, ennenkuin suhteet Venäjän kanssa ovat selvitetty, sellaisessa taistelussa kysytään kenties enemmän selkärankaa kuin mitä muutamilla, yhden viikon hallitusmiehillä saattaa olla. Minä otaksun, että edus-

kunnan selkäranka on siinä tapauksessa lujempi ja senvuoksi olen asettunut sille kannalle, että jos me Suomen itsenäisyyttä nykyhetkellä vakavasti tarkoitamme, vastatkoön eduskunta siitä, millä tavalla tämä asia järjestetään.

Ed. Kello-salmi: Minulla ei ollut heti tilaisuutta pyytää puheenvuoroa kuultuani puhemiehen selostuksen tekemästäni ehdotuksesta, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että tässä suhteessa puhemiehen menettely ei ollut minun eikä eduskunnan suuren enemmistönkään mielipiteitten mukainen. Ja siksi tahtoisin siinä suhteessa alistaa asian vasta valittavan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Sen lisäksi pyytäisin ed. Alkiolle huomauttaa, että hänen lukiessaan puhujalavalta tänään sen kirjelmän sisältöä, jonka maalaisliitto lähetti sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, sisälsi se sen, että siinä tahdottiin kiinteästi pitää kiinni — ja ilmoitettiin maalaisliiton kiinteästi pitävän kiinni — valtalain voimaansaattamisesta. Mutta se ehdotus, jonka maalaisliitto on täällä tänään esittänyt, on kokolailla asiallisesti poikkeava siitä. Siinähan ehdotetaan ainoastaan ehdolliseksi — väliaikaiseksi — toimenpiteeksi se seikka, joka, maalaisliiton ehdotuksen mukaan, väliaikaisesti järjestäisi asian. Se ei ollenkaan anna taakeita siitä, että maalaisliitto olisi luopunut kuninkaitten hakukysymyksestä, ja joka suomalaisen puolueen taholta tänäänkin niin selvän selvästi paljastettiin. Siitä on kyllä visusti vaiettu tämän ehdotuksen yhteydessä. Mutta nämä kaksi esitystä ovat niin suuresti ristiriitaiset toistensa kanssa, etteivät ne — eilinen ja tämänpäiväinen — mikenkään ole sama ehdotus.

Senaattori Kallio: Kun minun mielestäni puhemiehen menettely on lainmukainen ja oikea, niin mielestäni ei ole mitään syytä eduskunnan kannattaa ed. Kellosalmen ehdotusta, että puhemiehen menettely alistettaisiin perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi, vaan vastustan tehtyä ehdotusta.

Ed. Rik-konen: Minun käsittääkseni ei myöskään puhemiehen menettely ollut oikea hänen selittäessään, että tämä valtalaki ei ole läillinen tietysti sillä perusteella, että se eduskunta on hajoitettu väliaikaisen hallituksen toimenpiteestä, joka tämän lain on tehnyt. Mutta minun nähdäkseni se hallitus, joka sen eduskunnan on hajoittanut, siis Venäjän väliaikainen hallitus, ei ollut laillisesti oikeutettu hajoittamaan sitä eduskuntaa. Ei myöskään sillä hallituksella ollut

oikeutta ottaa tätä suuriruhtinaan valtaa Suomen kansalta, vaikka se on sen ottanut meidän oikeistoporvariston myötävaikutuksella, ainakin hiljaisella myötävaikutuksella. Nyt puhemies kuitenkin selittää, että nyt on tällä eduskunnalla oikeus päättää Suomen kansan suuriruhtinaalle kuuluvista oikeuksista. Mistä se johtuu? Onko tämä eduskunta paremmin laillinen Suomen kansan eduskunta siitä kysymyksestä päättämään? Minä epäilen sitä ja senvuoksi pyydän yhtyä ed. Kello-salmen lausuntoon.

Keskustelu puhemiehen äänestyskiellosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehen lausuman mielipiteen johdosta, ettei ed. Kello-salmen ehdotusta voitaisi alistaa äänestyksen alaiseksi, joka ehdotus oli seuraavansisältöinen: „Sitä valtaa, joka voimassaollettien säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman, hallitusvallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan”, on ed. Kello-salmi esittänyt, ettei eduskunta tyytyisi puhemiehen toimenpiteeseen, vaan että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tätä ehdotusta on ed. Rikkinen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen toimenpiteen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kello-salmen myöhempi ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 „jaa” ja 90 „ei”-ääntä; eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen toimenpiteen.

Ed. Hänninen-Walpas: Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen toimenpiteen, jolla on ainoa laillinen äänestysesitys esitetty eduskunnassa tulemastakin äänestyksen alaiseksi. Minä pyydän merkitä vastalauseen tätä lainrikosta vastaan.

Puhemies: Jatketaan keskustelua pääasiasta, se on, puhemies, ehdotuksesta.

Ed. Lohi: Puhemies, ehdotus sisältää sen, että kaikki se valta, mikä ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, siirrettäisiin senaatin talousosastolle. On huomattava, että tässä on täydellinen monarkkinen periaate silloin täydel-

leen toteutettuna, jos eduskunta tämän ehdotuksen hyväksyy. Tämän istunnon alkupäässä kuulin senaatin puheenjohtajan ilmoituksen, jossa hän ilmoitti, kuinka vaikeassa asemassa nykyinen senaatti on, ja kehoitti eduskuntaa kiireellisiin toimenpiteisiin hallituksen järjestämiseksi. Puhemies, ehdotus sisältää aivan päinvastaista. Eduskunnalla sen mukaan ei olisi minkäänlaista sananvaltaa uuden senaatin muodostamisessa. Siis tämä keisarin ja suuriruhtinaan valta siirrettäisiin nyt tälle senaatille. Meillä ei ole vielä olemassa voimassa se laki, joka koskee hallituksen jäsenten vastuunalaisuutta. Tästä seuraisi johdonmukaisesti, että nykyinen senaatti olisi keisarin sijalla, se saisi jäädä itsevaltiaana täydentämään itseään tai asettaa toisen senaatin ollenkaan eduskunnan mieltä kuulematta. (Vasemmalla: Oikein! Harvainvaltaa!) Minun käsittääkseni tällainen ehdotus tällä hetkellä ei ole mahdollinen. Minusta tämä puhemies, ehdotus on tavallaan epäselvä ja epämääräinen. Kuka tälle senaatille antaisi valtakirjat? Keisaria ylempää ei ole, se on itse keisari, eduskunnan valtuutusta se ei tarvitsisi. Jos asia tulisi siksi, että nykyinen senaatti katsoisi olevansa pakotettu poistumaan, luonnollisesti täytyisi nykyisen senaatin antaa valtakirja sille seuraavalle senaatille. Mutta mitään oikeutta ei eduskunnalla olisi vaikuttaa sen senaatin kokoonpanoon. Täällä ovat muutamat juristit tahtoneet yhä edelleen väittää, että myöskin se ehdotus, jonka ed. Alkio on täällä tehnyt, on sellainen, että puhemiehen ei tulisi sitäkään laskea äänestyksen alaiseksi. Me maallikot emme tietysti kykene väittelemään lakimiesten ja oikeusoppineitten kanssa, mutta jonkun verran kai me kuitenkin ymmärrämme selvää kirjoitettua sanaa, nimittäin meidän hallitusmuotoamme, johon heidän käsityksensä perustuu. Siinähan nimenomaan sanotaan, että jos kuningas kuolee, koko suku häviää, josta Jumala meitä varjellakoon, niin silloin kokoontuvat säädetyt valitsemaan kuningasta. Meitä on Jumala varjellut, ettei se ole kuollut tahi koko suku hävinnyt. Siis jos kirjaimellisesti tahdotaan seurata tätä 38 §:ää, niin ei kai sitä voida tässä tapauksessa noudattaa, kun vallankumous on vallasta kukistanut keisarin. Meidän käsityksemme mukaan on asema seuraava: Meidän valtiomuotomme ei tunne muuta kuin kaksi valtiomahtia, nimittäin keisarin ja toisella puolella kansan eduskunnan. Nyt on vallankumous sen toisen mahdin kaatanut. Meidän käsityksemme mukaan siitä on aivan yksinkertaisesti johdonmukainen seuraus, että se valta, mikä oli hallitsijalla, on tullut kansalle ja siis kansan eduskunnalle. Ja juuri sitä silmällä pitäen on tämä

ehdotus tehty, jonka ed. Alkio on täällä tehnyt. Tämä ehdotus on muodollisesti sellainen, että koska sitä valtionhoitajakuntaa, jonka eduskunta on päättänyt asettaa, ei ole vielä voitu valita, niin eduskunta päättää nyt itse käyttää sitä valtaa, mikä on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Tämä muoto on täytynyt tehdä sentakia, että, kuten tunnemme, meillä on eduskuntapäätös, että tuollainen direktorio valitaan. Meidän ehdotuksemme sanamuoto on sellainen, että jos tämä hyväksytään, se ei sisällä muodollisesti sellaista, mikä olisi vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä. Mutta se sisältää periaatteessa sen, että tähän sisältyy valtalaki kokonaisuudessaan. Tässä avautuu tie eduskunnalle hyväksyä ja vahvistaa vaikka kaikki ne lait, mitä viimeinen eduskunta on päättänyt.

Me maalaisliittolaiset olemme sitä käsitystä, että se direktorion vaali, joka on lykätty toistaiseksi — kyllä kai se aika mahtaa olla ehkä sata vuotta, jolloin se vaali toimitetaan. Sentähden minun mielestäni niille edustajille, jotka n. s. valtalain periaatteen tahtovat hyväksyä ja saada se käytännössä toteutetuksi rauhallista tietä, on tämä meidän ehdotuksemme ainoa, jolla siihen päästään. (Ei se nyt ainoa ole.) Nyt, niinkuin huomautin, tässä otetaan se suuriruhtinaan valta käytettäväksi eduskunnalle. Tämän nojalla on meillä tilaisuus vaikka huomenna tai milloin tahansa vahvistaa kaikki ne lait, mitä viimeinen eduskunta sääsi. (Vasemmalta: Eikös tänään?) Niin, ehkä tänään. Ja sentakia minä toivoisin, että kansan rauhan, onnen ja menestyksen tähden eduskunta voisi yhtyä tähän ehdotukseen. Tästä umpikujasta pääsemiseksi, mihin eduskunta nyt on joutunut, missä se on viikkokausia ollut, ei minun nähdäkseni ole enää mitään muuta tietä tällä hetkellä, nimittäin laillista tietä.

Ed. Kujala: Arvoisat oikeiston edustajat, kaikki yhteisesti! Lähtien syvistä riveistä, olen minä katsellessani tätä valtiollista sopankeittoa, mitä oikeisto on täällä harjoittanut pari viikkoa, tullut siihen käsitykseen, että teidän taistelunne valtalain voimaansaattamista vastaan on järjestelmällistä taistelua todellista kansanvaltaa vastaan. Laillisuus y. m. muutoseikat, millä on koetettu hämmentää ja verhota sen taistelun todellista luonnetta, eivät merkitse mitään, niillä on vain tarkoitettu edelleen pettää niitä kansainneksia, joita keljutempuilla viime kerralla on saatu porvaristoa äänestämään tänne enemmistöksi. On tarkoituksena salata todellinen tarkoituserä, poliittinen ja taloudellinen luokkataistelu köyhälistön kansanvaltaa vastaan. Siinä todelli-

nen tarkoituserä. Laillisuudesta ei täällä yleensä sen jälkeen kannata enää paljon puhua, kun eduskunnan porvaristo itse on laillisuuden heittänyt syrjään päättämällä yksinkertaisella äänen enemmistöllä niin syvälle käyvän kysymyksen kuin valtionhoitajakunnan asettaminen, joka on perustuslaillinen kysymys. Kansanvalta on jotakin „turmiollista“, „järjetöntä“, ja mitä se liekään nyt porvariston silmissä. Se tahtoo sanoa ikään kuin ei tässä maassa ja koko maailmassa ennen olisi ollut kansanvaltaa. Sitä on ollut ennenkin Ruotsissa ja ruotsalaisessa Suomessa 12- ja 13-vuosisadan aikana, jolloin talonpoikaissäestö oli tämän maan kansa pääasiassa. Maakuntakäräjät päättivät lakeja, ja kansa niitä noudatti. Se oli silloisissa tuotanto-oloissa sille perusteelle soveltuva lainsäädäntötapa ja valtioelämä. Kristofferin laissa vielä, jossa maakuntalait yhdistettiin, oli jossain määrin kansanvaltaista perustusta, ja sen jälkeen kun virkamiehistöä, jotka olivat saaneet maatiloja palkakseen, oli kehittynyt valtava, mahdava aatelistoloukka ja sen rinnalle pappisvalta, niin silloin syntyi siitä luokkamahti, joka hävitti viimeisetkin kansanvaltaiset jätteet Ruotsin ja Suomen valtiolainsäädännöstä. Se oli mahti, jonka alla huokaili sortajaluokan riistämä torppari- ja maalaisköyhälistöjoukko. Silloisissa oloissa ei turmiolliseksi nimitetty sitä kansanvaltaa, josta alussa mainitsin. Kun sitten säädty kerran ottivat 1718 vallan käsiinsä, niin oli se myös tavallaan silloisiin oloihin soveltuva kansanvaltaa. (Vasemmalta: Ei ollut.) Ei ollut sellaista kansanvaltaa, mitä me kansanvallalla käsitämme. Mutta ottakaamme huomioon, että aatelisto, riistäjaluokka silloin sanoi esittävänsä kansaa ulospäin. (Vasemmalta: Se oli luokkavaltaa.) Niin, se oli luokkavaltaa todellisuudessa, mutta kansanvaltaa porvarillisessa mielessä. Miks'ei se ollut turmiollista? Se ei ollut sentähden turmiollista, että pohjakerroksilla ei ollut minkäänlaista vaikutusvaltaa silloisiin valtiopäiviin enempää kuin sillä oli 1907 asti Suomen valtiopäiviin minkäänlaista vaikutusvaltaa. Ei myöskään turmiolliseksi eräs porvarillinen kirjoittaja merkitse sitä eduskuntavaltaa, joka esiintyy sen jälkeen kun Kustaa IV oli pakotettu luopumaan kruunusta ja se muodollisesti oli vahvistettu ja säädty esittivät hallitusmuodon ja sen vahvistivat ja sen perusteella tarjosivat kruunun Kaarle-herttualle, joka sen otti vastaan. Ei siis koskaan kansanvalta ole ollut turmiollista ja järjetöntä silloin, kun porvaristo on voinut sitä käyttää luokkapyyteittensä tueksi, kun se on esiintynyt luokkavaltaana todellisuudessa. Mutta nyt tällä kertaa kansanvalta on turmiollista herra Ingmanin ja muitten suometarlaisten

mielestä, kun köyhälistö on päässyt edes jossain määrin osaaottamaan valtioelämäänsä eduskunnan kautta ja siis jossain määrin vaikuttamaan tämän maan lainsäädäntöön. Herra puhemies esittäessään, ettei hän voi esittää eduskunnalle niitä ehdotuksia, mitä sosialidemokraattisen ryhmän taholta on tehty, ei suinkaan ole tässä niin kiinteästi pitänyt lain pykälästä kiinni, vaan hän on totellut sitä oikeistolaisten käskyvaltaa, joka tässä eduskunnassa tällä kertaa määrää, niihin mukaan luettuina maalaisliittolaiset. Siis jatkoa sekin vain sille järjestelmälliselle taistelulle kansanvaltaa vastaan eikä siis mitään ihmeteltävää. Maalaisliitto tässä eduskunnassa on näytellyt kaikkein viheliäisintä poliittista osaa, mitä näytellä saattaa. Maalaisliiton paikka olisi tosiaan toisaalla kuin eduskunnassa, sillä tosiaankin hiukan sentään puolelle tai toiselle johdonmukaisuutta luulisi olevansa odottaa 26 edustajalta, jotka tänne ovat valitut. Viime eduskunnassa 1917, siinä tunnetussa „Mannerin eduskunnassa”, ed. Alkio sanoi, aivan kuten maalaisliiton lehdekin kirjoittivat siihen aikaan, että eduskunnan valta on jotain järjettömyyttä. Nyt täällä ed. Alkion puolue lähtee ehdottamaan valtaa siirrettäväksi eduskunnalle. Mutta missä tarkoituksessa? Ed. Lohen täällä viimeksi tekemä muoto tosiaankaan ei ole oikea. Miksi hän jätti erään sanan siitä pois? Luuleeko ed. Lohi, ettemme muista sitä enää? Se sana on: „Toistaiseksi”. Mitä sillä „toistaiseksi” tarkoitetaan? Kun otetaan huomioon se, että myös maalaisliiton ryhmä äsken hyväksyi puhemiehen menettelyn, siis jatkoi sitä asiallista valtalakiperiaatteen tappamista, jota täällä on ennen alettu, niin tällä „toistaiseksi”-sanalla on tarkoitettu, että, jos edellytetään nimittäin, että tämä eduskunta tässä muodossa jatkaa töitään, niin kunnes nämä asiat perustuslakivaliokunnan lausuntona tulevat uudelleen esiin, ja taas päästään siihen rakkaaseen direktoriovaaliin, niin silloin se „toistaiseksi” on loppunut ja silloin voi hyvällä syyllä maalaisliitolta odottaa, että se porvarillisen luokayhteiskunnan periaatteille uskollisena yhtyy direktioon valitsemiseen. Älkää maalaisliittolaiset luulko pettäväanne meitä tällaisilla ehdotuksilla. Te olette niin monta onkea heittäneet ja niin monta syöttiä meidän keskuuteemme tänne vasemmalle päin, mutta ette koskaan ole vielä voineet niin syöillä koukkuja peittää, ettei se olisi pistänyt tällaisen tavallisen kuolessen hyppysiin ja siis olemassaoloansa ilmoittanut.

Eduskunnan oikeisto kokonaisuudessaan pelkää niitä vaatimuksia, mitkä yhdistyvät siihen vaatimukseen, minkä Suomen työväestö on nyt esittänyt viimeisenä vaatimuksena tällä hetkellä. En

tiedä, tokko se enää tälläkään hetkellä on vallan viimeinen, mutta siihen asti, mitä minä tiedän. Ne vaatimukset eivät ole mitään kumouksellisiaakaan edes. Nehän ovat vallan porvarilliseen yhteiskuntaan soveltuvia. Nehän sisältävät vain erään osan niiden ohjelmalupausten täyttämistä, millä porvarit lähtivät 1907 vuoden vaaleihin. Silloinhan luvattiin kaikkia näitä, mitä me nyt olemme vaatineet. Luvattiin kunnallisen elämän kansanvaltaistuttamista, luvattiin virkavaltaisen hengen poistamista virkalaitoksista, sehän tietää virkakoneiston uudistusta, luvattiin vanhuusvakuutusta, luvattiin torppareille 50 vuoden vuokra-aikaa ja eläkkeitä, luvattiin yhtä jos toistakin. Siis ne kirjalliset lupaukset, mitkä silloin annettiin, nehan nyt vain tässä täytettäisiin. Vanhoja vekseleitä siis vain maksettaisiin, jos nämä vaatimukset täytettäisiin, mitä työväestö nyt on esittänyt. Mutta täältä on jo useamman kerran sanottu ja tuskin on tarpeellista enää toistaa, että työväenluokka tämän eduskunnan enemmistöltä ei mitään saa eikä mitään tarvitse odottaa eikä myöskään Suomi saa vapauden perustuslakia tältä eduskunnalta. On hyvin kuvaavaa, että suomettarelaiset ja muut porvarit yhtä kiihkeästi kuin he nyt ajavat muka vallan siirtämistä suomalaisiin käsiin, yhtä kiihkeästi olivat sitä työntämissä viime eduskunnassa Venäjälle, Venäjän silloiselle väliaikaiselle hallitukselle, joka edusti Venäjällä anastajapiirejä. Sieltä silloin etsittiin turvaa, kun ei enää muualta turvaa löytynyt, ja lausuttiinpa tuolla maalla epävirallisesti maanomistajain taholta sellainenkin ajatus, että jos Venäjä osoittautuu heikoksi turvaamaan Suomen porvaristoluokan etuja, niin tulkoon niitä vaikka Hindenburgilainen valta turvaamaan. Se on jo kovin kuvaava osoitus porvariston isänmaallisuudesta. Kun sitten nyt viime hetket ovat osoittaneet, että se valta Venäjällä ei enää vallan puhtaasti ole Venäjän suuranastajapiirejä edustavilla aineksilla, niin nyt siellä ei enää ole teille turvaa. Nyt te koetatte täällä keskittää valtaa, ei toki tällä hetkellä direktoriolle, sille kolmikolalle, mutta senaatille, jonka te tietysti valitsisitte sen mukaisen, kuin se on teille sovelias. Kuka sen senaatin sitten nimittäisi? Teidänhän periaatteenne mukaan sen pitää nimittää Venäjän väliaikainen hallitus. Sehän on johdonmukaista, että te edelleen Venäjän väliaikaisen hallituksen tunnustatte Suomen korkeimman vallan hoitajaksi, siis myöskin, vaikka se olisi bolshevikkihallitus. Entä jos se bolshevikkihallitus ei hyväksyisi niin kurjia suunnitelmia Suomen valtiollisen elämän „turvaamiseksi”, taikka oikeammin tuhoamiseksi, kuin mitä te olette harjoittaneet, niin silloin tietysti

teidän täytyisi luopua siitä periaatteesta ja asettua sille kannalle, että täällä on valta otettava omiin käsiin. No niin, te olette jo siirtyneet sille periaatteelle, te olette muuttaneet periaatetta, mutta ette nyt antaisi valtaa eduskunnalle, kun pelkääte eduskunnan kautta joutuvanne menettämään eräitä tärkeitä etuja. Tämän eduskunnan enemmistö on varmasti teille taattu. Taloudelliset uudistukset kyllä löytävät siinä sulkunsa. Te voisitte valtalainkin perustuksella harjoittaa täällä köyhälistöluokalle tärkeiden uudistusten jarruttamista, mutta te pelkääte ehkä niitä voimia, jotka nyt ovat muualla toimessa, ulkopuolella eduskuntaa, niitä voimia, joiden keskuudessa vaaditaan jo enempiäkin eikä tyydytä enää yksinomaan tähän. (Vasemmalta: Eihän ne pelkää, kun antavat vallan senaatille.) Kyllä ne pelkäävät. (Vasemmalta: Ei yhtään.) Niin no! Ketä Herra rangaista tahtoo, hän on sen ensin nälyönyt sokeudella, siltä se tosiaan näyttää. Oivaliseksi osoitukseksi teidän isänmaallisuudestanne mainittakoon vielä eräs seikka. Ed. Ingman lausui täällä kunniaa nykyisen senaatin jäännöksille, mitä siellä on jäljellä. Siihen kunniaan voivat kaikki porvarilliset gulashit yhtyä tosiaankin, sillä se hallitus on ajanut elintarvepolitiikan sille kannalle, että se on saanut kansan pohjakerrokset, syvät rivit äärimäisyyteen saakka kiihdyksiin. Se on ollut todellakin gulashinen hallitus, jonka isänmaallisuutena on esiintynyt, samoin kuin koko Suomen porvariston isänmaallisuutena, se, että vaikka tämän kansan suussa ei olisi leipäpalaa, niin kaikki elintarpeet kiikutetaan ulkomaille, kun siellä saa niistä enemmän rahaa, ja juuri r a h a k u k k a r o-pohjalla on se isänmaallisuus, olkoon se isänmaallisuus maalaisliittolaista, perustuslaillista, suomettarelaisista tai mitä hyvänsä. Minä olen lopulta päässyt näin työväenriveistä lähteneenä siihen tulokseen kuin kaikki todelliset kansan pohjakerroksista lähteneet edustajat ovat päässeet, että ainoastaan työväenluokan voitto, joka on historiallinen välttämättömyys ja joka kerran toteutuu, se vasta tulee Suomellekin takaamaan todellisen vapauden ja onnen.

Ed. Luopajarvi: (Vasemmalta: Haukkumaanko taas?) Maalaisliitto on taas tänä iltana saanut atestinsa. Raskainta tykistöä on huomatakseni oikeistossa hoitanut professori Ingman ja vasemmistossa ed. Kujala. En minä nyt sen enempää tähän kohtaan kuitenkaan aio kajota. Minä aion puhua asiasta.

Mitä tulee asiaan, niin minä katson olevani pakotettu toteamaan, että jota pitemmälle tämän

vallanjärjestelykysymyksen käsittely kehittyi, sitä ilmeisemmäksi käy, että eduskunnan oikeiston taholta tähän kysymykseen suhtaudutaan ainoastaan yhtä näkökohtaa silmällä pitäen, nimittäin viimeiseen asti kaikin keinoin tahdotaan pitää kiinni siitä, että valta säilyisi harvoista henkilöistä muodostuneen oikeistohallituksen käsissä. Siihen on käytetty ja käytetään kaikkia keinoja. Minä olen jo aikaisemmin yhdessä useiden muiden kanssa ollut tilaisuudessa viittaamaan siihen laillisuussaivarteluun, jota täällä on eri istunnoissa harjoitettu, etten katso tarpeelliseksi siihen sen pitemmältä puuttua. Mutta kun ed. Ingman täällä tänä iltana katsoi kunnia-asiaksensa saada eduskunnan pöytäkirjoihin ikuistuttaa maalaisliiton tavattoman horjuvaisuuden niitten kysymysten käsittelyssä, jotka meillä ovat olleet esillä, katson sen johdosta minäkin olevan syytä torjua eräiltä osilta ed. Ingmanin väitteitä.

Siinä suhteessa minä ensiksikin kiinnittän huomiota siihen, kuinka monella kannalla ed. Ingman tietääkseni on tämän kysymyksen eri vaiheissa ollut. Jos minä oikein tiedän, on ed. Ingman yhdessä muun oikeiston kanssa ensin ajanut kiinteästi n. s. laajempaa manifestia, koettanut kaikin keinoin saada sitä kenraalikuvernööri Nekrasowin luona läpiajetuksi. Kun maalaisliiton taholta ei suostuttu tähän kaikesta painostuksesta huolimatta, vaan tahdottiin kiinteästi pysyä n. s. valtalain kannalla, silloin tuli yhteensovituksen tuloksena n. s. lyhempi manifesti, joka kenraalikuvernöörille esitettiin. Ja maalaisliitto joutui tähän tulokseen sentähden, että maalaisliitto — käyttäekseni ed. Ingmanin äsken omia horjumiinsa selittäessään käyttämiä sanoja — oli pakotettu valitsemaan kahdesta pahasta vähemmän pahan. En tahdo väittää, kuka tukki tien valtalain läpimenoille kenraalikuvernöörissä, mutta omituisen käänteen se sai sen jälkeen, mitä sieltä oli jo ennemmin tietoja annettu.

Mitä tulee sitten n. s. direktorioon, minun mielestäni ed. Ingmanin olisi ollut syytä olla puhumatta koko direktoriokysymyksestä. Ed. Ingman tietää sen, kuinka voimakkaasti oikeiston taholta yritettiin painostaa maalaisliittolaisia silloin, kun Venäjän väliaikaisen hallituksen suhteet katkesivat, painostaa maalaisliittolaisia direktorioon ainoana mahdollisena ja laillisena keinona, ninkuin oli tämän kysymyksen ensi vaiheissa väitetty manifestissa. Kun maalaisliittolaiset eivät tähän suostuneet, silloin yritettiin uhkauksia, vaadittiin yhä tinkimättömämmin, että maalaisliittolaiset lähtisivät mukaan tuohon direktorioon. Maalaisliiton taholta silloin esitettiin, että koska kysymys on mennyt siihen oikeiston epärehelli-

sen äänestyspolitiikan vuoksi ja koska näyttää siltä, että oikeisto ei voi päästä siitä umpikujasta, johon se on asian täten johtanut, niin maalaisliiton taholta ollaan taipuvaiset menemään valtalaikiin sitä tietä, jonka oikeisto silloin selitti lailliseksi keinoksi, että direktorio valitaan niin kauaksi, että se voi hyväksyä valtalain, kunnallislait ja 8 tunnin työpäivälain, ja sitten luovuttaa valtansa eduskunnalle. Siihen loppui oikeiston taholta puhe direktorioon tulemisesta. Minkäänlaista sanaa ei annettu siitä, että direktorio luovuttaisi valtansa eduskunnalle. Päinvastoin tuli meikälaisissä varmistumaan se käsitys, että oikeiston taholla silloin, kun tulee kysymys lopulliseen vaiheeseensa, ei ajatellakaan luovuttaa valtaa direktoriolta pois, ja siitä johdettiin asiain myöhempi vaihe.

Minä olen katsonut olevani pakotettu tämän selittämään sen johdosta, että ed. Ingman katsoi olevan syytä tähän kohtaan viitata selitellessään maalaisliittolaisten horjuvaisuutta. Ja kun minä tämän olen selittänyt, niin minä lisäksi tahdon todeta, että maalaisliiton taholta myös silloin käännyttiin eräiden sosialistiedustajain puoleen kysymyksellä, tahtoisivatko he lähteä mukaan nimenomaan tällä ehdolla valtalaikiin päästaksemme. Sosialistit siitä kieltäytyivät ja oikeisto kieltäytyi ja silloin myös maalaisliitto jyrkästi kieltäytyi myötävaikuttamasta direktorion aikaansaamiseen tässä maassa. Siitä johtui se ehdotus, joka maalaisliittolaisten taholta tehtiin, ja joka sittemmin äänestettiin perustuslakivaliokuntaan.

Maalaisliiton taholla on siis järkähtämättömästi johdonmukaisesti pidetty kiinni yhdestä ainoasta päämäärästä, nimittäin siitä, että valta saataisiin johdetuksi eduskunnalle. Ja tähän on nimenomaan tahdottu päästä siitä syystä, että saataisiin aikaan yksimielisyys. Minä pidän enemmän kuin sopimattomana ed. Ingmanilta sitä kohtaa hänen lausunnostaan, kun hän tästä pitkästä, moniviikkoisesta viivytyksestä tahtoi yrittää vyöryttää edesvastuun maalaisliittolaisten niskoille sen johdosta, että maalaisliittolaiset eivät ole olleet niin notkeaselkäisiä oikeiston edessä, kuin oikeisto olisi vaatinut. En tahdo syyttää oikeistoa enemmän, mutta oikeiston pitää tietää, ja minä olen vakuutettu siitä, että eduskunnan pöytäkirjat ovat riittävän hyvä todistuskappale siinä suhteessa vastaisesti, kuka ja millä taholla on suurin syy viivytykseen tässä eduskunnassa ollut.

Minä muutamalla sanalla viittaan niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita ed. Ingman mainitsi eduskunnan hallintovalan harjoittamisesta. Hän

erityisellä lämmöllä tahtoi tässä koskettaa n. s. elintarvekysymystä, selitti, että sekin on nopeasti järjestettävä ja siihen ei pysty sellainen hallitus, jonka eduskunta, vallan itselleen otettuaan, voisi aikaansaada. Minä tässä suhteessa viittaan vain siihen, olisiko siihen järjestelyyn sitten pystynyt se keskushallituslaitos, se virasto, joka oltiin aikomuksessa muodostaa, n. s. elintarvevirasto, joka oli senaatin vallan alainen. Silloin oltiin sitä mieltä, että tällainen virasto voi paljon paremmin käytännössä järjestää elintarvekysymyksen kuin senaatti. Tämän ajatuksen takana, elintarvevirastoajatuksen takana, oli juuri porvaristo, oikeisto ainoastaan, oikeiston huomatuimpia miehiä. Minun mielestäni tämä kykenee riittävästi todistamaan, että elintarvekysymyksen nopea järjestely ei vaadi direktoriota eikä se vaadi vallansiirtoa senaatin talousosastolle. Asia on yksinkertaisesti sillä tavalla, että oikeisto on pitänyt tinkimättömästi kiinni siitä päämäärästä, johon se pyrkii, ja siinä suhteessa horjunut oikealle ja vasemmalle tai yhdelle ja toiselle puolelle, vieläpä mennyt äärimäisen vasemmiston puolelle mukana äänestämään silloin, kun äärimäinen hätä on tullut, voidakseen pitää tästä yhdestä ainoasta päämäärästä kiinni ja sitä johdonmukaisesti viedä eteenpäin. Maalaisliitto on tinkimättömästi pitänyt kiinni siitä päämäärästä, johon se on pyrkinyt, ja siinä sen on täytynyt äänestysmenettelyssä menetellä sillä tavalla, että sen, kuten ed. Ingman selitti, on täytynyt kahdesta pahasta valita vähempi paha. Millä oikeudella silloin ed. Ingman selittää tätä maalaisliiton menettelyä tässä horjumiseksi, varsinkin jos hän joutuu vertaamaan sitä oikeiston menettelyyn? Minä päinvastoin olen sitä mieltä, että maalaisliiton verrattain pieni eduskuntaryhmä on siinä taistelussa, joka täällä näinä viikkoina on suoritettu, suoritunut sillä tavalla, että maalaisliitto voi hyvällä luottamuksella jättää tekonsa siinä tulevaisuuden ja historian arvosteltavaksi. Mutta minä epäilen, mitä historia tulee sanomaan niistä laintulkitsemisistä, joita ed. Ingman ja Estlander täällä selittivät sen ponnen johdosta, joka täällä tänä päivänä on maalaisliiton taholta esitetty. Kyllä se oli minun ymmärtääkseni siksi kouraantuntuvaa laintulkintaa oman mielipiteensä mukaan ja minä en käsitäkään, että se oli oman mielipiteensä mukaan, vaan että se oli tarkoitettu säikäyttämään joitakin edustajia mielipiteissään.

Sen johdosta, että ed. Kellosalmi täällä teki vastaehdotuksen ed. Alkion tekemää ehdotusta vastaan ja selitti tämän vastaehdotuksensa syyksi sen, että maalaisliiton taholta nyt tehty ehdotus

ei ollut sen mukainen kuin mitä maalaisliitto esitti siinä kirjelmässä, joka eilen lähetettiin sosialidemokraattiselle puolue ryhmälle, pyydän vain vastata ja selittää, että maalaisliiton taholta täällä tänä iltana tehty ehdotus, johtui siitä vastauksesta, jonka maalaisliiton eduskuntaryhmä sai sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei vastannut niihin kysymyksiin, joita maalaisliitto kirjelmässään teki, sellaisenaan suorana vastauksena. Maalaisliiton taholta oli kysytty: „Koska maalaisliiton eduskuntaryhmä on ehdottomasti sillä kannalla, että valtalain julkaiseminen nyt merkitsee sitä, että se astuu voimaan ja vaikutukseen vasta julkaisupäivästä, kysytään, suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tähän ehdotukseen, jos valtalaki tulee voimaan saatetuksi?” Tähän kysymykseen jätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastaamatta samoin kuin myös toiseen kysymykseen, joka koski sitä, onko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä taipuvainen lähemään mukaan hallitukseen siinä tapauksessa, että valtalaki hyväksytään, kun porvarillinen oikeisto on selittänyt jyrkästi kieltäytyvänsä sellaiseen hallitukseen mukaan lähtemästä. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastauskirelmä kuului näin: „Kirjelmässänne esitettyyn kysymykseen päätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa seuraavat vastaukset: 1) Jos maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolelta tehdään eduskunnassa ehdotuksia, jotka tarkoittavat hallitsijalle ennen kuuluneen vallan siirtämistä eduskunnalle, tulemme äänestämään sellaisten ehdotusten puolesta”.

Kun vastaus oli annettu tällä tavalla ja kun maalaisliiton taholta oli jo lauvantainistunnossa ilmoitettu, että ollaan valmiita tekemään ehdotus taikka seisomaan tällaisen ehdotuksen takana, joka kuuluu: Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttä sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Maalaisliiton eduskuntaryhmä käsitti, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastauksessaan tarkoitti tätä pontta ja sen vuoksi maalaisliiton eduskuntaryhmä päätti silloin tällaisen ponnin esittää, ilmoitti siitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän edustajille, jotka sosialidemokraattien vastauksen toivat, ja myöskin ilmoitti siitä kirjelmällä toisille ryhmille. Tällainen oli maalaisliittolaisten menettely. Ja minä luulen, että tämän selityksen jälkeen on täysin tullut selvite-tyksi se, minkä vuoksi maalaisliittolaisten tekemä

ehdotus tänä iltana oli sellainen, kuin se on, ja minkä vuoksi se ei ole valtalain hyväksymisehdotus sellaisenaan. Se on johtunut, kuten sanottu, siitä, että sosialidemokraatit itse ovat tällaiselle ehdotukselle etukäteen luvanneet kannatuksensa. Minä sen vuoksi toivon, että eduskunnan enemmistö tällä kertaa saadaan tämän ponsiehdotuksen taakse, että siitä ikävästä umpikujasta, johonka eduskunta on ollut saatettuna jo pitkän aikaa ja jossa eduskunta nykyänsä on, päästäisiin ja voitaisiin se epämääräinen, jopa uhkaavaksi käynyt tilanne, joka maassa nykyänsä on, saada lopetuksi ja päästäisiin säännölliseen eduskunnan kautta harjoitettavaan työhön niiden kiireellisten ja välttämättömien yhteiskuntauudistusten tekemiseksi, jotka eduskuntatyötä ovat odottamassa.

Ed. Hänninen-Walpas: Valtiopäiväjärjestyksessä ei ole missään määrätty, että hallitsijalle kuulunut valta voitaisiin siirtää yksinkertaisella enemmistöllä täällä eduskunnassa senaatille. Puhemiehistön ehdotus, joka tarkoittaa, että eduskunta tekisi yksinkertaisella äänestyksellä päätöksen, on siis perustuslain vastainen. Minä pyytäisin puhemiestä harkitsemaan, voiko sellaista ehdotusta ottaa äänestettäväksi, sillä jos se otetaan äänestettäväksi ja tulee eduskunnan päätökseksi, niin päätös on lainrikos.

Ed. Åkesson: Då landtdagen beslöt att öfverlåta högsta makten åt ett direktorium, bestående af tre personer, innebar detta beslut, att landtdagen ville se denna högsta makt i händerna på personer, hvilka den själf utsett och för hvilka den kunde hafva förtroende. Det förslag, som nu af presidiet framställts, utgår emellertid från andra förutsättningar. Det afser att uppdraga högsta makten åt senatens ekonomiedepartement, hvars ledamöter icke utsetts af landtdagen och beträffande hvilka det tillsvidade åtminstone är osäkert, huruvida de åtnjuta landtdagens förtroende. Presidiets förslag innebär sålunda onekligen en tillämpning af principer, som stå i strid med dem, hvilka af landtdagen tidigare häfdats och hvilka den ej har någon som helst anledning att nu frångå. Här har af hr Estlander tidigare påpekats, att då direktorium ej fästs till stånd, högsta makten fortfarande innehafves af landtdagen. Att nu öfverlåta den åt senatens ekonomiedepartement, innan detta undergått en rekonstruktion och besatts med personer, som utsetts af landtdagen och innehar densamma förtroende, vore onekligen förhastadt. Hr Alkios förslag afser just att förekomma detta förhastade steg, som äfven måste förekommas. Det anstår icke landt-

dagen att gång efter annan fatta beslut, som ej kunna förverkligas eller som den måste ångra och återtaga. Jag kan icke inse annat än att landtdagen, om den vill vara konsekvent, måste godkänna hr Alkios förslag.

Det har uttalats, att den politiska själfständighet, som så godt som alla numera berömma sig af att eftersträfvat, kunde säkrare erhållas genom att godkänna presidiets förslag än ifall hr Alkios motförslag vunne majoritet. Jag kan icke inse, att ett ämbetsverk, hvars medlemmar utsetts af den nu störtade ryska interimregeringen, vore mera ägnadt att i detta afseende bevaka landets intressen än den folkvalda landtdagen. Att den samma blir tvungen att framdeles uppdraga åtminstone verkställande makten åt exempelvis senatens ekonomiedepartement har redan af en föregående talare påpekats, men ekonomiedepartementet blir då sammansatt af medlemmar, som landtdagen själf utsett, och icke af personer, utnämnda af ett för vårt statslif främmande organ.

Här har från lagkunnigt håll uttalats att hr Alkios förslag stode i strid med våra grundlagar, hvilka under alla förhållanden skulle kräfvat, att regeringsmakten omhänderhafves af ett annat organ än folkrepresentationen. Detta påstående har blifvit alltför uttömmande och alltför skickligt bemött för att jag skulle upptaga tiden med att försöka ytterligare vederlägga detsamma.

Hvad jag dock ännu ville framhålla, är blott det, att om landtdagen låter så snärja sig af ensidiga juridiska konstruktioner och spetsfundiga lagtolkningar, att den ej kan finna någon utväg för afhjälpan af de behof, som dag för dag, timme efter timme blifva alltmera trängande, då har den illa lönat det förtroende, som landets valmän visat densamma.

Ed. P a a v o l a i n e n: Sen johdosta, että minä olen yksi niitä oikeistoon lukeutuvia edustajia, joka viime heinäkuun 18 päivänä äänestin valtalain hyväksi, en voi vaikenemalla sivuuttaa tämän illan istuntoa. Sitä seikkaa, että olin valtalain hyväksyjien joukossa, en ole jälkeenkään voinut katu, päinvastoin, sillä olen samaa mieltä kuin ed. Talas, että valtalain hyväksyminen viime eduskunnassa on antanut suurta virikettä itsenäisyyskysymykselle. Ilman sitä ei olisi itsenäisyyskysymystämme yhtä suurella innolla sanomalehdissä käsitelty, ilman sitä ei itsenäisyyskysymystämme olisi samanlaisella kuumeella vaalikaikana pohdittu.

Nyt kumminkin on valtiollinen tilanne siksi paljon muuttunut, että valtalaki on jo siksi vanhentunut, ettei se enää tyydytä nykyisiä vaati-

muksia. Se on kaikkialla tunnustettu ja kaikkein enimmäin eduskunnan jäsenten kesken.

Tästä onkin ollut muun muuassa seurauksena, että puhemiehistö ehdotti kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa. Tämä ehdotus on mielestäni paras, mitä tällä eduskunnan kaksiviikkoisella istuntokaudella on tehty. Ei voi siis pitää muuna kuin suuresti valitettavana seikkana, ettei eduskunta päässyt vaalia toimittamaan. Mutta kun tätä ikävää asiaa ei voi enää auttaa, niin jokaisen edustajan omantuntonsa mukaisesti on ratkaistava, kumpi tänä päivänä tehdyistä ehdotuksista on parempi, puhemiehistön vai ed. Alkion. Mitä minuun tulee, lukeudun niihin, jotka kannattavat puhemiehistön ehdotusta. Kannatan sitä ei ainoastaan siitä syystä, että se on mielestäni paras ratkaisu korkeimman vallan järjestämiselle, vaan myös siitä syystä, ettei sitä voida milteään puolelta väittää perustuslainvastaiseksi. Puhemiehistön ehdotus on myös siitä syystä parempi, että siten tulee lainsäädäntövalta sekä toimeenpaneva valta ja tuomiovalta erotetuiksi eikä yhdistettyiksi yksiin käsiin.

Kannatan siis puhemiehistön ehdotusta sentakia, että pidän sitä parempana ed. Alkion ehdotusta. Tällä en kumminkaan tahdo antaa hyväksymistäni niille esityksille ja puheille, jotka ovat koettaneet kokonaan mustata sen kannan, jolle keskusta on asettunut. Minä en voi pitää ed. Alkion ehdotusta niin perustuslainvastaisena, ettei sellainenkin voisi tulla eduskunnassa hyväksytyksi. En myös voi pitää sitä niin vaarallisena tulevaisuuteen nähden kuin muutamien puolelta on koetettu todistaa.

Ed. K u u s i n e n: Ed. Ingman ensimmäisessä lausunnossaan esitti muutamia tosiasioita aivan väärin. Siitä mainitsen vain yhden esimerkin ja oikaisun. Hän sanoi, että valtalaki voisi sitoa eduskuntaa Suomen ja Venäjän välisen suhteitten järjestämisessä, etupäässä ulkopoliittikan ja varsinkin sotilaslainsäädännön alalla. Valtalaki ei koske ollenkaan näitä asioita. Se ei senvuoksi voi ollenkaan sitoa meitä näissä suhteissa. Silloin kun se on voimassa, voi aivan hyvin käydä päinsä, jos tahdottaisiin, esimerkiksi sellainenkin järjestely kuin perustuslakikomitea on ehdottanut. Minä en sellaista järjestelyä kannata; se olisi kovin huono järjestely. Mutta valtalaki ei sitäkään estäisi. Se ei estä Venäjän ja Suomen suhteitten järjestämistä laillisesti niin hyvin kuin suinkin mahdollista. Ed. Ingmanhan tietää, ettei valtalaki koske ollenkaan sotilaslainsäädäntöä eikä ulkopoliittikkaa. Hänhän oli itse perustuslakivaliokunnassa silloin, kun se siellä valmistettiin, eikä myöskään

voi otaksua, että hän on unohtanut tämän seikan. Siis hänen on täytynyt tahallaan esittää tämäkin seikka vallan väärin. (Vasemmalta: Narraa vain.)

Ed. Ingman: Se on aivan oikein, mitä ed. Kuusinen sanoo, että sotilaslainsäädäntö jää valtalain ulkopuolelle. Selitettiin nimenomaan, jos muistan oikein, myös adressissa tämän merkitsevän sitä, että sotilaslainsäädäntöön nähden jäisi voimaan ne säännökset, jotka tähän asti ovat olleet siitä voimassa, että toisin sanoin Suomen sotilaslainsäädäntöön nähden jäisi Venäjän korkeimmalle hallitusvallalle se oikeus, mikä sillä tähän asti on ollut. En minä käsitä sitä, ettemme sen kautta joutuisi sidotuiksi.

Kun minulla on puheenvuoro, niin minun kai on vastattava joku sana myös ed. Luopajarvelle. Riittää, kun huomautan, että minä en ollenkaan juriidiselta kannalta arvostellut herra Alkion pontta, vaan yksinomaan käytännölliseltä kannalta. Minä en sentähden käsitä, miksi ed. Luopajarvi on niin tyytymätön minun „juriidiseen” esitykseeni ed. Alkion ponnesta.

Ed. Schybergson: Endast några ord i anledning af hr Åkessons yttrande. Hr Åkesson, som beskyller andra för teoretiskt betraktelsesätt, förföll själf däri, ty det är ju alldeles klart, att den nuvarande senaten, då den på landtdagens uppdrag skrider till bildande af en ny senat, tillser, att denna senat får majoritetens i landtdagen förtroende. Eljes blir den icke många dagar, många veckor gammal, utan måste ersättas med en annan. Om därför agrargruppen förenar sig med socialisterna, blir denna senat sådan, som de vilja hafva den. Förenar sig åter agrargruppen med de borgerliga, blir den sammansatt därefter. Det är själfklart, att senaten under nuvarande förhållanden handlar såsom sådan lojalt, såsom majoriteten inom landtdagen, om en sådan kan fås till stånd, det önskar.

Ed. Hultin: Minä pyydän lyhyesti ilmoittaa, että tulen äänelläni kannattamaan keskustassa tehtyä ehdotusta. Se on mielestäni ainoa, jolla on mahdollisuus tulla toteutetuksi tällä hetkellä. Se vastaa mielestäni poliittista tilannettamme ja se on sitäpaitsi yhtä hyvin perustuslainmukainen kuin se, jonka puhemiehistö on ehdottanut.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Schybergson tahtoi vielä tämän keskustelun rautessa osoittaa, että muka puhemiehistön ehdotuksen mukaan ei senaatti voisi väärinkäyttää valtaa,

mikä sillä tulisi olemaan. Sellaiset ed. Schybergsonin väitteet ovat vastoin parempaa tietoa tehtyjä, sillä ne senaattoritahan tulisivat olemaan kaikki suuriruhtinaita, jotka yhteensä tulisivat käyttämään Suomen suuriruhtinaan valtaa. Toiset niistä, enemmistö, voisivat esimerkiksi eroittaa jäseniä pois ja itse täydentää senaattia ja muokata omat olonsa niin hyvin kuin mahdollista. Senaatti saisi myös vallan pitää eduskuntaa kurissa. Jos esimerkiksi vallankumoukselliset työläiset kuristaisivat tämän eduskunnan tekemään itselleen edullisen päätöksen, niin senaatti voisi kieltäytyä vahvistamasta ja panemasta käytäntöön eduskunnan päätöstä, eduskunnan päätöksestä tulisi aivan nolla. Nuo uudet suuriruhtinaat saisivat myös hajoittaa tämän eduskunnan ja säätää uudet vaalit sekä siten viivyttää asiain käsittelyä toiseen aikaan, jolloin porvariston lahatarikaarti mahdollisesti olisi niin voimakas, että senaatti voisi sen avulla hallita. Se voisi hävittää melkein kokonaan eduskunnallisen toiminnan tässä maassa.

Ed. Kuusinen: Ed. Ingmanin selitys ei parantanut hänen asiaansa yhtään. Valtalaki ei koske sotilaslainsäädäntöä ja on ihan oikein, että adressissa selitetään, ettei se sillä alalla muuta vallitsevaa oikeustilaa ensinkään. Sen vuoksi ed. Ingman olisi ollut oikeassa, jos hän olisi niin sanonut puheessaan. Mutta kun hän sanoi, että tämä laki sitoo eduskuntaa, siis estää lainsäädännön kehittymistä tällä alalla, niin se oli säälimätöntä tosiasiaa käsittelyä. Tämä laki, joka ei koske sotilaslainsäädäntöä, ei ole parantanut nykyistä sotilaslainsäädäntöä, enempää kuin mikään muu laki, joka ei siihen ensinkään koske. Ed. Ingman aivan hyvin tämänkin eroituksen ymmärtää, mutta hän on tahtonut tuolla tavalla tässä aivan vääriä tietoja antamalla niille edustajille, jotka eivät asiaa tunne, koettaa ajaa huonoa asiaa.

Ed. Ingman: Minulla valitettavasti ei ole täällä ed. Kuusisen tarkoittamaa lausuntoani, mutta äsken minä sen luin, eikä siinä mitään seläistä ole, että valtalaki estäisi kehitystä sotilaslainsäädännön alalla. Sehän olisi ollut vallan väärä tieto.

Ed. Kuusinen: Minä sanoin, niinkuin ed. Ingmanin sanoi, että valtalaki sitoo meitä siinä asiassa, ja jos ei ed. Ingman ole pikakirjoitus-pöytäkirjasta korjannut tätä sanaa, niin kyllä se sieltä löytyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Otetaan puolen tunnin loma. (Eduskunnasta: Ei oteta! Mitä sillä tehdään?)

Täysi-istunto keskeytetään puolen tunnin ajaksi k:lo 8,35 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 9,15 i. p.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Alkio vastaehdotuksena puhemiehistön ehdotukselle esittänyt seuraavan ehdotuksen: „Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimasaolleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle”. Tätä ehdotusta on ed. Juutilainen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa- ja 127 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen. (Kättentaputuksia ja hyvä-huutoja eduskunnasta ja lehtereiltä.)

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Mikkola: Minä panen vastalauseen päätöstä vastaan korkeimman vallan siirtämisestä eduskunnalle (Eduskunnasta: Alas vastalause. Kovaa melua. Puhemies koputtaa.)

1) koska päätös sisältää väliaikaisenakin valankumouksellisen teon, joka on vastoin perustuslakiemme henkeä ja tarkoitusta;

2) koska päätöksellä on eduskunnasta tehty hallitseva eduskunta, joka historiallisen kokemuksen mukaan on hallitusmuodoista huonoin ja omiansa edistämään kansan ja yksityisten vapauden sortoa;

3) koska eduskunta korkeimman vallan haltijana todennäköisesti tulee olemaan haluton vastedeskään luovuttamaan sitä käsistään, ja tästä on oleva seurauksena, että lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta voivat yhteen kä-

teen koottuina tunkeutua toistensa aloille ja joutua epäitsenäisiksi sekä synnyttää häiriötä ja epävakaisuutta niitten toiminnassa;

4) koska päätös voi olla esteenä Suomen täyden itsenäisyyden ja uuden hallitusmuodon saavuttamiselle;

5) koska päätös vaikeuttaa voimakkaan toimeenpanovaltaa käyttävän orgaanin aikaansaamista, joka nykyisissä oloissa olisi välttämättömän tärkeä;

6) koska päätöksen lähimpänä tarkoituksena lienee valtalain 18 päivästä viime heinäkuuta voimaansaattaminen ja tämä sekä muodoltaan että sisällöltään epäkypä tekele on ilmeinen taka-askele kaikesta siitä, mitä nykyisin maamme itsenäisyyden ja olojemme lailliselle ja järjestyneelle kannalle saattamiseksi olisi saavutettavissa;

7) koska päätös ei ole vakavan eduskuntatyön ja kypsyneen koko kansan parasta tarkoittavan harkinnan, vaan sosialidemokraattisen puolueen temppuilun ja luokkapyyteitten ynnä tämän ja maalaisliittolaisten horjuvan kannan ja „lehmäkaupan” tulos, jonka maalle turmiollisista seurauksista näiden liittoutuneiden yksin on vastattava.

Ed. Wrede: Jag ber att få nedlägga min reservation mot det nyss fattade beslutet, genom hvilket landtdagen ställt sig utom konstitutionen.

Ed. Estlander: Mot det nyss fattade beslutet ber äfven jag att få nedlägga reservation. Huruvida det tillstånd, som därmed har uppkommit, skall anses lagligt, därom torde det ännu vara för tidigt att yttra sista ordet.

Ed. Schybergson: Också jag inlägger min reservation mot beslutet, men därjämte ber jag att få hemställa om, att plenum skall afbrytas, då inblandningen från läktarpubliken blir mer än outhärdlig.

Ed. Rosenqvist: Af samma skäl som friherre Wrede ber äfven jag att få reservera mig mot beslutet.

Ed. Hedberg: Jag ber att få förena mig om landtdagsmannen, friherre Wredes reservation och tillika hänvisa till 27 § i arbetsordningen att „larmande yttringar af bifall eller ogillande må vid landtdagens plena icke tillåtas”.

Ehdotus täysi-istunnon pitämisestä tänä yönä kello 1.

Ed. Hänninen-Walpas: Edustajilla on tietysti täysi oikeus esittää perusteltujakin vastalauseita pöytäkirjaan, joskin tällä kertaa esitetyt vastalauseet ovat suututtaneet eräitä edustajia ja lehteriyleisöäkin panemaan toimeen hiukan mielenosoituksia. Eivät ne mielenosotukset minun mielestäni ole olleet siinä määrässä häiritseviä, että istunto täytyisi keskeyttää. Kun täältä vasemmiston taholta ilmoitetaan, että tältä eduskunnalta odotetaan vielä tämän yön kuluessa hyvin tärkeitä päätöksiä, niin häiritseviä mielenosoituksia ei tule jatkumaan vasemmistosta eikä lehteriltä.

Ed. Tokoi: Yhtyen ed. Walpas-Hännisen lausuntoon samalla pyydän, että minun kirjallisesti tekemäni ehdotuksen mukaisesti ja siinä tarkoituksessa, kuin siinä mainitaan, seuraava istunto pidettäisiin tänä yönä kello 1.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada asiallisesti yhtyä kaikkeen siihen, mitä ed. Mikkola vastalauseessaan lausui, ja samalla minun täytyy panna vastalause sitä vastaan, että täällä koetaan estää toisinajattelevilta puheenvuoron käyttämistä, niinkuin ed. Mikkolaa koetettiin rähiellä ja pahalla elämällä estää puhumasta, ja myös siihen, että lehterit ottavat täällä osaa asiain käsittelyyn.

Ed. Gylling: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta, joka on kirjallisesti jätetty puhemiehelle.

Puhemies: Täällä on ed. Tokoi jättänyt tällaisen kirjelmän: „Ehdotan, että seuraava istunto pidetään kello 1 yöllä ja että siinä istunnossa otetaan käsiteltäväksi kunnallislain, 8-tuntisen työpäivälain, lain eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta virkaintensa lainmukaisuudesta vahvistaminen”.

Ed. Ahmavaara: Vaikka eduskunta nyt onkin julistanut itsensä hallitsijaksi, niin toivon ettei oteta majesteettirikokseksi, jos minä rohkeasti vastustan ed. Tokoin ehdotusta. (Vasemmalta: Ei oteta!) Minusta on sentään kaiken kohtuuden ulkopuolella, että laajoihin lakiehdotuksiin vaaditaan kahdessa kolmessa yötunnissa perehtymään meitä, jotka emme viime valtiopäivillä olleet, niin että voisimme niistä päättää. Niille, jotka viime valtiopäivillä ovat olleet mukana,

nämät lait ovat tuttuja ja ne voivat niistä heti päättää, mutta minusta alkeellisin kohtuus ja asian järjellinen käsittely vaatii toki sen verran, että siirrämme edes huomiseen päivään nämä asiat. Ja tällä siirtämisellä minun mielestäni ei ole mitään hävitty. En tahdo tässä tällä kertaa ruveta puhumaan mitään siitä, miten voidaan näitä lakeja vahvistaa, jotka on selitetty täällä jo viime vuonna vahvistetun. Mutta minä pyydän kaiken kohtuuden nimessä, että annetaan sen verran aikaa, että ehdimme edes hätäisesti mennä läpi ja perehtyä siihen, mitä nuo lait sisältävät.

Ed. Colliander: Har vänstern verkligan kändt marken bränna så hett under sina fötter, att den på några timmar måste få alla dessa viktiga lagförslag afgjorda, så borde den dock kunna betänka, att det för oss, som nu första gången sitta i landtdagen eller icke voro med om den senaste landtdagens arbete, icke blir möjligt att här utan vidare afgöra dessa lagförslag, om hvilkas innehåll vi endast hafva ofullständig kännedom. Man skulle ändå kunna fordra så mycket af herrarna i vänstern, att de skulle kunna behärska sin lust att genomdrifva dessa lagförslag åtminstone några dagar. Jag för min del anser, att det är alldeles otillständigt att nu genom ett nattplenum söka genomdrifva dem och motsätter mig detta förslag.

Ed. Roos: Äfven jag önskar framhålla det oberättigade i att man från vänsterhåll vill tvinga de landtdagens representanter, hvilka icke hafva deltagit i utarbetandet af de ifrågasatta lagförslagen, att fatta beslut om deras godkännande utan att de varit i tillfälle att göra sig förtrogna med dessa lagförslag.

Ed. Tallas: En ole myötävaikuttanut siihen päätökseen, jonka eduskunta äskettäin teki. Mutta vaikka minä en ole sitä tehnyt, tahtoisin minä kumminkin lausua sen toivomuksen, että tämä päätös toteutettaisiin käytännössä siten, että sen kautta maamme onnea ja menestystä edistettäisiin. Luulen, että se enemmistö, joka nyt tämän päätöksen sai läpi ajetuksi, että se ei ole vielä tehnyt itselleen selväksi, mitä suunnattomia vaikeuksia tulee kohtaamaan tätä päätöstä täytäntöön pantaessa. Onhan nyt kysymys siitä, että on luotava aivan uudet muodot korkeimman hallitusvallan käyttämisestä. Minä tahtoisin toivoa, että tämän tehtävän vuoksi enemmistö asettuisi sille kannalle, että se tahtois luoda sellaisia muotoja, jotka tekisivät mahdolliseksi noudattaa eduskunnan äsken tekemää päätöstä järjellisesti. Minun

täytyy sanoa, että se ehdotus, joka täällä äskettäin tehtiin, jos se toteutetaan, antaisi hyvin vähän toiveita siitä, että tämä minun toivomukseni toteutuisi. Onhan nyt ensinnäkin selvää, että kun eduskunta ryhtyy vahvistamaan päätöksiä, jotka se on aikaisemmillä valtiopäivillä tehnyt, sen täytyy jättää ainakin niille edustajille, jotka eivät aikaisemmin ole olleet eduskunnassa tilaisuudessa tutustua niihin päätöksiin, aikaa tutustua niihin lakiehdotuksiin, jotta he voisivat täyden vakauksensa mukaan päättää, ovatko nämä lakiehdotukset vahvistettavat vai ei. Ja sitä varten on välttämätöntä, että nämä lakiehdotukset edes jaetaan kaikille edustajille, ja että heille myönnetään sen verran aikaa, että he ehtivät näihin lakeihin perehtyä. Mutta sitäpaitsi on ollut jo vanha käytäntö, että mitään lakeja ei ole vahvistettu ennenkuin senaatti on niistä antanut lausuntonsa. Minä toivoisin että nytkin, kun eduskunta ryhtyy tätä vahvistamiskoikeutta käyttämään, säilytettäisiin tämä vanha käytäntö. Sillä ainoastaan jos eduskunta noudattaa tällaisia muotoja, voisi eduskunta olla vakuutettu siitä, että sekin käyttäessään korkeinta hallitusvaltaa voisi käyttää sitä niin, ettei se joudu naurunalaiseksi.

Ed. Pärssinen: Kun tänne saapui Suomen työväen edustajia ammattikongressiin, niin tiedätekö, herrat, minkälaisia tietoja ne maaseudulta toivat? Ne toivat niin kauhistuttavia tietoja, että minä luulen teidän kalpenevan niitä kuullessanne. On seutuja, missä ihmisiä on kuollut nälkään, nimittäin lapsia, tämä on tosiasia. Minä en puhu tätä sentähden, että minä luulisin porvareilla olevan sydäntä (Vasemmalta: Niillä ei ole!), en ollenkaan. Minä olen ollut täällä niin kauvan, että tiedän sen vallan hyvin, mutta minä puhun sentähden, että nyt on kuitenkin tultu hetkeen, jolloin ei eduskunta saa mennä nukkumaan. Te olette loihtineet hereille jättiläisen ja se jättiläinen nyt tekee työtään. Teidän täytyy nyt toimia, että tuo jättiläinen rauhoittuu.

Oikein kuuluu surkuteltavalta, että ed. Ahmavaara puhuu kohteliaisuuksista, joita pitäisi osoittaa tällaisina hetkinä muka edustajille. Ed. Talas puhuu siitä, että tulisi jakaa lakeja edustajille, että he voisivat muka niihin perehtyä, ennenkuin voivat hyväksyä. Mitä sanovat ne joukot, jotka nyt ovat lähteneet liikkeelle, tällaisesta puheesta? On nyt paras, että lopetatte kaikki ne lorut, joita olette puhuneet täällä monta päivää. Minä luulen, että työväki ajattelee sillä tavalla, että herrat ovat nukkuneet, ne ovat nukkuneet kyllikensä ja työväki on raatanut. Nyt on tullut se hetki, jolloin ne eivät anna herrojen nukkua. Eduskunta tekee

viisaimmin, kun se yhtyy ed. Tokoin ehdotukseen. Tehdään me nyt vain työtä, yhtämittaista työtä niin, että Suomen kansa saa sen, mitä se tahtoo, ja sitten vasta mennään nukkumaan.

Ed. Sirola: Ed. Ahmavaara on antanut täällä hämmästyttävän tunnustuksen valtiollisesta valvutuneisuudestaan, kun hän on ilmoittanut, että hän ei ole seurannut viimeaikaista lainsäädäntötointa maassa niin paljon, että tuntisi viime kesänä säädettyjä uusia kunnallislakeja, joista kuitenkin on käyty tässä maassa sellaista väittelymetakkaa, että ne eivät ole tuntemattomat missään maan kulmalla.

Ed. Estlander: Jag tillåter mig en vädjan till herr talmannen, att han i och för upprätthållande af skick och ordning måtte med den makt, som L. O. gifver honom i handen, själf bestämma, hvilka ärenden, som föredragas och när plenum kommer att hållas.

Ed. Salin: Ne oikeiston edustajat, jotka vastustavat istunnon jatkamista kello 1 yöllä sen perusteella, etteivät ole kyseessäoleviin lakeihin vielä tutustuneet, ne eivät ole edustajatehtävänsä tasalla. (Vasemmalta: Totta!) Täällä vasemmistossakin on uusia edustajia, minäkin olen yksi, mutta kyllä me käsitämme velvollisuutemme nyt olevan hyväksyä nämä lait, sillä ne ovat siksi tuttuja meille. On tunnotonta, että te täällä ilmaisetse sen käsityksenne noin törkeästi, että te olette tulleet tänne vastustamaan vain umpimähkään sosialidemokratian vaatimuksia; verukkeenne ovat sen mukaisia. Te olette tulleet herra Wreden ohjelman mukaisesti tänne kääntämään rintaman sosialidemokraatteja vastaan ja siksi sosialidemokratia sen ymmärtää, vaikka ette sitä noin sanoisikaan. Ette ole tehtävänne tasalla, kun ilmaisette, ettette tunne näitä lakeja. Ette ole tilanteen tasalla, sanon minä, kun vieläkin rohkenette vastustaa näiden lakien vahvistamista. Nyt on Ranskan suuren vallankumouksen elokuun 4:n päivän veroinen yö meillä. Nyt on oikeiston pakosta luovuttava oikeuksistaan taikka se tulee myöhäiseksi. (Vasemmalta: Hyvä!) Kanatan siis ed. Tokoin ehdotusta.

Ed. Tokoi: Koska tämä äsken tekemämme päätös on epätäydellinen, ellei sitä täydennetä, se kun ei määrää siitä, kuka käyttää toimeenpanevaa valtaa tässä maassa, niin pyydän täydentää äsken tekemääni ehdotusta siten, että ehdottamassani eduskunnan istunnossa eduskunta päättäisi myöskin vahvistaa eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta

päättämän lain Suomen korkeimman hallitusval-
lan käytöstä.

Ed. R i k k o n e n: Minäkin pyysin puheen-
vuoroa juuri ed. Ahmavaaran käyttämän lausun-
non johdosta, mutta kun täällä siitä on jo mai-
nittu, tahdon vain merkitä, että meillä Suomessa
työtä tekevä kansa on seisauttanut jokapäiväisen
arkityönsä. Mitä varten se on sen tehnyt? Ei
suinkaan se ole seisauttanut arkityötään käydäk-
seen kuuntelemaan niitä juhlapuheita, joita
eduskunnassa pidetään. Ei suinkaan. Eikä
suinkaan odottamaan oikeiston kuminkaita. Eikä
suinkaan odottamaan myöskään, että korkein
valta siirrettäisiin senaatille, vaan se on käynyt
odottamaan korkeimman vallan siirtoa eduskun-
nalle ja sen perusteella, että tämä eduskunta
ryhtyisi toteuttamaan niitä kansan tärkeimpiä
ja oikeutettuja vaatimuksia, joita miltei jokai-
nen puolue muodossa tai toisessa on tälle Suo-
men kansalle luvannut vaaleihin lähtiessään.
Siksi se on seisauttanut työnsä ja odottaa nyt,
koska tämä eduskunta ei ole vielä kahden viikon
ajan kuluttua kyennyt toimeenpanemaan yhtään
uudistusta, joita kansa siltä odottaa. Mutta se
ei kuuntele kauvan. Minä epäilen, että se ei
kuuntele kauvan rauhallisesti, jollei rupea tule-
maan uudistuksia, joita kansa odottaa. Ei se
myöskään tyydy siihen yksistään, että tämä kor-
kein valta on siirtynyt eduskunnalle ja että sillä
olisi kaikki tehty. Se vaatii, että ne kunnalliset
lait, 8 tunnin työpäivälaki y. m., joita ed. Tokoi
täällä ehdotti hyväksyttäväksi, nyt viipymättä
myös julistettaisiin käytäntöön. Muuten yhdyn
kannattamaan ed. Tokoin viimeksi tekemää lisä-
ehdotusta.

Ed. K u l l e r v o M a n n e r: Herra Estlan-
der on diktaattoripolitiikan miehiä. Joku aika
sitten hän tappeli täällä sen puolesta, että senaa-
tista tehtäisiin hallitsija Suomeen. Vielä aikai-
emmin hän tahtoi, että tänne pantaisiin kolme
hallitusvallan pitäjää. Nyt hän tahtoo opettaa
puhemiestä käyttämään diktaattorivaltaa edus-
kunnan enemmistöä kohtaan (Vasemmalta: Se
on opetettu.), vedoten siihen, että valtiopäivä-
järjestys muka antaisi puhemiehelle sellaisen oi-
keuden. Minä puolestani olen sitä mieltä, että
ed. Estlander tulkitsee väärin valtiopäivä-
järjestystä ja työjärjestystä niissä kohdin, joihin
hän vetoa. Tahtoisin vielä uskoa ja toivoa, että
herra puhemies ei kuuntelisi sellaisia miehiä
kuin ed. Estlander ja hänen kaltaisansa tänä il-
tana, vaan kallistaisi korvansa tämän eduskun-
nan enemmistön vaatimuksille. Se vaatimus ei

ole nyt ainoastaan meidän vaatimuksemme; sen
vaatimuksen takana seisoo ulkona paljon kansaa.
(Vasemmalta: Oikein!)

Ed. P ä r s s i n e n: Kannatan ed. Tokoin täy-
dennys ehdotusta.

Ed. S c h y b e r g s o n: Det, som nu har följt
efter landtdagens beslut angående högsta makten,
öfverraskar mig icke alls. Jag har väntat denna
fortsättning af programmet. Men hvad jag dock
icke väntat, är att herr Tokoi skulle glömma bort
sin „valtalaki” ända därhän, att han nödgades
komplettera sitt förslag. Han hade alldeles ur-
aktlätit att taga själfva „valtalaki” med och kom
sedan efteråt att påminna sig, att en sådan lag
ändå fanns. Det kan vara oriktigt att, då så
allvarliga beslut förestå, taga saken från an-
nan sida, men jag måste säga, att herr Tokois
uppträdande denna gång — eljes alltid högtid-
ligt och storslaget — har tätt sig för mig nästan
komiskt. Glömde han verkligen bort lagen af
den 18 juli eller fann han först nu det vara
lämpligare att också taga 18-juli-lagen med?

Hvad de andra lagarna beträffar, så har jag
en någon annan uppfattning än många af mina
partivänner. Beträffande särskildt 8-timmars-
lagen, så ådrog jag mig nyligen en ganska sträng
anmärkning inom min grupp därför att jag var
nog lättsinnig att säga, att jag gärna skulle un-
na den lagen åt vänstern. Den är nämligen så
omöjlig att genomföra i det verkliga lifvet, att
någon större motgång än den lagens antagande
icke gärna kan tänkas för socialismen i vårt
land. Jag tror — har åtminstone hört uppgif-
vas — att röster icke hafva sagnats äfven inom
vänstern, som hafva framhållit detta. När det
efter krigets slut gäller att bota alla de skador,
som kriget förorsakat, så lär man väl i andra län-
der komma att arbeta mer än 8 timmar, icke
blott 10, utan 12, i Tyskland kanske 14. Det
blir en ekonomisk nödvändighet, såvida man icke
vill gå tillbaka i utveckling.

Detta om 8-timmarslagen. Hvad kommunal-
lagen beträffar, tror jag fullt och fast, att om
socialismen kommer till majoriteten i en kom-
mun och om däraf följer vanstyrelse, så blir resul-
tatet, såsom jag redan vid frågans behandling
i senaste landtdag framhöll, att krediten upphör.
De ekonomiska möjligheterna för den kommun,
där detta vanstyrelse äger rum, aftaga, och valet
faller på andra. Men ehuru jag icke anser dessa
lagar vara fullt så skadliga, som de flesta andra
på borgerligt håll och ehuru jag varit öfverty-
gad om, att de skulle blifva de följande på pro-

grammet och det icke ens varit en öfverraskning, att de kommit fram redan denna natt, så vill jag ändå hemställa om att de, som nu representera majoriteten i landtdagen, först tillsätta sin senat, sin regering — det bör ju kunna ske under morgondagens lopp — och så i vanlig ordning gå vidare uti sin broderliga frammarsch — agrarer och socialister — hand i hand.

Det är också någonting märkvärdigt under denna debatt, att man från vänstern har vänt sig mot högern, liksom högern skulle hafva makten. Det är herrar socialister och agrarer, som skola sörja för barnena, det är ni, som nu skola vaka och vi däremot få lägga oss. Detta i anledning af Hilja Pärssinens yttrande. Varen så goda orh tagen konsekvenserna af edert beslut. Jag förstår, lika litet som herr Colliander, hvarför ni ären så heta på gröten. Ni kunnen fastställa dessa lagar hvilken dag som helst, och om nu storstrejken räcker någon tid ännu, så är det väl icke det värsta. Den har nu en gång vidtagit och kan ju fortgå ännu några dagar. Man vänjer sig vid allt här i världen. Jag tillåter mig därför, med all vördnad för det nya majestätet, som socialister och agrarer tillsammans representera, hemställa om att det iakttager den värdighet, som majestätet anstår, och tager saken med lugn, med öfvertygelse om att det förmår behålla makten.

Ed. Louhivuori: Täällä ed. Pärssinen viittasi siihen, mikä tällä hetkellä on tärkeintä, nimittäin toimittaa kansalle leipää ja ravintoaineita, koska, niinkuin hän sanoi, lapset kuolevat nälkään ja nälkä lienee vähän aikuisillakin siellä täällä. Mutta minä luulen, että niitä lapsia ei estä nälkään kuolemasta se, että me hyväksymme tänä yönä kunnallislain tai 8 tunnin työpäivälain tai valtalain. Ei niistä lähde leipää huomenna, jos ne lait tänä yönä hyväksytään. Jos tahdotaan tätä todellista hetken tarvetta tyydyttää, niin asettakoot nyt ne, jotka ovat majesteetin vallan itselleen ottaneet, hallituksen, joka ryhtyy tätä leipää kohtaan hankkimaan. Siinä on ensimmäinen tämän uuden majesteetin tehtävä, jos se tahtoo todella täyttää velvollisuutensa maata kohtaan. Yhtäikaa tämän hallituksen asettamisen kanssa on kai ryhdyttävä laatimaan säännöksiä siitä, kuinka valtaa täällä käytetään, millä tavoin lakien vahvistaminen tapahtuu, sillä joku järjestys kai siinäkin pitää olla. Saattaahan kyllä ajatella, että se tehdään vain summamutikassa ja nuijitaan tusina tai enemmänkin lakeja yhtäpäätä jonakin yösydännä, miten enemmistö milloinkin

suvaitsee ehdottaa. Mutta kyllä minun täytyy yhtyä ed. Schybergsoniin siinä, että majesteetti ei silloin käytä valtaansa sillä arvokkaisuudella, mitä tämän vallan käytäntöön tavallisesti katsotaan kuuluvan.

Ed. Päivänsalo: Minä olen oppinut tuntemaan Suomen työmiestä vakavaksi ja hienotunteiseksi ihmiseksi. Vaikka vuosittain olen tullut tekemisiin monen tuhannen työmiehen kanssa, ei ole kertaakaan tapahtunut, että yksikään olisi tahtonut loukata sitä, mikä ihmisessä on pyhintä ja kalleinta. Sentähden on minun tehnyt ikävän vaikutuksen että niiden kansanedustajain joukossa, jotka kansa on lähettänyt tänne, on sellaisia, jotka nyrkki sojossa ja nyrkkiä takoen pulpettia vastaan tahtovat pakettaa toista edustajaa orjamaisesti ja ehdottomasti seuraamaan juuri sitä, mitä he itse tahtovat. Ja kysymyksessä on lakeja, joita minä en ainakaan ole ollut tilaisuudessa näkemään muuten kuin sanomalehdistön kautta, sillä virallisesti ei ole ainoatakaan näistä laeista toimitettu niille edustajille, joilla nyt on kunnia ensi kerran olla saapuvilla täällä eduskunnassa, ja eihän voi sanomalehtiintutisiin tai sanomalehtiselostuksiin nojautua asioissa, joissa ratkaistaan ehkä vuosikymmenien ja vuosisatain kehitys, joissa käsitellään arkaluontoisia Suomen kansan kysymyksiä. Pitäähän siinä olla alkuperäisiä asiakirjoja. Siinä on monta pykälää, joitten yksityiskohtainen sanamuoto saattaa olla ratkaiseva, jotka täytyy saada nähdä, ennenkuin vaatimalla vaaditaan, että yöllä on ne summamutikassa hyväksyttävä. Miten Suomen kansa voisi kunnioittaa edustajaa, joka on tullut tänne ainoastaan nähtyään sanomalehdissä, että eduskunta on kesällä tai ennen käsitellyt moniaita lakeja, ja jolle täällä esitetään kolme-neljä lakia ja sanotaan: kirjoita alle, sinun täytyy, ja lyödään pulpettiin. Silläkö tavalla Suomen kansan yksityisen edustajan sielua kohdellaan! Hyvät herrat ja naiset! Ihmisen sielulla on se ominaisuus, että kuta enemmän sitä painostetaan ulkoa, sitä enemmän se sulkeutuu. Väkinen ei voi mitään ihmisielua saada suostumaan, ja ainoastaan sellaista päätöstä, joka kasvaa sisäisestä vakaumuksesta, Suomen kansa voi kunnioittaa. Minä vielä uskon edustavani sellaista kansaa, joka ei ole lähettänyt miehiä minua ahdistamaan kivääri tai revolveri kädessä, jonka pakotuksesta minun täytyisi hyväksyä asiakirjoja, sillä minä en ole tottunut alistumaan en revolverin enkä pyssynpiipun edessä, vaan minä aion suostua vain siihen, jonka minun omatuntoni hyväksyy siitä huolimatta, vaikka te

iskisitte nyrkkiä pulpettiin joka minuutti, 200 edustajaa yhtäkaa.

Ed. Wiik (ei ollut saapuvilla, kun puheenvuoro annettiin.)

Ed. Kuusinen: Minulla ei ole monta sanaa sanottavana, mutta sanon täältä lavalta, että paremmin kuuluisi. Edellinen puhuja oli oikein innostunut, niinkuin hyvässäkin asiassa. Eivätköhän herrat nyt voisi tässä sentään antaa sen verran perään, että te, jotka vastustatte asian käsittelyä tällä kertaa, äänestäisitte kiltisti edes vastaan, sillä teidän vastustatte käsittelyä nyt tänä yönä sentähden, että te ylipäänsä vastustatte näitä lakeja. Kyllähän teille asia on sen verran selvä. Jos olisi aikaa, niin miksi ei voitaisi lykätä vielä pari päivää, vaikka ette sinä aikana edes katsoisi noiden vanhojen mietintöjen sisään. Mutta minulla on nyt se vakaumus — ja sitä tahdoin tulla tänne sanomaan — että olisi onnellisempaa, jos nyt syntyisi näissä asioissa päätös. En suinkaan tahdo lausua minkäänlaisia uhkauksia, mutta minusta ei olisi edellisen puhujan pitänyt puhua sentään niin ylimielisesti kuin hän puhui, eikä myöskään ed. Schybergsonin tehdä asiaa pilkanalaiseksi. Minulla on näet se käsitys, että voi tapahtua levottomuuksia huomenna, jollemme me, jotka tahtoisimme työväkeä rauhoittaa, saa nyt jonkinlaisia todellisia tuloksia tältä eduskunnalta. Jos oikeistossa on joitakuita, jotka katsovat, että levottomuuksista olisi heille etua, niin heidän vastustuksensa vielä voisi ymmärtää, mutta luulen, että kun hekin harkitsevat, niin tokkopa voivat olla niin vakuutettuja, että he niistä levottomuuksista jotakin voittavat. Me ainakin katsoisimme, että olisi eduksi, jos pääsisimme rauhallisesti tämän kriittisen ajan ohi. Senvuoksi minä vetoaisin nyt erityisesti maalaisliiton edustajiin, että he suostuisivat tässä asiassa horjumattomasti kannattamaan ehdotusta, että jo tänä yönä näitten lakien vahvistaminen toimitetaan.

Ed. Bäck: Ifall landtdagen godkänner det af herr Tokoi framställda tilläggsförslaget, kringsskrät densamma i själfva verket den maktfullkomlighet landtdagen genom sitt beslut tagit sig. Endast detta ville jag konstatera.

Ed. Talas: Joskin minä vielä saatan käsittää, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tarpeellisenä, että kunnallislait ja laki 8-tuntisesta työpäivästä vahvistetaan mahdollisim-

man pian — vaikka minä en tosin voi käsittää, että muutaman päivän viivytyks vahingoittaisi asiata — niin minulle on kumminkin aivan käsittämätöntä, minkätähden pidetään välttämättömänä, että laki Suomen korkeimman valtiovalan käyttämisestä vahvistettaisiin. Vielä vähemmän käsitan, että valtalain vahvistaminen olisi niin kiireellinen. Tämä valtalakihan suopi eduskunnalle osittain saman vallan, jonka eduskunta nyt tekemällänsä päätöksellä on itselleen ottanut. Siinä suhteessa kai ei ainakaan tarvita ollenkaan tätä valtalakia eikä mitään kiireellistä vahvistamista sille. Eduskunnallahan on jo nyt tekemänsä päätöksen kautta korkein hallitusvalta käsiissään, sen ei tarvitse enää vahvistaa mitään valtalakia saadaksensa tämän vallan. Mutta tämä laki korkeimman valtiovalan käyttämisestä rajoittaa toiselta puolen sitä valtaa, jonka eduskunta juuri tekemällänsä päätöksellä on itselleen ottanut, sillä valtalain 1 §:n toisessa momentissaahan säädetään, että valtalaki „ei koske ulkopolitiikan asioita, ei myöskään sotilaslainsäädäntöä ja sotilashallintoa”. Vielä vähemmän minä ymmärrän, minkätähden olisi tarpeellista nyt heti tuon päätöksen jälkeen ryhtyä rajoittamaan eduskunnan valtaa. Jos eduskunta kerran on katsonut olevan syytä itselleen ottaa korkein hallitusvalta kokonaisuudessaan, niin ei suinkaan sillä liene syytä istunnossa, joka pidettäisiin pari tuntia myöhemmin, luopua osittain tästä hallitusvallasta.

Kun minulla kerran on puheenvuoro, tahtoisin samassa lausua myöskin eräästä toisesta asiasta. Vasemmiston taholta eräs arvoisa puhuja vakuutti, että siellä kyllä kunnallislait tunnetaan niin hyvin, että ne ollaan valmiit vahvistamaan vielä tänä yönä. Sen johdosta minä pyytäisin saada kysyä, muistaako se arvoisa edustaja, joka tämän vakuutti, että kunnallislacissa määrätään, että kunnalliset vaalit ovat toimitettavat joulukuun ensimmäisinä päivinä. Luuleeko tämä arvoisa edustaja, että jos laki nyt vahvistetaan sellaiseenaan, käypi mahdolliseksi kahden viikon sisällä saada ne uudet vaaliluettelot, jotka ovat vaaleja varten välttämättömät, toimeen ja yleensä ryhtyä kaikkiin niihin käytännöllisiin järjestelyihin, mitkä tämän uuden lain voimaantumisen vaatii. Tämän seikan vuoksi ei ole välttämätöntä lykätä kunnallislain voimaantumista kokonaista vuotta eteenpäin. Tästä pulmasta voidaan päästä esimerkiksi siten, että samalla säädetään erityinen kunnallislain toimeenpanoasetus, jossa tämän vuoden vaalit määrätään toimitettaviksi jonkun verran myöhempään, jotta ehditään suorittaa kaikki nämä käytännölliset toimenpiteet.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä myönnän, että ehdotettu toimenpide on tavallisuudesta poikkeava, enkä olisi itse puolestani halunnut siihen yhtyä, jollei olisi ollut pakottavia syitä. Eihän ole mukavata, että vaaditaan ottamaan asia esille, ilman että siitä on edustajille jaettu edes asiakirjoja. Kuitenkin on toiselta puolen huomattava, että asiakirjat, jotka tulevat esitettäväksi, ovat sangen lyhyet ja että ne ovat oikeastaan jo luetut täällä yhteen kertaan. Niistä pakottavista syistä, jotka tähän asiaan vaikuttavat, pyydän vain lyhyesti viitata.

Laajoissa keskusteluissa, joita ennen on pidetty, on huomautettu, jotta kun eduskunnan päätöksiä ei ole saatu täytöntöön, se on synnyttänyt työväen keskuudessa laajoissa piireissä käsityksiä, jotta parlamentaarisella toiminnalla ei päästä tässä maassa eteenpäin. Siitä käsityksestä on ollut luonnollinen seuraus, että työläiset ovat alkaneet hapuilla muita keinoja, siis eduskunnallisen toiminnan ulkopuolella olevia keinoja. Me sosialidemokraatit olemme aina koettaneet kiinnittää huomiota juuri parlamentaariseen toimintaan ja sitä tietä saavuttaa tuloksia. Että nuo mielipiteet ovat puhjenneet juuri meidän vaikutuksen ulkopuolella, siitä on ollut todistuksia runsaasti viime kesänä täällä Helsingissä. Minä muistutan niistä kokouksista, joita on ollut senaatintorilla. Niissä kokouksissa melkoiset määrät kansalaisia yhtyivät n. s. boldtilaiseen anarkismiin. Sen päämääränä oli jonkunlainen epä-määräinen kommunistinen yhteiskunta, joka piti saavutettaman siten, että isompi määrä ihmisiä ryhtyisi kannattamaan sen toimeensaamista ja sitten väkivallalla ryhtyisi toimeenpanemaan sitä. Semmoisia virtauksia oli puolueemme ulkopuolella. Oli myös tolstoilaista anarkismia, joka päättyi siihen, että kirjailija Järnefeltin mukana meni joukko kansalaisia toimeenpanemaan kirkoissa rettelöitä. Myös on ennen näitä vaaleja ilmennyt työväen keskuudessa agitatsionia, jotta työväen ei pitäisi ollenkaan ottaa osaa vaaliin, koska eduskunnallinen toiminta ei voi johtaa mihinkään tulokseen. Ja nämä epäparlamentaariset virtaukset työväen keskuudessa ovat saaneet yhä enemmän ja enemmän jalansijaa. Se ei ole mikään ainoanlaatuisen ilmiö Suomessa, vaan on yleinen ilmiö niissä maissa, joissa on porvariluokka niin tiukalla myönnetysten jarruttamiskannalla kuin täälläkin. Esimerkiksi Saksassa on tuollaisia virtauksia ilmennyt, m. m. anarkosocialismin nimellä. Eri maissa käytetään eri nimiä merkitäkseen samaa. Kun varsinkin viime valtiopäiväin työt on aiottu kokonaan tuhota tässä maassa, on eduskunnan ulkopuolinen toi-

mina saanut niin huomattavan suurta kannatusta työväenkin keskuudessa, että se on muodostunut meillä suoraan sanoen vallankumoukselliseksi liikkeeksi. Sehän esiintyy nykyään suurlakon yhteydessä rehellisesti vallankumouksellisenä liikkeenä. Se nimittää neuvostoaan vallankumoukselliseksi neuvostoksi j. n. e. Tuolla vallankumousliikkeellä on tähän asti onneksi ollut ainoastaan suurlakon muoto. Työväenjärjestöjen toimihenkilöiden taholta on luonnollisesti koetettu säilyttääkin sitä muotoa. Jos siis olisi kysymys pelkästä tästä muodosta, niin minä luulen, että ei olisi mahdollisia vaikeuksia viivyttää, antaa herroille odotusaikaa, vaikkapa vielä viikkokauden viivyttää näiden asiain käsittelyä, sillä kyllä kai työläiset jaksaisivat pitää lakkoa sen ajan ja vielä pitemmälle. Suomen kansa ehkä kestäisi tuon lakon, vaikkakin se tuottaa aineellista tappiota muutaman miljoonan markkaa vuorokautta kohti. Herroille oikeiston edustajille on tietysti vähäpätöinen asia, jos meidän maamme tällaisen lakkoliikkeen takia menettää muutaman miljoonan markkaa vuorokaudessa. Eivät kai herrat suostuisi yhtä yötä valvomaan sen takia, että saisivat tuon lakon loppumaan yhden vuorokauden aikaisemmin. He tahtovat nauttia mukavuuksia ja mieluummin loikoa sängyssä silloin, kun toiset kamppailevat nälän kanssa vuorokauden vuorokauden jälkeen. Jos me olisimme vakuutetut siitä, että tuleva taistelu pysyisi suurlakon luontoisena, en tahtois esittää, että mainitut asiat otettaisiin jo tänä yönä esille. Minä vähän aikaa sitten olin sillä kannalla, että pidettäisiin huomenna kello 10 istunto ja siinä käsiteltäisiin. Mutta minä tunnustan avomielisesti, minun mielipiteeni muutti eräs tieto. Minulle ilmoitettiin, että lakon johto ei luule voivansa hallita kaikkia lakossa olevia aineksia, vaan että osa niistä aineksista arvelee, että eduskunnan porvarilliset nytkin, niinkuin 10 vuoden kuluessa lukemattomia kertoja, aikovat pettää vain eivätkä anna mitään todellisia tuloksia. Ja osa sellaisia aineksia aikoo lähteä ehkä huomenaamuna — en tiedä aikaa enkä hetkeä — mutta mahdollisesti aikoo lähteä liikkeelle ja se liike voisi johtaa, kun tiedämme, että porvareilla on lahtarikaarteja olemassa, hyvin valitettaviin selkkauksiin, jotka kärjistäisivät aseman ihan äärimmilleen. Mahdollisesti ne tekisivät rauhallisen selvittelyn mahdolliseksi tällä kertaa ja sitäpaitsi poistaisivat ulkomaidenkin silmissä sitä verhoa, joka suuressa määrässä onkin valeverho, että tämä maamme on niin sivistynyt, tässä maassa on niin sivistynyt väestö, tässä maassa on niin viisas ja järjkevä yläluokkakin, jotta se voi välttää kaikki levottomuu-

det, varsinkin kaikki veriset melskeet. Kun sain mainitsemiäni tietoja, niin katsoin minäkin niin- kuin kaikki sosialistiset edustajat täällä, välttämättömäksi koettaa saada asioita suotuisiin päätöksiin jo tänä yönä. Siis meidän täytyisi tehdä se uhraus, että valvottaisiin vaikka aamuun asti ja koetettaisiin saada valmista. Uhraus meille olisi verrattain pieni, jos me sillä uhrauksella tosiaankin voisimme vaikuttaa, että tuollaista liikehtimistä, mihin viittasin, ei syntyisi. Minä luulen, että isänmaan maineestakin huoltapitävät henkilöt ja ne, jotka tahtovat antaa laajoille kerroksille uskoa, että parlamentaarisella toiminnalla edes jotakin saavutetaan, mielellään suostuvat tekemään tuon uhrauksen, kuuluivatpa he sitten vaikka porvarillisiin piireihin, ja myös mielellään suostuvat sivuuttamaan ne muodollisuudet, mitä täytyy sivuuttaa, jotta tämä työ ja tämä toiminta voitaisiin järjestää.

August Bebel on sanonut Englannin porvareista, että ne ovat maailman viisaimpia siinä suhteessa, että ne osaavat antaa perään hetkellä, jolloin välttämättä täytyy antaa perään. Minä toivoisin, että ainakin osa tekisi sillä tavalla, että heihin voitaisiin sovelluttaa Bebelin historiallista lausuntoa.

Ed. Alkio: Minä en pelkää henkilökohtaisesti niitä uhkauksia, joita eduskuntaa vastaan on tehty. Mutta minun täytyy sanoa, että minä vakavasti pelkään kansalaissotaa. Jos täällä kansalaissota syttyy, olkoon se mistä syystä tahansa, niin minun käsitykseni mukaan on eduskunnan silloin valvottava yksi yö, jos voidaan se sillä estää. Voi tulla sellainenkin tilanne, että täytyy valvoa useampia öitä, ja jos me voimme yhdenkin ihmishengen pelastaa sillä, että valvomme tämän yön, on meidän se tehtävä. Ne lait, joista tässä on kysymys, eivät ole pitkiä. Minun luullakseni niitä on riittävä määrä painettuina ja ne voidaan täällä jakaa eduskunnalle ja eduskunnan jäsenet voivat niihin asiallisesti tutustua. (Oikeistosta: Tänä yönä?) Minä olisin toivonut, että tämä asia olisi voinut siirtyä huomiseen, sillä kunnioitus jokaisen edustajan oikeutta kohtaan saada tutustua niihin asioihin, joista hänen pitää päättää, vaatisi sen. Mutta minun vallassani ei ole hallita niitä voimia, jotka tänään määräävät. Ja kun minun on valittava tässä suhteessa edustajan vapauden ja kansalaissodan välillä, niin minun on ehdottomasti pitäminen kansalaissodan välttämistä tärkeämpänä kuin edustajain tätä tarkoitettavaa vapautta.

Mitä tulee näihin lakiehdotuksiin, on minulla ollut kunnia jo tätä ennen ilmoittaa tältä samalta

paikalta, että maalaisliiton eduskuntaryhmä on valmis hyväksymään sekä teollisuustyöpäivän lain että kunnallislait. Me olemme pitäneet huolta siitä, että näihin lakeihin ovat kaikki edustajat tutustuneet. Sillä me olemme pitäneet ajankohtaa niin kriittillisenä, että edustajan pitää olla joka hetki valmiina kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita eduskunnassa saattaa esille tulla. Minä muuten käsitan, että nämä ovat ne tärkeimmät lait, joita tällä kertaa levottomuuksien uhalla vaaditaan voimaannastuviksi. Olemme tehneet päätöksemme näiden lakien voimaannastumisesta jo ennenkuin mitään tällaista uhkaa on ollut olemassa, joten siis, samoin kuin viimeksi koossa olleilla valtiopäivillä, maalaisliiton eduskuntaryhmä näilläkin valtiopäivillä tulee päättämään tästä asiasta vapaasti, ilman että meidän välillämme on sosialidemokraattien kanssa minkäänlaista lehmäkauppaa. (Oikein!) Minä nimittäin vakuutan vakavasti, että me emme ole sosialidemokraateille luvanneet mitään, mikä ei ole tässä eduskunnan puhujalavalla julkituotu. (Vasemmalta: Oikein!) Me emme ole pyytäneet heiltä mitään sitä vastaan, mitä me olemme olleet valmiit tekemään, sillä me emme tee lehmäkauppoja, jos ne ovat vastoin meidän vakaumuksiamme.

Mitä tulee lakiin heinäkuun 18 päivästä, on eduskunta äsken tehnyt päätöksen, jonka kautta tämän lain vaatimus ei saata olla niin kiireellinen, että sen tarvitsee nyt tulla esim. Eduskunta on eräässä edellisessä istunnossa juuri nimenomaan ed. Tokoin ehdotuksesta lykännyt tätä asiaa koskevan esityksen perustuslakivaliokuntaan. Meillä ei ole mitään syytä tässä suhteessa rikkoa perustuslakia, koska, niinkuin sanoin, äskeninen päätös minun käsitykseni mukaan on täysin sen vaatimuksen tasalla, joka Suomen kansalla saattaa olla hallitusvallan sijoittamiseen nähden omaan maahan.

Mitä tulee hallituksen edesvastuulakiin, ei sekään ole niin kiireellinen, että sen tarvitsee tänä yön tulla vahvistetuksi. Olen vakuutettu siitä, että jos järkevillä kansanedustajilla, joilla on auktoriteettivaikutusvaltaa niihin joukkoihin, jotka tällä kertaa ovat levottomia eduskunnan päätöksen suhteen, jos heillä on vietävä näille kansalaisille se tieto, että eduskunta on tänä yönä päättänyt ottaa omaan haltuunsa sen korkeimman valtiovallan, joka tähän saakka on ollut viikkokausia tutliajolla, on ymmärtääkseni siinä suhteessa kansan vaatimukset nyt täytetty.

Mitä tulee 8-tuntiseen työpäivälakiin, sama asia. Kun tämä kansa, joka nyt liikehtii, saa tie-

tää, että eduskunta on päättänyt julistaa voimaan 8-tuntisen teollisuustyöpäivälain, on se silloin saanut tärkeimmän, mitä se tällä hetkellä tältä eduskunnalta odottaa. Minä olen ollut tilaisuudessa, silloin kun tätä lakia säädettiin, tuomaan esiin useita sangen vakavia muistutuksia sitä vastaan. Minulla on siitä sama käsitys, minkä ed. Schybergson täällä esitti äsken, mutta minä en silti pelkää tällä hetkellä auttaa tätä lakia voimaan. Minulla on se käsitys, että Suomen kansa huomattuaan, että tämä laki on kelvoton, on valmis sen muuttamaan niitten tarpeitten mukaan, jotka ovat Suomen kansalle silloin edullisia. Miksi me sitten taistelemme sitä vastaan? Astukoon se voimaan. Kansaa saa itse koettelemalla nauttia tahtonsa hedelmiä. Eduskunta ei ole silloin enää siitä edesvastuussa, jos laki on huono.

Mitä tulee kunnallislakeihin, ovat kaikki, ainakin useimmat, eduskunnassa, mikäli minä olen ollut keskusteluissa, lausuneet sen ajatuksen, että kunnallislait ovat sellaiset, että niitä vastaan on eräitä muistutuksia, mutta yleensä on oltu sitä mielipidettä samoin kuin viime eduskunnassakin, että nämä lait voidaan saattaa voimaan. Minä olen kuullut, että on eräissä muissakin eduskuntaryhmissä näitä asioita jo käsitelty ja tultu siihen käsitykseen, että niitten voimaantulemista voidaan kannattaa. Jos asianlaita on ollut sillä tavalla, miksi emme nyt sitten toteuttaisi tätä kansan jokseenkin laajojen kerrosten vaatimusta.

Mitä sitten tulee siihen suurlakkoliikkeeseen, joka nyt aaltoilee maassa, minä pidän sitä kansallisena onnettomuutena. Minä pelkään, että siitä johtuu kansallinen vaara. Jos voin jollakin tavalla sitä vaaraa kansaltani estää, minä estän sen. Jos minua syytetään silloin siitä, että olen edustajavaltakirjaani käyttänyt väärin, kansa voi sen ottaa minulta pois ja asettaa tänne sellaisen miehen, joka käyttää valtakirjaa valitsijain tahdon mukaan. Minä käsitän, että meillä on tällä kertaa velvollisuus valvoa tänä yönä näitten asiain vuoksi, enkä käsitä, että tämä pakko tulee näitten sosialidemokraattisten edustajain puolelta niin voimakkaana, että meidän tulisi sen alle taipua. Pakko on paljon yleisempi. Me olemme täällä monta kertaa istuneet kokonaisia öitä. Lasken edustajien sydämelle, eiköhän meidän ole tässäkin asiassa hieman syrjäytettävä muotoja ja koetettava pyrkiä siihen, että se asiain tila, joka maassa nyt niin uhkaavana vallitsee, saataisiin järjestetyksi ilman, että uhkauksista tulisi tosittekoja?

Ed. Päivänsalo: Ed. Kuusisen viittauksen johdosta siihen, että ne, jotka eivät tänä yönä katsoisi olevansa valmiita hyväksymään kyseessä olevia lakeja, tahtoisivat käyttää tätä pientä lykkäystä vain verukkeena, koska eivät muka ollenkaan tahtoisivat näitä lakeja hyväksyä, pyydän lausua, että niin ei ainakaan ole minun laitani, sillä sen mukaan kuin tunnen 8 tunnin työpäivälakia ja kunnallislakeja, niin olen niitä kohtaan hyvin myötätuntoinen, mutta ymmärrättehän hyvät edustajat, että ennenkuin on edes nähnyt noita lakeja virallisessa muodossa, ei voi yhtäkkiä vain huutaa niistä jaa tai ei. Ehdottaisin, että edes jaettaisiin edustajille lakiehdotukset nyt kohta, että niin pian kuin mahdollista saataisiin niihin tutustua. Ja minä uskon, että 8 tunnin työpäivälaille ja kunnallislakeille on jotakuinkin yleinen kannatus eduskunnassa, ja minä uskon myös, että Suomen kansa ottaisi tällä hetkellä hyvänä lahjana vastaan 8 tunnin työpäivälain ja kunnallislait. Mutta muihin ehdotettuihin lakeihin nähden en luule, että voitaisiin saada yksimielistä hyväksymistä tässä eduskunnassa.

Ed. Saarikivi: Tämä eduskunta on ollut koolla jo parin viikon ajan saamatta kerrassaan mitään aikaa. Se seikka, että puoli kuukautta on täällä osoitettu melkein täydellistä työkyvyttömyyttä, on vaikuttanut, että työ-kansa on saatettu kaduille toisilla keinoilla hakemaan leipää ja oikeutta. Tällä työkansalla on nyt kerta kaikkiaan sellainen käsitys, ettei tältä eduskunnalta ole mitään hyvää toivottavana. Aivan niinkuin se käsitys „Me vaadimme” julistuksessa sanotaan. Sillä on myöskin sellainen mielipide, että koska Suomen kansalla on tällä kertaa kaksi eduskuntaa ja entisestä eduskunnasta, joka väkivalloin hajoitettiin, on sillä se kokemus, että se jotain sai aikaan, siksi kysymys n. s. Mannerin eduskunnan kokoonpanosta on myöskin yksi niistä vaatimuksia, joita työväki nykyään esittää. Mutta minä huomasin keskustasta ja oikeistosta, että tämä on sangen kipeä kysymys heille. He koettivat etukäteen selittää, että jos täältä nimittäin sosialistien taholta luovuttaisiin siitä ajatuksesta, ettei Mannerin eduskuntaa kutsuttaisi koolle, niin sitten he jotakin vastalahjaksi antaisivat. Heillä, keskustalla, on tänä yönä tilaisuus osoittaa, kykeneekö tämä eduskunta todellakin sille kansanosalle, joka nyt leipää ja oikeutta vaatii, jotain antamaan, jotain sellaista, joka herättäisi luottamusta siinä kansan osassa tähän eduskuntaan, ja minä luulen, että jos keskusta todella-

kin nyt kannattaa käytännössä sitä, mitä se on puheissaan ja osaksi jo teoissakin osoittanut, niin voidaan tänä yönä saada sangen paljon aikaan. Siksi toivoisin, että todellakin istuttaisiin tämä yö ja tehtäisiin sitä työtä, jota työ-kansa nyt odottaa. Silloin saisi varmaan keskustakin olla levollisempi sen suhteen, että kansa ei ehkä sitten Mannerin eduskuntaa enää koolle vaatisi. Teillä on nyt valta, osoittakaa, että tämä eduskunta vihdoinkin saapi jotain hyvää aikaan.

Ed. Wiik: Förslaget om frågans uppskjutande på några dagar är orimligt redan för den skull att af allt att döma landtdagen, i händelse den skulle besluta en sådan bordläggning, icke vidare skulle blifva i tillfälle att behandla vare sig denna eller några andra frågor.

För öfrigt vill jag tacka herrarna inom landtdagens höger för det att de ännu denna gång visat sig i sin rätta gestalt. Det kan ju alltid vara upplysande för den del af den svenska arbetande klassen, som tilläffventyrs icke har varit underkunnig därom.

Ed. Palmgren: Äfven om landtdagen i afton, med agrarernas och vänsterns röster har proklamerat sig såsom innehafvare af högsta makten, så har den dock icke med det kunnat fritaga landtdagen och de enskilda landtdagsmännen från det ansvar, som med folkrepresentantens värf är förenadt. Vi folkrepresentanter hafva att svara icke blott för den valmanskår, som vänstern nu har äberopat, utan vi hafva också för våra åtgärder att svara för den stora del af vårt folk, som hör till den samhällsbevarande delen och hvilken vid senaste val visade sig vara i majoriteten. Jag kan för min del icke vara med om att skrida till handläggning af så stora och viktiga lagförslag, som det nu varit fråga om att man efter midnatt skulle taga under behandling, men jag ber att få framhålla, att Arbetsordningen för Finlands landtdag i 30 § stadgar: „Plenum må ej fortgå efter kl. 11 på aftonen, såvida icke talmannen anser särskild anledning därtill föreligga eller landtdagen så besluter”. Då landtdagen i dag stuttit så godt som med ens från kl. 12, anser jag det icke finnas några särskilda skäl för att utför ett dagsarbete ännu hafva ett nattarbete och ett nattarbete, hvilket antagligen skulle blifva mycket dåligt, ty människan är icke så kvalificerad, att man efter en hel dags arbete på natten ännu kan prestera någonting dugligt.

Det uttalande, som en af representanterna gjorde angående oroligheter, som skulle hota, för

den händelse att man icke nu skrider till det, som har påyrkats, skrämmar åtminstone icke det ringaste mig. Vi hafva under dessa dagar så ofta fått höra alla möjliga hotelser, och jag tror vi skulle göra klokast i att icke låta locka oss af dem. Jag antager, att vänstern, som tillsammans med agrarerna nu är den, som närmast har att svara för högsta makten, också skall kunna klara sig för det hot, som möjligen kan göra sig gällande. Jag tror icke på det. Jag yrkar därför bestämdt på, att med handläggningen af de frågor, som här varit tal om, må anstå till ett sådant tillfälle framdeles, att hvar och en har tillfälle att noggrannt sätta sig in i dem. Det skulle enligt min mening vara ett narrspel, om man skulle taga upp alla dessa frågor i natt kl. 1. Det kan åtminstone jag icke svara för inför mina valmän.

Ed. Tokoi: Kun tein viimeisen ehdotukseni n. s. valtalain vahvistamisesta tai toisin sanoen ehdotuksen siitä, että istunto pidettäisiin klo 1. jolloin eduskunta ottaisi käsiteltäväkseen tämän vahvistamisen, se johtui siitä, että kun eduskunta nyt äsketi tekemällään päätöksellä on päättänyt asiallisesti asettua samalle kannalle, mille valtalaki on asettunut, nimittäin, että eduskunta on ottanut koko valtiovalan käsiinsä, eduskunta tällä päätöksellä ei vielä ole järjestänyt niitä käytännöllisiä toimenpiteitä, jotka sisältyvät valtalain 3 §:ään, nimittäin, että „eduskunta määrää Suomen toimeenpanevan vallan. Ylintä toimeenpanovaltaa käyttäköön toistaiseksi Suomen senaatin talousosasto, jonka jäsenet eduskunta asettaa ja erottaa”. Kun nyt tiedetään, että maassa vallitsee tavaton elintarvekurjuus ja tällaisen toimeenpanovalan puute olisi äärettömän suuri aukko meidän elämässämme, niin sen vuoksi on mielestäni vallan välttämätöntä, että tämä puoli asiasta tulee nyt valtalain hyväksymisellä myös järjestetyksi ja päästään käytännöllisen toiminnan alkuun.

Ed. Tavastähti: Ensikertalaiseen tässä kamarissa eivät ne monet uhkaukset, joita näitten viime viikkojen aikana on vasemmiston puolelta lausuttu — joita tosin toiset puhujat ovat kutsuneet varoituksiksi — ole voineet olla tekemättä hämmästyttävää ja masentavaa vaikutusta. Varsinkin hämmästyttää minua se seikka, että vasemmistolaiset eivät vihdoinkaan ole oppineet, että täällä uhkaileminen on eduskunnan oikeistoon nähden hukkaanmennyttä kaunopuheisuutta, sillä jos niin olisi, että meihin voisi uhkauksilla vaikuttaa, niin me tuskin olisimme tähän eduskuntaan tulleetkaan. Me katsomme olevan valtio-

päiväjärjestyksen kanssa ristiriidassa ottaa huomioon uhkauksia, kun maan asioista on puhetta. (Vasemmalta: Ei me ole uhattu.) Varsinkin tuntuu hämmästyttävältä, että sen jälkeen, kun vasemmisto täällä maalaisliittolaisten kanssa oli saanut voiton äänestyksessä, seuraavat kolme puhujaa siltä puolelta kohta tämän voiton jälkeen käyttivät uhkauksia vähemmistöä kohtaan. Ed. Walpas tosin sanoi, että nämä uhkaukset ovat varoitusta, että ne seikat, joihin niissä viitattiin, eivät riipu vasemmistiedustajista ja että he pelkäävät, etteivät voi joukkoja tuolla plkonahallita. Minä uskon, että tämä on liiallista vaatimattomuutta. Minä olen nimittäin aivan vakuutettu siitä, että kun työväki on tänne lähettänyt 92 edustajaa, se on lähettänyt tänne sellaisia henkilöitä, jotka nauttivat sen luottamusta ja jotka myöskin voivat vaikuttaa siihen. (Vasemmalta: Ei ne meitä evästäneet!) Meillä on varsinkin nyt hyvin vähän syytä enää uskoa, etteivät vasemmiston luottohenkilöt voisi joukkojaan hiliä, kun he täällä tänä päivänä ovat saaneet korkeimman vallan. Ed. Alkio taas kehoitti kansalaissodan välttämiseksi ja rauhan saamiseksi kuulemaan näitä uhkauksia. Luuleeko ed. Alkio, että uhkaukset tähän loppuisivat? Minusta ainakin tuntuu näitten viikkojen kokemusten jälkeen, ettei niin ole asianlaita.

Ed. Pärssinen vetosi oikeiston parempiin tunteisiin (Ed. Pärssinen: Eikö mitä!) ja puhui siitä hädästä, mikä maassa vallitsee. Oli tietysti aivan oikein muistuttaa meitä tällaisesta asiasta, koettamme sen itsekkin pitää muistossamme (Ed. Pärssinen: Mutta se ei pysy muistossa!), mutta emme todellakaan voi käsittää, missä yhteydessä se on valtalain, 8-tuntisen työpäivälain j. n. e. kanssa.

Koska täällä nyt on tällä tavalla jotakin mieltäliikuttavaa kerrottu, ehkä sallitaan minunkin kertoa eräs esimerkki. Tänä päivänä kaksi köyhää ompelijatarta kyynelsilmin pyysi, että he saisivat jatkaa jokapäiväisen leipänsä ansaitsemista ompelukoneittensa ääressä pienessä rihkamakaupassa. Punaisilla nauhoilla ja pistimillä varustetut miehet ajoivat heidät sieltä pois ompelukoneitten äärestä. Ja minä luulen, että tämä tapaus ei ollut ainoa. Minä toivoisin, että tänä yönä vielä eduskunnan enemmistö koettaisi miettiä keinoja, joilla saataisiin tämänkaltaiset „kansan rauhoittamiset” lopetetuiksi. (Vasemmalta: Lakkoo loppumaan! Niitähän on ehdotettu!)

Täällä on myöskin vedottu meidän parempiin tunteisiimme siinä suhteessa, että me emme nyt tahtois nukkua, vaan tahtoisimme tehdä työtä, vaikkei niistä, jotka ovat ehdottaneet, että päätökset lakien vahvistamisesta siirrettäisiin johonkin

muuhun istuntoon eikä vielä tänä yönä toimeenpantaisi, kukaan ole puhunut nukkumisesta, vaan kaikki ovat puhuneet siitä, että näin tärkeään toimeen mennessä olisi syytä asiaa vielä miettiä ja tutustua siihen, ja koska minäkään en ole mikään asiantuntija kaikilla aloilla, niin pyytäisin saada asioihin tarkemmin tutustua. (Vasemmalta: Sellaisetko ne oppineet edustajat ovatkin, herrojen edustajat!)

Ed. Ahmavaara: Täällä on sanottu, että ne edustajat, jotka eivät voi näkemättä hyväksyä lakiehdotuksia, eivät ole tehtävänsä tasalla. Minä en nyt tiedä, kummatko ovat tehtävänsä tasalla, nekö edustajat, jotka jonkun epävarman sanomalehtiselostuksen nojalla ovat valmiit näin tärkeässä asiassa tekeemään päätöksensä ja vakauksensa lausumaan, vai ne, jotka tahtovat asioista ottaa selvää. Sen jätän arvoisan eduskunnan arvosteltavaksi, kummatko ovat paremmin tehtävänsä tasalla. Edustaja Hänninen-Walpas oikeastaan myönsi, että on kohtuutonta vaatia eduskuntaa näin lyhyessä ajassa hyväksymään näitä lakeja ja sanoi olevansa sitä mieltä, että huomenna kello 10 olisi kokoonnuttava, mutta hänellä ei ollut uskoa, että Suomen kansa olisi malttanut tätä 8—9 tuntia odottaa. Minä tunnen myöskin Suomen kansan työväkeä ja minä en voi uskoa, ettei niillä olisi sen vertaa malttia. Kyllä niillä on malttia, kun vaan te ette niitä kiilloita liaksi; kyllä ne ymmärtävät, että asioita pitää harkita, eivät ne tahdo, että eduskunta menee tekemään päätöksiä, joista se ei edes itse tiedä mitä ne sisältävät. Mitä siihen tulee, josta ed. Hänninen-Walpas sanoi, että täällä syrjäkaupungilla on joitakin tuollaisia maltittomia, niin tyrkyttäkää niille järkeä; maaseutuväestö ei kaipaa tällaista neuvontaa, sillä se ei kannata tällaisia kiireellisyyttä. Mutta minä olen vakuutettu siitä, että tässä on toinen asia kysymyksessä. En tahdo väittää, koska vasemmiston taholta on kielletty, että he olisivat lakon takana, mutta minä väitän, että niillä, jotka tämän ajattelemattoman lakon vastoin Suomen kansan enemmistöä ovat saaneet toimeen, on syytä olla huolissaan ja hakea tällaisia keinoja, joilla siitä päästään. En usko, että sillä perusteella, josko me tänä yönä tahi huomenna hyväksymme nämä lait, kukaan olisi ruvennut lakkoon, mutta se kyllä saattaa pelastaa nuo ajattelemattomat kiihoittajat. (Vasemmalta: Edustaja Ahmavaaran se pelastaa.) Mitä sitten ed. Alkio sanoi, että hän pelkää kansalaissotaa ja muuta semmoista, niin hyvähän se on olla varova, mutta edustaja ei saa kadottaa kaikkea arvostelukykyyään luulottelujensa takia. Kyllä hänen täytyy

toimia sen mukaan, minkä tietää vakauksesta tulevan kansan hyväksi. En ole ollut sen päätöksen, joka nyt hyväksyttiin, takana, mutta siitä huolimatta minä olen siksi lojaalinen sitä päätöstä kohtaan, että minä en soisi, että eduskunta tunnin kuluttua sen jälkeen, kun se on itselleen ottanut tämän vallan, käyttäisi sitä niin huonosti, että koko maa näkisi, ettei siitä ole sen käyttäjäksi. Ja onhan se huonosti käytettyä, jos suurelta osalta eduskuntaa kielletäisiin tutustuminen lakiin. Täällä on puhuttu, että nämä lait ovat sängen lyhyitä. Minä olen nyt nähnyt tämän kunnallislakiehdotuksen, ja siinä on toistataa sivua. Minä en voi niin nopeasti lukea näitä ehdotuksia. (Vasemmalta: Lukekaa hätäisesti.) Minä pyydän, että maltatte. Se tekee huonon asian vaikutuksen, kun ei malta olla hiljaa. Minä olen sitä mieltä, että paljo paremman palveluksen näille laeille tekevät ne, jotka tahtovat, että järjen ja kohtuuden mukaan menetellään. Olen vakuutettu, että Suomen kansa malttaa, kun ne vain malttavat, jotka sitä edustavat, ja jotka tietävät, että eduskunnalla on nyt korkein valta ja tietävät, että sillä on varma enemmistö takanaan. Minä tulen mainittuja lakeja luultavasti myöskin äänestämään, kun näen ne. Näin tehdään parempi palvelus asialle. Muistakaa, hyvät herrat, että tulevaisuuteen annetaan tässä äärettömön huono esimerkki. Täällä on vasemmiston puolelta useilla valtiopäivillä — minä muistan sen ja pöytäkirjat sen esittävät — kieltäydytty käsittelemästä asiaa, syystä, ettei mietintö ollut jaettu. (Vasemmalta: Ei ollut suurlakkoa.) Niin, se on suurlakko, joka on mennyt päähän. Minä olen vakuutettu, että kun sanomme, että huomenna, tahi toisena päivänä hyväksymme nämä lait, niin se suurlakkoon vaikuttaa kaikki, mitä on toivottu. Minä nyt, niinkuin sanoin, vastaisuudenkin varalta toivoisin, että eduskunta arvokkaasti menettelisi tässä asiassa, ettei olisi syytä pilkkaajille sanoa: Huonosti eduskunta menetteli heti, kun otti vallan käsiinsä.

Ed. Louhivuori: Vasemmiston taholta on tahdottu viitata siihen, että me emme olisi valmiit täällä yölläkin työtä tekemään, vaan levolle päästäksemme välttäisimme ehdotettua istuntoa. Siinä ei ole perää, ja minusta tuntuu siltä, että kun eduskunta on äskettäin tehnyt sellaisen päätöksen kuin se teki, on myös kiireellisesti täydennettävä sitä päätöstä. Mutta sen päätöksen täydentämiseksi ei ole välttämätöntä, että ehdotetut lait otetaan juuri tänä yönä käsiteltäviksi, mutta on välttämätöntä, että hetimiten päätetään siitä, mitenkä toimeenpanevaa valtaa käytetään ja mi-

ten hallitus valitaan. Minä ehdotan 1), että puhe-miehistö valmistaa ehdotuksen siitä, miten toimeenpanevaa valtaa käytetään, ja 2), että täysistunto pidetään tänä yönä kello 1, jossa puhe-miehistön ehdotus tulee käsiteltäväksi. Minä myönnän, ettei minkäänlaista laajaa ja valmista ehdotusta kenties voida niin yhtäkkiä saada, mutta päätöshän on tehty toistaiseksi, ja niitä päätöksiä, mitä tässä suhteessa tänä yönä kenties tullaan tekemään, voidaan muuttaa.

Ed. Johansson: I likhet med herr Wiik anser jag det vara till stor nytta och lärdom för den svenska underklassen i landet att få taga kännedom och del af de yttranden, som representanterna för svenska folkpartiet i kväll och äfven under tidigare enkammarlandtdagar afgifvit. Denna underklass, som tyvärr låtit locka sig af de lögner och intrigspel, som svenska folkpartiet under senaste val utfövat och som nog äfven har fått sin dom på svenskt borgerligt håll.

Herr Colliander ville, att plenum icke skulle hållas i natt för att han skulle få taga kännedom om dessa lagar. Det var endast fraser från hans sida. Jag är öfvertygad om, att han känner dessa lagar. Orsaken är endast den, att han själf icke vill, att dessa lagar skola blifva godkända.

Hvad herr Palmgrens yttrande vidkommer, framkom han med ett förslag om att talmannen skulle hafva rätt att afbryta plenum kl. 11. Jag vill framhålla, att vid tidigare landtdagar talmannen alltid väddat till landtdagens eget afgörande, om plenum skall afslutas kl. 11. Talmannen har icke själf afgjort det. Herr Palmgren framhöll, att det icke finnes något skäl att fortsätta detta plenum. Jag vill icke uppehålla mig vid detta yttrande. Det kommer att stå i protokollet, och den svenska arbetande klassen har tillräckligt bevis på, att man från svenska folkpartiets håll under ögonblick, som detta, har framhållit, att det icke är skäl att fortsätta detta plenum, där ändå så viktiga saker stå inför sitt afgörande.

Ed. Talas: Kun ed. Tokoi teki ehdotuksen, että myöskin valtalaki vahvistettaisiin, niin, niinkuin minä jo ensimmäisessä lausunnossani sanoin, oli minulle käsittämätöntä, mitä hän oikeastaan sillä tarkoitti. Ed. Tokoin viimeinen lausunto selvitti minulle kumminkin asian aivan täydellisesti. Ed. Tokoi ei nimittäin näy tietävän, mitä eduskunta juuri äskettäin on päättänyt. Hän lausui, että eduskunta on päättänyt ottaa haltuunsa koko valtiovallan — niin olivat hänen omat sanansa — ja jos eduskunta todellakin olisi tehnyt

päätöksen ottaa haltuunsa koko valtiovallan, niin minä kyllä ymmärtäisin, että heti sen jälkeen myöskin täytyisi toisilla päätöksillä rajoittaa tuota valtaa, jonka eduskunta on ottanut. Sillä jos me todellakin olisimme ottaneet koko valtiovallan haltuunme, niin ehkä sitten meille kuuluisi myöskin tuo nimismiehen nimittäminen, josta niin paljon on puhuttu. (Vasemmalta: Se on puhuttu kymmenen kertaa.) Mutta asianlaita on kuitenkin se, että tekemämme päätöksen mukaan on eduskunta päättänyt toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassaolevien säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Tämän päätöksen johdosta ei siis ole tarpeellista vahvistaa valtalakia, vielä vähemmän säätää mitään sellaista, joka valtalain 3 §:ssä on säädetty. Senaatti on tämän päätöksen estämättä oikeutettu ja velvollinen käyttämään sitä valtaa, joka sillä ohjesääntönsä mukaan on. Valtalain vahvistaminen merkitsisi kyllä asiallisesti rajoitusten tekemistä siihen päätökseen, jonka eduskunta juuri on tehnyt, mutta rajoitusten tekemistä, jotka eivät ole tällä haavaa tarpeellisia. Sitävastoin tulee luultavasti lähipäivinä osoittautumaan välttämättömäksi siirtää senaatille kyllä vielä muittenkin asioitten lopullinen käsittely, kuin mihin senaatilla nyt on oikeus. Mutta siinä suhteessa ei valtalaki meitä hyödytä, ei vähintäkään. Ja niin ikään tulee olemaan välttämätöntä laatia sellaisia määräyksiä, joista ed. Louhivuori puhui. Mutta minun täytyy sanoa, että vaikka täydellisesti kunnioitan ed. Louhivuoren osoittamaa hyvää tahtoa, niin minä en usko, että mikään puhemiehistö saisi ehdotusta valmiiksi täksi yöksi kello yhteen.

Ed. Lohi: Minun ei tarvitse jatkaa sen jälkeen, kun ed. Talas on käyttänyt puheenvuoroa. Minä ajattelin juuri samaa huomauttaa ed. Tokoin lausunnon johdosta, että eduskunnan päätöksen mukaan jää se valta senaatille, mikä voimassaolevien ohjesääntöjen mukaan sillä ennestään on ollut. Eduskunnalle tuli se valta, jota keisari ja suuriruhtinas on tähän asti käyttänyt ja se valta sisältää sen, että eduskunta tulee asettamaan senaatin. Mitä tulee siihen ehdotukseen, jonka ed. Louhivuori teki, on kyllä välttämätöntä se asia heti saada järjestetyksi. Mutta en tiedä, onko se mahdollista niin pian kuin ed. Louhivuori esitti.

Ed. Gylling: Oikeiston taholta on vedottu puhemieheen tässä asiassa ja kehoitettu häntä sillä tapaa hoitamaan asiaa, ettei tänä yönä voitaisi nyt kyseessä olevien lakien vahvistamista saada aikaan. Useat puhujat täältä vasemmistosta ovat

mielestäni aivan selvään osoittaneet, ettei ole mitään kohtuutonta pakkoa siinä tehty kellekään edustajalle, jos nämä nyt jo puolen vuoden aikana valmiina olleet lait todellakin vahvistettaviksi otetaan. Mielestäni sentakia ei oikeiston taholta tehty huomautukset ansaitse tulla huomioon otetuiksi. Mutta jos kuitenkin puhemies tällaisessa tapauksessa katsoisi jossain määrin olevan tuollaisilla huomautuksilla aihetta, niin minusta ei hän menettelisi oikein, jos hän itse ottaisi asian ratkaistavaksensa, vaan, niinkuin eduskunnassa aina ennen on ollut tapana, alistaisi asian eduskunnan päätettäväksi. Tämä olisi minusta sitäkin tärkeämpää, kun nyt on todellakin sellainen hetki, jolloin ei olisi syytä näin tärkeitä asioita tuolla tapaa jättää riippumaan. Pyydän viitata siihen, että eduskunnan entiset puhemiehet ovat tätä menettelytapaa aina säännöllisesti käyttäneet. Nimenomaan eduskunnan monikertainen puhemies Svinhufvud alisti aina tällaisessa tapauksessa asian eduskunnan päätettäväksi.

Ed. Rosenqvist: För att rättfärdiga det mest hänsynslösa tvång gentemot landtdagsmans rätt att få nödig tid att samvetsgrannt sätta sig in i de frågor, beträffande hvilka han har att afgöra, har man här åter och åter kommit med den ena fruktansvärda hotelsen efter den andra. Här till kommer att de faror, med hvilka man hotar, af de hotande själfva frambesvurits (Vasemmalta: Det var lögn!) och torde de hafva makt att söka hindra desamma. En folkrepresentation, som böjde sig för dylika hotelser, har emellertid beträdd själfförnedringens väg. Då det alltså gäller att skydda landtdagsmans enligt L. O. honom tillkommande rätt och då det gäller att upprätthålla landtdagens värdighet, så må man väl hafva skäl att vädja till herr talmannen.

Ed. Eloranta: Eduskuntatyössä joutuu usein, vallankin istuntokauden loppupuolella hyvin lyhyessä ajassa tutustumaan suuriin mietintöihin. Edustajat muistavat, että istuntokauden lopussa jaetaan usein 3—4 suurta mietintöä päivässä ja niihin on tutustuttava kahdessa, jopa yhdessä vuorokaudessa monien muitten tehtävien ohella, ja sen tutustumisen perusteella täytyy edustajain sitten ratkaista kantansa esillä oleviin asioihin nähden, vaikka ne näkeekin paperilla vasta ensi kerran silloin. Nyt on jo aikaa noin viikko siitä, kun täällä eduskunnassa sosialidemokraattien taholta tarjottiin näitä lakeja hyväksyttäväksi, joista tällä kertaa on kysymys, ja siitä lähtien edustajilla, niin vanhoilla kuin uusillakin on ollut aikaa tutustua niitten sisältöön. Täällä

on ollut eduskunnassa niistä mietinnöt nähtävinä ja saatavina, joten jokaisella on ollut täysi mahdollisuus niitten sisältöön tutustua. Sitäpaitsi vaaliaikana herrat ja naiset oikeistossa aika riva-kasti haukkuivat näitä lakeja käydessään vaali-taistelua puhutun ja painetun sanan avulla. Jos te olette näitä haukkumatoita suorittaneet lakeja tuntematta, niin se on sangen omituinen juttu. Jos te olette ne tunteneet, niin nyt te väitätte vas-toin parempaa tietoaanne, ettette tunne niitä. Mi-nusta tuntuu, että herroilla, puhuessaan tästä asiasta niin tavattoman paljon, on ollut tarkoitus puhua ed. Tokoin ehdotus täällä kuoliaaksi ja sillä tavalla päästä siitä kiusallisesta asemasta, missä nyt olette, ja siirtää asian ratkaisu tuonnem-maksi, ehkä liian myöhäiseksi.

Sitten ed. Tavastähti täällä on huomauttanut, että meidän, sosialidemokraattien, taholta on va-roitettu heitä liian monta kertaa, ja minä puoles-tani myönnän, että kylläkai on taidettukin liian monta kertaa varoittaa. Jos herrat ja naiset vält-tämättä haluavat lyödä päänsä seinään, niin ei sen pitäisi olla meidän asia, riittäisi kun varoittaisi kerran tai kaksi tekemästä onnettomuutta. Mutta näitten asiain yhteydessä ei ole kysymys yksinään teitä koskevasta onnettomuudesta, vaan koko Suo-men kansaa koskevasta onnettomuudesta ja se on siitä syystä, kun me olemme varoittaneet niin monta kertaa. Eri asia on, osaatteko ottaa varoi-tuksia ajoissa huomioon.

Ed. R e n t o l a: Tulen äänestämään kunnallislain ja 8-tuntisen työpäivälain vahvistamisen puolesta silloin, kun äänestysesitys tehdään tässä eduskunnassa siitä. (Vasemmalta: Muuta ei tarvitakaan.) Luulin, että se äänestys ehdotus voitaisiin minunkin tahtoni mukaisesti tehdä jo tässä istunnossa, mutta mitä pitemmälle istunto on kulunut, sitä enemmän olen tullut ajatelleeksi, että luultavasti minunkin on vastustaminen näitten asioiden loppuunkäsittelyä tässä istunnossa syystä, että täysi-istuntomme meno ei arvokkuudessa ole ollut näiden suurten asiain arvon mukainen. Minä en näet ole oikeutettu, en omalta kohdaltani enkä siltä vähältä osuudelta, minkä eduskunnan kokoonpanosta yleensä vastaan, antautumaan aiheutettujen syytösten alaiseksi siitä, että eduskunta on kerrassaan arvoton käyttämään korkeinta valtaa. Sillä siitä saa olla vakuutettu, että oikeistossa löytyy monta ääntä ja monta kynää todistamaan sitä, että eduskunta on korkeimman vallan käyttöön aivan kyvytön, jos heille annetaan tilaisuus viitata edelleen sellaisiin tapauksiin, joihin olemme tehneet täällä itsemme syyppäiksi ja joihin nytkin, tämän puheen aikana, jotkut nä-

kevät sekä itsensä että eduskunnan arvolle sopi-vaksi tehdä itsensä syyppäiksi, ja mikä kevytmieli-nen suuriin asioihin suhtautuminen on herättänyt minussakin vastenmielisyyden hätäistä asiain päättämistä kohtaan. Sen vaikutuksen olen näet tosiaan saanut tästä eduskunnasta, että kunnioitusta sille ei osoiteta, koskapa voidaan antautua häiritseviin vuorokeskusteluihin, jopa puhujan vapauden rajoittamiseen silloin, kun joku vakau-muksesta puhuu asian puolesta tai sitä vastaan. Tuon kompastuskiven uhkailun, malttamattomuuden, joka on tuiki arvotonta, toivoisin olevan poissa minunkin tieltäni, että saisin jakamatto-man ilon valvoa täällä tänä yönä niin kauvan, että on julistettu vahvistetuiksi laeiksi kunnallislaki ja laki 8-tuntisesta työpäivästä teollisuudessa. Että siis minunkin onnistuisi päästä siihen, että ne tulevat äänilläni vahvistetuiksi, niin minä odotan, että eduskunta kuitenkin loppuajan käyttäytyy arvokkaasti ja on sen päätöksen tasalla, mikä äsken korkeimman vallan käytöstä tehtiin — ja joka on ihana, historiallinen päätös. Ja koska eivät vain maalaisliitto ynnä sosialidemokraatit vaan moni oikeistolainenkin äänesti sen puolesta, on se sitäkin sitovampi ja siveellisesti velvoittavampi.

Pyyntöni on se, ettei päätöstä nyt esillä olevassa asiassa missään tapauksessa ennen tehdä, vaikka tässä vuorokausi valvottakoon, ennenkuin jokainen edustaja on saanut asiapaperit silmäinsä eteen ja voi siis päästä siitä pinteestä, joka muutamia edustajia ehkä vaivaa, että he vain sanoma-lehtiutuksista, hämästä enää muistavat nuo laki-ehdotukset ja viime kesänä päätetyt lait. Ennenkuin kukin on saanut silmätä niitä niin paljon, kuin katsoo tarpeelliseksi voidakseen kantansa määrätä, ennen alkoon päätöstä tehtäkö. Toivon kuitenkin, että jaksettaisiin valvoa siihen saakka. (Vasemmalta: Kestää sitten kaksi viikkoa.)

Ed. H ä s t b a c k a: Då jag såsom ny medlem af landtdagen icke varit i tillfälle att närmare genomgå de af herr Tokoi nämnda lagförslagen, får jag på samma grunder som herr Palmgren redan uttalat motsätta mig lagförslagens behandling på sätt herr Tokoi föreslagit. Jag ansluter mig därför till dem, som anhållit, att frågornas behandling skulld uppskjutas på några dagar framåt.

Ed. T o k o i: Vaikka onkin jotenkin toivotonta ryhtyä väittelyihin ed. Talaan kanssa, niin pyytäisin kuitenkin viitata pariin seikkaan, nimittäin siihen, että tähän mennessä ei ole ollut, ainakaan tunnustettu olevan, muuta valtaa kuin eduskunta,

lainsäädäntövaltana, ja hallitsija taas hallitsevana valtana, jonka neuvonantajalaitoksena Suomen senaatti on ollut. Senaatilla tosin on ohjesääntö, jonka mukaan se neuvonantajalaitos toimii, mutta nyt, sikäli kuin saatoin oikein käsittää ed. Setälän täällä tekemän ilmoituksen, senaatin jäsenet, jotka ovat olleet, ilmoittivat tänään eduskunnalle, että he ovat jättäneet myöskin tämän neuvonantajatoimensa eduskunnan käytettäväksi. Siis ei ole mitään muuta valtaa kuin eduskunnalla ja eduskunnan on siis nyt tämä valta tässä yhteydessä järjestettävä mielestäni sillä kansanvaltaisella tavalla, kuin tämän valtalain 3 §:ssä säädetään. Siinähan on eräs tärkeä peruste, nimittäin se, millä tavalla hallituksen tai senaatin jäsenet asetetaan, ja että ne asettaa ja eroittaa eduskunta. Tälle tärkeälle periaatteelle ja sen tunnustamiselle on nykyinen ajankohta mielestäni erittäin sopiva.

Ed. Wuorimaa: Sen päätöksen mukaan, jonka eduskunta tässä äsken teki, on se valta, mikä kuului suuriruhtinaalle, siirtynyt eduskunnalle. Suuriruhtinaan valtaan kuului, että hän asetti ja eroitti senaatin. Siis tämän päätöksen kautta on myöskin ilman minkäänlaisia muita uusia samanlaisia päätöksiä eduskunnalla oikeus asettaa senaatti ja taas mielensä mukaan eroittaa se. Siihen ei tarvitse enää valtalain 3 §:n vahvistamista uudestaan; se sisältyy jo siihen päätökseen, minkä eduskunta täällä tänä päivänä teki. Senaatin asettaminen kuuluu siis eduskunnalle. Mutta siinä täytyy tietysti käydä keskustelu ryhmien välillä sopivista henkilöistä, ja kutka siihen ehdotetaan, ja sitten vasta esittää sopivat henkilöt eduskunnalle, jos eduskunta hyväksyy ne tai hylkää. Ei sitä kädenkäänteessä tehdä, eikä tänä yönä voi saada senaattia kokoon. Muuten minä yhdyin ehdotukseen, että istunto siirretään k:lo 1:teen yöllä, mutta ehdotan, että silloin vahvistetaan maalaiskuntien kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki, laki kansanäänestyksestä, kunnallinen vaalilaki ja 8 tunnin työpäivälaki.

Ed. Juutilainen: Pyydän kannattaa ed. Vuorimaan tekemää ehdotusta. Samalla saan maalaisliiton ryhmän puolesta ilmoittaa, että ryhmämme on jo ennenkin kuin tänä päivänä puolestaan päättänyt, että kunnallislait ja laki 8 tunnin työajasta ovat voimaan ja käytäntöön viipymättä saatettavat.

Ed. Tallas: Ed. Wuorimaa on jo aivan oikein huomauttanut ed. Tokoille, että keisarille ja suuriruhtinaalle kuului oikeus asettaa ja eroittaa senaattorit. Minä kyllä voin ymmärtää, että entinen

senaattori Tokoi ei muistanut tätä, koska hänen valtakirjansa oli väliaikaisen hallituksen antama. (Ed. Tokoi: En minä ole mitään valtakirjaa saanutkaan.) Myöskään minä en ole käsittänyt ed. Setälän ilmoitusta niin, että he jättäisivät senaattoripaikkojansa tyhjiksi. He eivät ilmeisesti tahdo noudattaa kyllä kerran annettua esimerkkiä.

Ed. Kairamo: Olen epäillyt, pitäisikö minun tässä istunnossa ja näissä kysymyksissä käyttää puheenvuoroa. Asiankäsittely on muodostunut niin poikkeukselliseksi, että yhtäaikaa puhutaan ainakin neljästä lakiehdotuksesta, jolloin vielä täytyy lukea kaikki niin kutsutut kunnallislait yhdeksi ainoaksi lakiehdotukseksi. Koska kuitenkin on sallittu, että näin menetellään, saanen minäkin lausua muutaman sanan. Samoin kuin ed. Ahmavaara ja useat muut, kuulun minäkin niihin edustajiin, jotka eivät ole olleet mukana silloin, kun eduskunta käsitteli ja puolestansa hyväksyi lain 8-tuntisesta työpäivästä ja kunnallislait. Minä olen kuitenkin katsonut asiakseni tutustua näihin lakiehdotuksiin ja vaikka se ei ole tapahtunut virallisten asiakirjain nojalla, vaan ainoastaan sanomalehti uutisten mukaan, ei minulla ole mitään syytä otaksua, että se käsitys, jonka olen tällä tavalla saanut, olisi todellisuudesta poikkeava. Olen saanut näistä laeista saman käsityksen kuin se, jonka ed. Schybergson esitti. Kunnallislaki on ehkä välttävässä muodossa. Laki 8-tuntisesta työpäivästä sitävastoin ymmärtääkseni senlaatuinen, että se on suorastaan työväen omia etuja suuressa määrässä loukkaava. (Vasemmalta: Pötyä se on!) Olen kuitenkin tätä asiaa ajatellessani tullut siihen käsitykseen, että meillä on vain kaksi tietä, joitten mukaan näitä lakiehdotuksia on käsiteltävä. Ne ovat joko sinänsä hyväksyttävät tahi asetettavat asiallisen käsittelyn alaisiksi: lykättävät valiokuntiin, mahdollisesti myöskin hallitukseen lausunnon antamista varten. Siinä tapauksessa ei ole yksi tai kaksi päivää tähän tarkoitukseen riittävä, vaan täytyy ajatella useampia viikkoja, ennenkuin mitään päätöstä voidaan tehdä. Olen tullut siihen vakaukseen, että tätä tietä emme voi käyttää, vaan niinkuin asiat tällä hetkellä ovat ja koska eduskunta on nämä lait hyväksynyt, huolimatta niiden suurista puutteellisuuksista, niin minä ainakin olen valmis aksepteraamaan entisen eduskunnan päätöksen, mikäli se koskee näitä lakeja.

Kun kerran asetun tälle kannalle, niin minusta on pienestä merkityksestä, tehdäänkö päätös niiden suhteen jo tänä yönä vai huomenna, vai ylihuomenna. Minun täytyy kuitenkin sanoa, että ne uhkaukset, joita vasemmiston puolelta tänä yönä

on niin suuressa määrin heitetty toisin ajattelevia vastaan, tekevät minulle erinomaisen vastenmieliseksi ryhtyä näitä lakiehdotuksia tällä hetkellä lopullisesti käsittelemään. En kuitenkaan tahdo tehdä mitään varsinaista ehdotusta siinä suhteessa. Minä arvaan, että eduskunnan nykyinen enemmistö pitää siitä asiasta huolen. Joka tapauksessa olisi eduskunnan arvoa enemmän vastaavaa, ellei kielletäisi edustajilta, jotka ilmoittavat tarvitsevana aikaa asiaan perehtyäkseen, oikeutta siihen.

Mitä niin kutsuttuun valtalakiin tulee, pyydän saada yhtyä siihen, mitä ed. Talas on esittänyt. Minusta sen hyväksyminen on kerrassaan tarpeeton sen jälkeen, kun eduskunta on jo ottanut itselleen vallan täydellisyyden sellaisenaan.

Ed. Tokoin ehdotus koskee vielä neljättä lakiehdotusta, lakia hallituksen jäsenten edesvastuunalaisuudesta eduskunnalle. Tämä lakiehdotus on epäilemättä senlaatuinen, että sitä ei millään tavalla voida pitää kiireellisenä. On ilmoitettu, että tähänastinen hallitus ei mitään paremmin pyydä, kuin että se saisi jättää edesvastuunalaisen asemansa toisten käytettäväksi. Siis ei ole mitään aihetta eduskunnan puolelta ryhtyä nykyisten senaatin jäsenten toimintaa erityisesti arvostelemaan tällä hetkellä. Ja vielä vähemmän lienee syytä kiirehtiä sen hallituksen toimenpiteitten arvostelusta, jota ei vielä ole asetettukaan. Sitäpaitsi tuntuu siltä, kuin sellainen erityinen laki hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta olisi jotakuinkin tarpeeton, sillä he ovat aina olleet vastuunalaisia hallitsijalle ja sikäli kun hallitsijan valta on siirtynyt eduskunnalle ovat hallituksen jäsenet tietysti ilman erityistä lakiakin edesvastuunalaiset eduskunnalle. En siis voi huomata, että viimeksi mainittu lakiehdotus kaipaasi kiireellistä käsittelyä.

Ed. K o m u: Tästä kysymyksestä on keskusteltu jo pari tuntia. Minun mielestäni herrat oikeistossa, jotka vastustavat ehdotusta uuden istunnon kello yhdeltä pitämistä, olisivat nämä pari tuntia käyttäneet paljon paremmin, jos olisivat koettaneet tutustua mietintöihin, hankkineet ne käsiinsä, kun niin outoja muka ovat olleet. Olisi kai riittänyt sekin, että olisivat muistelleet vanhoja vaaliesityksiään, sillä silloin asioihin oli tutustuttu. Minulla on näet se käsitys, että oikeistossa olisi vieläkin pienempiä ryhmiä, jos ei juuri kyseessä olevat asiat olisi pengottu ja vääristeltu jo aikaisemmin. Jällellä on ainoastaan tuntikausi siihen, jolloin eduskunnan istunnon pitäisi edustaja Tokoin ehdotuksen mukaisesti taas alkaa. Kun nyt keskustelua jatketaan tällä tavalla, en

voi käsittää muuta, kuin että koetetaan saada vielä tämä tuntikausi kulumaan keskustelussa, joten saataisiin siten raukeamaan itsestään edustaja Tokoin ehdotus. Edustajalla on tietysti vapaus käyttää puheenvuoroja, mutta minä kuitenkin niille, jotka ovat edustaja Tokoin ehdotuksen kannalla, lausun omasta puolestani toivomuksena, etteivät tällä kertaa antaisi houkutella itseään pitempään keskusteluun, joka johtaisi vain huonoon tulokseen.

Ed. W a l k a m a: Minä en olisi tahtonut tässä asiassa lausua mitään, enkä siis viivyttää eduskunnan aikaa, mutta kun minä olen tänne valittu koko suurelta osalta työväen äänillä, niin katson, että minulla on oikeus tässä asiassa merkitä kantani.

Mitä tulee 8-tuntiseen työpäivälakiin, niin siihen nähden minä täydellisesti tulen kannattamaan tämän lain hyväksymistä, samoin myöskin kunnallislakia, niin maalais- kuin kaupunkikuntienkin, vaikkakin minulla on tähän lakiin nähden epäilyksiä, mikäli se koskee muuatta seikkaa, josta tahdon mainita. Se on se, että tämän lain mukaan ovat oikeutetut saamaan äänivaltaa kaikki nekin kuntalaiset, jotka eivät ota osaa verojen suorittamiseen, eivätkä siis täytyä niitä velvollisuuksia, joita heillä tässä suhteessa pitäisi olla. Siitä huolimatta, koska tämä koskee lain hyväksymistä, eikä enää sen korjausta, tulen minä kannattamaan näittenkin lakien vahvistamista.

Mitä sitten tulee aikaan näitten lakien hyväksymiseen nähden, niin aika lähestyy kokolailla siihen määrään, joka täällä on ehdotettu, ja sen tähden ei liene syytä hyväksymistä lykätä, vaikka tuntuu luonnollisesti oudolta niistä, jotka eivät tätä lakia tunne, hyväksyä laki, joka on heille tuntematon. Kylläkäi se nyt otettu kuninkaan-arvo sentään vaatisi, että he lukisivat edes sen paperin, jonka he vahvistavat. Goottien kuningas Vitiges lausui, kun hänet pakotettiin eräs asiakirja allekirjoittamaan, että talonpoika ei koskaan allekirjoita paperia, ennenkuin hän sen lukee. Ja meistä maalaisista ainakin tuntuu, että olisi ollut suotavaa, että nämä lait olisi jaettu painettuina edustajille ja että olisi hyväksytty edes jonkun verran aikaa, jotta olisi ehditty tutustua niihin. Mutta koska sitä ei ole tapahtunut, niin olkoon menneeksi, ja päätettäköön jo tänä yönä nämä lait hyväksyttäväksi. Minä puolestani mainitsen, että tulen näiden lakien hyväksymistä kannattamaan. En tee tätä pakotuksella, vaan vakaumuksesta.

Senaattori Kallio: Pyydän pöytäkirjaan merkitä, että pidän kohtuuttomana sellaista vaati-

musta, että kun edustajille ei ole edes jaettu kyseessä olevia mietintöjä, heidät pakotetaan niistä päättämään. Tämä koskee niitä uusia edustajia, jotka eivät edellisillä valtiopäivillä ole olleet tässä eduskunnassa. Niitä vastaan minä pidän tämän väkivallantekona ja muutenkin hätiköimisenä, kun heille ei anneta tilaisuutta siihen, että voisivat omasta kädestään nähdä sen kappaleen, josta päätöstä heitä vaaditaan tekemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Tokoi on tehnyt ehdotuksen, jota hän sittemmin on täydentänyt ja joka sisältää, että eduskunta päättäisi, että seuraava täysi-istunto pidettäisiin klo 1 yöllä ja että siinä istunnossa otetaan vahvistamista varten käsiteltäviksi seuraavat lait: kunnallislait, laki 8-tuntisesta työpäivästä, laki eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenen virkatointen lainmukaisuutta sekä eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta 1917 päättämä laki Suomen korkeimman hallitusvallan käyttämisestä.

Ed. Wuorimaa on ehdottanut, niinkuin hänen kirjallisesta ehdotuksestaan näkyy, että eduskunnan istunnossa tänä yönä kello 1 esitetään viime valtiopäivillä hyväksyttyt kunnallislait ja laki 8 tunnin työajasta teollisuusalalla eduskunnalle vahvistettavaksi ja julkaistavaksi. Näitä endotuksia on kannatettu, mutta on myös vastustettu. Sitä paitsi on täällä olemassa ed. Louhivuoren ehdotus, jota kuitenkin ei ole kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä sitten menettelytapaan äänestyksessä tulee, ehdotan, että ensin asetetaan vastakkain ed. Tokoin ja ed. Wuorimaan ehdotukset, ja että se niistä, joka voittaa, asetetaan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Wuorimaan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Tokoin ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 105 „jaa”-ääntä ja 89 „ei”-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt vastaehdotukseksi hylkäävälle ehdotukselle hyväksyä ed. Wuorimaan ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy ed. Wuorimaan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 147 „jaa”- ja 47 „ei”-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Wuorimaan ehdotuksen. Sen mukaan eduskunta kokoontuu täysi-istuntoon tänä yönä klo 1.

Äänestyksen tuloksen johdosta lausuu:

Ed. Wrede: Jag ber att få nedlägga min reservation mot det senast fattade beslutet, hvilket enligt min tanke innebär ett oerhördt tvång emot enskilda landtdagsmäns öfvertygelse.

Ed. v. Rettig: Jag ber att få inlägga min reservation mot det nu gjorda beslutet och tillika uttala en protest mot att jag blifvit beröfvad min rätt att sätta mig in i saker, som jag här blif tvungen att besluta om.

Ed. Palmgren: Jag ber att i alla afseenden få förena mig om det uttalande, som hr v. Rettig gjort.

Valitsijamiesten puheenjohtaja.

Valitsijamiehiltä on saapunut seuraava kirjelmä, jonka sihtööri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen eduskunnan tietoon, että tänään pidetyssä kokouksessa on valitsijamiesten puheenjohtajaksi valittu allekirjoittanut edustaja Peurakoski.

Helsingissä, marraskuun 15 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Peurakoski: Sen johdosta, että on mahdotonta sanomalehti-ilmoituksien kautta saatua tietoon valitsijamiesten kokousta, pyydän täten valitsijamiesten tietoon ilmoittaa, että eduskunnan valitsijamiehet kokoontuvat tänään k:lo 2 päivällä Säätytalolla suuren valiokunnan huoneistoon toimittamaan V. J:n 35 §:ssä mainittuihin valiokuntiin jäsenten vaalia.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

